फिक्कल गाउँपालिका गाउँकार्यपालिकाको
कार्यालय खाङसाङ, सिन्धुली
बागमती प्रदेश नेपाल
२०७३
दर्ता नं : ९५३
दर्ता मिति: २०८०।०५।०३

सिन्धुली जिल्लाको फिक्कल गाउँपालिका भएर बग्ने सुनकोशी नदीको तटीय क्षेत्र तथा नदीमा मिसिन आउने खोला किनाराबाट दिगो रुपमा ढुङ्गा, गिट्टी तथा वालुवाको सङ्कलन तथा उत्खनन् कार्यका लागी तयार गरीएको

INITIAL ENVIRONMENTAL EXAMINATION REPORT

प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन २०८०

प्रस्तावक

फिक्कल गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
फिक्कल, सिन्धुली
फोन नं ०४७-६९२०२६
ईमेल: phikkalruralmun@gmail.com

पेश गरिएको कार्यालय

फिक्कल गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, सिन्धुली

श्रावण, २०८०

प्रस्तावकको नाम र ठेगाना

फिक्कल गााउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

फिक्कल, सिन्धुली ।

फोन: ०४७६९२०२६

ईमेल: phikkalruralmun@gmail.com

वेवसाइट: www.phikkalmun.gov.np

IEE प्रतिवेदन तयार पार्ने संस्था / व्यक्तिहरु

आरम्भ ईन्जिनियरीङ्ग कन्सल्टेन्सी प्रा.लि.

ठेगाना: कुपन्डोल, ललितपुर, नेपाल

इमेल: aarambhaeng.consultancy@gmail.com

अध्ययन टोली

क) वातावरणविद् : भरत घिमिरे (टोली प्रमुख)

ख) वातावरणविद् : रञ्जिता थापा

ग) जीव/ वनस्पतीशास्त्री: सरोज थापा

घ) समाजशास्त्री: पार्वती भट्टराई

ङ) इञ्जिनियर: अशेष यादव

फिक्कल गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय खाङसाङ, सिन्धुली वागमती प्रदेश नेपाल २०७३

Aarambha Engineering Consultancy Pvt. Ltd. Lalitpur

सारांस

परिचय

सिन्धुली जिल्लाको फिक्कल गााउँपालिकाले उक्त गााउँपालिका भएर बग्ने सुनकोशी नदीको तटीय क्षेत्र तथा निगुरे खोला, साखर खोला, जितु खोला, चाल्ने खोला, नारिम खोला, सोखु खोला र बहादुरा खोला किनाराबाट २०७५ साल देखी दिगो रुपमा ढुङ्गा, गिट्टी तथा वालुवाको दिगो एवं वातावरण मैत्री सङ्कलन / उत्खनन कार्य गर्दै आएको छ । यसअघि फिक्कल गापा कार्यपालिका द्वारा २०७७ मा स्वीकृत प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनका आधारमा माथि उल्लेखित क्षेत्रमा ढुंङ्गा, गिट्टी, वालुवा संकलन, उत्खनन् कार्य भई आएको सन्दर्भमा स्वीकृत प्रतिवेदनको २ बर्षे म्याद समाप्त भएकाले नयाँ प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार पारीएको हो ।

आयोजना पुन: कार्यान्वयन गर्नुपुर्व यस आयोजनाले त्यस क्षेत्रको समग्र वातावरणमा पार्न सक्ने सम्भाव्य असरको पहिचान, योजनाको कार्यान्वयनबाट पर्ने नकारात्मक असरको न्यूनिकरणका विधि र उपायहरुको खोजि तथा सम्भाव्य सकारात्मक प्रभावहरुको वढोत्तरीकरण गर्ने तरिका पहिल्याउने उद्देश्यका साथ यो प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

फिक्कल गााउँपालिका भएर बग्ने सुनकोशी नदीको तटीय क्षेत्र तथा नदीमा मिसिन आउने खोला (निगुरे खोला, साखर खोला, जितु खोला, चाल्ने खोला, नारिम खोला, सोखु खोला र बहादुरा खोला) किनाराबाट दिगो रुपमा ढुङ्गा, गिट्टी तथा वालुवाको सङ्कलन प्रयोजनको लागी यस "*प्रारम्भिक वातावरण परिक्षण प्रतिवेदन-२०८०*" तयार गरीएको छ । यस कार्यको प्रस्तावक फिक्कल गााउँपालिका, सिन्धुली रहेको छ । यस आयोजनाको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन सो गााउँपालिका द्वारा छनौट भएको परामर्शदाता मार्फत तयार गरी स्वीकृतिको लागी फिक्कल गाउँ कार्यपालिका समक्ष पेश गरिएको छ ।

विधि तथा प्रकृया

यो प्रतिवेदन फिक्कल गापा वाट मिति २०८०/०२/३० मा स्वीकृत कार्यसूची अनुसार अध्ययन गरी वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ अनुसुचि ११ ले तोकेको

ढाँचामा तयार गरिएको हो । वातावरण संरक्षण ऐन २०७६, वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७, वागमती प्रदेश द्वारा जारी वातावरण संरक्षण सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन २०७७ र फिक्कल गापा सङ्क्षिप्त वातावरणिय अध्ययन तथा वातावरणिय परिक्षण कार्यविधि २०७७ बमोजिम खोलाकिनारबाट दैनिक ३०० घन मिटर सम्म ढुंङ्गा, गिट्टी, वालुवा संकलन, उत्खनन् र निकासीको अनुमति दिनु पूर्व प्रस्तावनाको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गरी सम्वन्धित नपा / गापा वाट स्वीकृत गर्नुपर्ने प्रावधान रहेको छ । सोहिबमोजिम जम्मा ९७,७४५ घ.मि. ढुङ्गा, गिट्टी र वालुवा सङ्कलन गर्ने गरी प्रस्तावित यस आयोजना प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गर्नु पर्ने परिधि भित्र परेकाले सोहि सन्दर्भमा प्रस्तावक द्वारा यो प्रतिवेदन तयार पारिएको छ ।

यस प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणले प्रस्तावित क्षेत्रको भौतिक, जैविक, सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरणीय पक्षहरुमा आयोजनाको कार्यान्वयनबाट पर्न जाने प्रभावहरुको पहिचान, विश्लेषण र मूल्याङ्कन गरेको छ । आयोजना स्थलको विद्यमान अवस्था बारे जानकारी समेट्नको लागि प्रथम र द्वितिय श्रोतबाट तथ्याङ्कहरु सङ्कलन गर्नुका साथै अध्ययनको क्रममा जन सहभागितालाई विशेष ध्यान दिइएको छ । अध्ययनका क्रममा आयोजनासँग सान्दर्भिक ऐन, नियम, नियमावली, नीति, रणनीति तथा अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धीहरुलाई आधार लिईएको छ ।

<u>विद्यमान वातावरणिय अवस्था</u>

प्रस्तावित क्षेत्र सिन्धुली जिल्लाको उत्तरी भूभागको फिक्कल गाउँपालिका भित्र पर्दछ । प्रस्तावित उत्खनन् क्षेत्रको भूभाग समुद्र सतहबाट ३५१ मिटर देखि ४७० मिटर सम्मको उचाईमा रहेको छ । Tropical र Sub-Tropical हावापानी रहेको यस फिक्कल गाउँपालिका भौगोलिक हिसाबले अधिकांश भाग महाभारत पर्वत श्रृंखला अन्तर्गत पर्दछ । प्रस्तावित क्षेत्र कुनै पनि आरक्षित, सामुदायिक वन, संरक्षित वा सांस्कृतिक, ऐतिहासिक वा वस्तुगत संरचनाका हिसावले महत्वका स्थानहरु पर्दैनन् । प्रस्तावित क्षेत्रमा संकटापन्न सुचिमा सुचिकृत कुनैपनी जिव तथा वनस्पतीहरुको वासस्थान पाईएको छैन ।

प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने फिक्कल गाउँपालिकामा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार ३,४३६ घरधुरीहरु र १५,९१० जनसंख्या रहेका छन् । प्रस्तावित क्षेत्रमा

फिक्कल गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय खाङसाङ, सिन्धुली वागमती प्रदेश नेपाल २०७३
अध्यक्ष
Arambha Engineering Consultancy Pvt. Ltd. Lalitpur

मध्यपहाडि लोकमार्गबाट कच्चि पहुँचमार्गहरु रहेका छन् । अधिकांश प्रस्तावित क्षेत्र नजिक वाक्लो वस्ति छैन । तामाङवहुल पहाडी जिल्ला भएकोले यहाँको रहनसहनमा प्रशस्त मात्रामा तामाङहरुको प्रभाव परेको पाइन्छ ।प्रायः वस्तिहरु settlements एकै स्थानमा झुपुक्क परेर cohesively रहेको देखिन्छ । अधिकांश घरहरु ढुङ्गा माटो र काठवाट निर्मित तथा काठ र खर, टायल प्रयोग गरी छाना छाइएको अवस्थामा पाइन्छन् ।

पछिल्लो राष्ट्रिय कृषि गणना अनुसार यहाँ ३८६८ कृषक परिवार रहेका छन । मुख्य आन्दानी कृषी हुने कृषक परिवार प्रतिशत ८८.९८% रहेको छ । स्थाई बालीहरुमा, जुनार, सुन्तला कागती, आँप, केरा, आलु आदी प्रमुख रहेका छन । हिन्दू र बुद्ध धर्म यहाँका प्रमुख धर्म हुन् । जातिगत र साँस्कृतिक विविधता रहेको यस जिल्लाका वासिन्दाहरुले मनाउने प्रमुख चाडपर्व र मेलाहरुमा उधौली, उभौली, कोजाग्रत पूर्णिमा, ल्होछार, विजयादशमी, दिपावली, रामनवमी, माघेसक्रान्ती, साउनेसक्रान्ती, तिज, जनैपूर्णिमा, कृष्णजन्माष्टमी, वुद्धपूर्णिमा आदि यहाँका प्रमुख रहेका छन् ।

विश्लेषण र मूल्याङ्कन

आयोजना स्थलको सर्वेक्षण र सन्दर्भ सामाग्रीहरुको पुनरावलोकनबाट सङ्कलित तथ्याङ्कहरुको आधारमा यस प्रतिवेदनमा फिक्कल गाउँपालिका भएर बग्ने सुनकोशी नदीको तटीय क्षेत्र तथा निगुरे खोला, साखर खोला, जितु खोला, चाल्ने खोला, नारिम खोला, सोखु खोला र बहादुरा खोला किनारामा थुप्रिएर रहेको नदिजन्य ढुङ्गा, गिट्टी, र वालुवाको दिगो रुपमा उत्खनन् गर्न मिल्ने क्षेत्रहरु तथा परिमाण समेत पहिचान गरी तोकिएको छ ।तोकिएअनुसारको मात्रामा नदिजन्य पदार्थ उत्खनन् गर्दा उल्लेखनीय नकारात्मक प्रभावहरु पर्ने सम्भावना देखिँदैन । साथै उक्त उत्खनन् कार्यले निर्माणजन्य ढुङ्गा, गिटी, वालुवा जस्ता सामाग्रीहरुको उत्पादन, रोजगारको अवसर सिर्जनाका साथै नदी तथा खोलाको सतह बढ्न नदिई भविष्यमा हुन सक्ने डुवानलाई रोक्न मद्दत मिल्नेछ ।

आयोजना स्थलको सर्वेक्षण र सन्दर्भ सामाग्रीहरुको पुनरावलोकनबाट सङ्कलित तथ्याङ्कहरुको आधारमा आयोजनाको कार्यान्वयन तथा सञ्चालनबाट प्रस्तावित क्षेत्रमा पर्न सक्ने प्रभावहरुको पहिचान र मूल्याङ्कन गरिएको छ । अध्ययन अनुसार तोकिएका क्षेत्रवाट २ वर्षको अवधिमा ९७,७४५ घ.मि. नदिजन्य ढुङ्गा, गिट्टी, र वालुवाको दिगो

फिक्कल गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय खाड्साङ, सिन्धुली बागमती प्रदेश नेपाल २०७३

Engineering Consultancy Pvt. Ltd.

रुपमा उत्खनन् गर्न मिल्ने देखिन्छ । प्रस्तावित क्षेत्रबाट सामान्य हाते औजारद्धारा ढुङ्गा, गिट्टी, र वालुवाको सङ्कलन गर्न उपयुक्त देखिन्छ । यस विश्लेषण अनुसार प्रस्तावित आयोजनाबाट पर्न जाने सकारात्मक प्रभावहरुको उल्लेखनीयता धेरैजसो मध्यम स्तरको रहेको छ । ढुङ्गा, गिटी, वालुवा जस्ता सामाग्रीहरुको उत्पादन, रोजगारको अवसर उच्च स्तरको उल्लेखनीयता भएका प्रभावहरु मध्ये पर्दछन् । त्यसैगरी प्रस्तावित आयोजनाको कार्यान्वयनबाट उच्च स्तरका उल्लेखनीय नकारात्मक प्रभावहरु पर्ने सम्भावना देखिँदैन ।

यस अध्ययनले पहिचान भएका प्रभावहरुलाई सकारात्मक र नकारात्मक गरी दुई भागमा विभाजन गरी परिमाण, अवधि र सिमाको आधारमा बिश्लेषण गरेको छ । यस प्रतिवेदनमा अनुकूल प्रभावहरुको बढावा गर्ने र प्रतिकूल प्रभावहरुलाई न्यूनीकरण गर्ने योजना तथा ती कार्यहरु कार्यान्वयन गरिने स्थान, समय, आवश्यक रकम र जिम्मेवार निकायको बारेमा स्पष्ट रुपमा उल्लेख गरिएको छ । अध्ययनका क्रममा तयार गरिएको वातावरणीय अनुगमन योजनामा अनुगमनका सूचकहरु, विधि, लागत, समय र जिम्मेवार निकायको बारेमा समेत स्पष्ट रुपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

केहि महत्वपूर्ण विषयहरु जस्तैः ढुंवानीका क्रममा ठूला सवारी साधनहरुको आवागमनबाट मध्यपहाडि लोकमार्गमा हुन सक्ने असरका साथै भूदृष्यमा परिवर्तन, जलचरको वासस्थानमा पर्न सक्ने असरका साथै वायु तथा ध्वनी प्रदुषणमा विशेष ध्यान दिनु पर्ने देखिन्छ । वातावरण संरक्षणका उपायहरुको कार्यान्वयन गर्न रु ३,४५,०००। (तीन लाख पैतालीस हजार रुपैयाँ) र अनुगमन कार्यको निम्ति रु १,७६,०००। (एक लाख छहत्तर हजार रुपैयाँ) गरी वातावरणिय व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन गर्न जम्मा रु ५,२१,०००। लागत अनुमान गरिएको छ ।

निश्कर्ष

यस आयोजनाको कार्यान्वयनबाट पर्न जाने नकारात्मक प्रभावहरु उल्लेख्य नरहेको साथै सकारात्मक प्रभावहरु मध्यम स्तरका पाईएको, साथै उक्त नकारात्मक प्रभावहरुलाई समेत वातावरणीय व्यवस्थापन योजनामा उल्लेख भएका विधिहरुको अवलम्वन गरी न्युनिकरण गर्न सकिने अवस्था रहेकाले प्रस्तावित आयोजना कार्यान्वयन गर्नु उपयुक्त देखिन्छ । साथै बिगतका वर्षहरूमा गरीएको उत्खनन्

फिक्कल गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय सिन्धुली बागमती प्रदेश नेपाल २०७३

Aarambha Engineering Consultancy Pvt. Ltd. Lalitpur

कार्यमा तत्कालिन प्रारम्भिक वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा औंल्याईएका कुराहरूको पालना भएकोले वातावरणमा धेरै प्रतिकूल प्रभावहरु नपरेको देखियो ।

तसर्थ, पुर्वअभ्यासहरु र वर्तमान अवस्थालाई मध्यनजर गरी प्रभाव पर्न सक्ने क्षेत्र तथा त्यस प्रभावको मात्रा बारे यस प्रारम्भिक वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा पहिचान गरी प्रस्तुत गरीएको छ । पहिचान गरिएका वातावरण संरक्षणका उपायहरु तथा तयार गरिएको वातावरणीय व्यवस्थापन योजना र अनुगमन योजनाको सम्बन्धित निकायले उचित रुपमा पालना गरेमा प्रस्तावित आयोजनाले स्थानीय वासिन्दा र समग्र गाउँपालिकाको समेत आयमा सकारात्मक भूमिका खेल्न सक्ने भएकाले प्रस्तावित आयोजना कार्यान्वयन गर्न सिफारिस गरिएको छ ।

फिक्कल गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
खाङसाङ, सिन्धुली
बागमती प्रदेश नेपाल
२०७३

Aaramba Engineering Consultancy Pvt. Ltd. ★ Lalitpur

विषयसूची

सारांस...i
विषयसूची...vi
तालिकाको सूची...viii
चित्रको सूची...viii
संक्षिप्त शव्दावलीहरु...ix
अध्याय एक : प्रस्तावको परिचय...1
प्रस्तावको पृष्ठभूमि...1
IEE को उद्देश्य...2
प्रस्तावको विवरण...2
प्रस्ताव क्षेत्रको अवस्थिति...4
संकलन/ उत्खनन् र ढुवानी कार्य र विधि...5
प्रस्ताव क्षेत्रमा हाल कायम उत्खनन / सङ्कलन कार्य...5
सङ्कलन / उत्खनन गरिने परिमाणको आकलन...6
अध्याय दुई : वस्तुगत वातावरणीय अवस्था...8
वस्तुगत भौतिक वातावरणीय अवस्था...8
क) भूस्थिति...8
ख) माटोको प्रकार एवं भूगर्भ...9
ग) जलवायु / हावापानी...10
घ) जलाधार क्षेत्र...10
ङ) भू—उपयोग...11
च) हावा र पानीको गुणस्तर एवं ध्वनिको मात्रा...13
छ) फोहरमैला व्यवस्थापन...13
वस्तुगत जैविक वातावरणीय अवस्था...13
क) वनस्पतीहरु...13
ख) वन्यजन्तु, जलचर तथा उभयचर...14
वस्तुगत सामाजिक तथा आर्थिक अवस्था...19
क) जनसंख्या...19
ख) जात / जनजाति...21
ग) शिक्षा एवं साक्षरता...22

घ) पेशा तथा धर्म......22
ङ) यातायात र पहुँचमार्ग......23
च) धार्मिक, सांस्कृतिक एवं ऐतिहासिक स्थलहरु......23
छ) उर्जा, सञ्चार, खानेपानी तथा सरसफाई......23
अध्याय तीन : प्रभाव पहिचान, अनुमान एवं मूल्याङ्कन......28
क) भौतिक वातावरणमा प्रभाव......31
ख)सामाजिक आर्थिक एवं सांस्कृतिक वातावरणमा प्रभाव......33
ग)जैविक वातावरणमा प्रभाव......36
घ)रासायनिक वातावरणमा प्रभाव......37
अध्याय चार : प्रस्ताव कार्यान्वयनका विकल्पहरु......39
अध्याय पाँच : वातावरणिय व्यवस्थापन योजना......40
अध्याय छ : निष्कर्ष......49
सन्दर्भ सामाग्रीहरु......51
अनुसूचीहरु......52
अनुसुचि १ : स्विकृत कार्यसूची (TOR)
अनुसुचि २ : सार्वजनिक सुचना
अनुसुचि ३ : सूचना टाँस मुचुल्का, सिफारिस, तथा बैठक माइनुट
अनुसुचि ४ : सिफारिस पत्रहरु
अनुसुचि ५ : तस्विरहरु

तालिकाको सूची

Index of Tables

Table 1: प्रस्तावको प्रमुख विशेषताहरु.....2
Table 2: प्रस्तावित संकलन क्षेत्रको अवस्थिति.....3
Table 3: उत्खनन / सङ्कलन गर्ने प्रस्तावित परिमाणको विवरण.....4
Table 4: फिक्कल गाउँपालिकाको भूउपयोग विवरण.....8
Table 5: प्रभावित क्षेत्रमा पाइने वनस्पतिहरुको सुची.....9
Table 6: प्रभावित क्षेत्रमा पाइने स्तनधारी जिव.....10
Table 7: प्रभावित क्षेत्रमा पाइने सरीश्रृप जिव.....10
Table 8: प्रभावित क्षेत्रमा पाइने जलचर जिवं.....10
Table 9: प्रभावित क्षेत्रमा पाइने चराहरु.....11
Table 10: प्रस्तावित क्षेत्रको कुल घरधुरी र जनसंख्या.....13
Table 11: प्रस्तावित क्षेत्रमा रहेका शिक्षण संस्थाको विवरण.....14
Table 12: प्रस्तावित क्षेत्रमा विजुलीको पहुँच (प्रतिशतमा).....15
Table 13: प्रस्तावित उत्खनन् क्षेत्रका वस्तुगत वातावरणिय अवस्था.....15
Table 14: प्रभाव मुल्यांकन म्याटीक्स.....19
Table 15: औचित्यता मापनको तरीका.....19
Table 16: भौतिक प्रभाव मुल्यांकन म्याटीक्स.....20
Table 17: सामाजिक साँस्कृतिक प्रभाव मुल्यांकन म्याटीक्स.....22
Table 18: जैविक प्रभाव मुल्यांकन म्याटीक्स.....24
Table 19: रासायनिक प्रभाव मुल्यांकन म्याटीक्स.....24
Table 20: अनुगमन लागत अनुमान.....26
Table 21: सकारात्मक प्रभावहरुको बढोत्तरीका क्रियाकलाप.....27
Table 22: नकारात्मक प्रभावहरुको न्यूनिकरणका क्रियाकलाप.....27
Table 23: प्रस्तावित खानी क्षेत्र विषेशका लागि निर्दिष्ट न्यूनीकरण उपायहरु.....31

चित्रको सूची

Table of Figures

Figure 1: फिक्कल गाउँपालिकाको अवस्थिती नक्सा.....5
Figure 2: फिक्कल गाउँपालिका क्षेत्रका खोला तथा नदिहरु.....7
Figure 3: फिक्कल गाउँपालिकाको भू-उपयोग नक्सा.....8

गाउँपालिकाको कार्यालय
सिन्धुली
प्रदेश नेपाल
२०७३
पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष
Aaramba Engineering Consultancy Pvt. Ltd.
Lalitpur

संक्षिप्त शव्दावलीहरु

गा.वि.स.	गाउँ विकास समिति
जि.स.स.	जिल्ला समन्वय समिति
मि.	मिटर
घ.मि.	घनमिटर
हे.	हेक्टर
नपा	नगरपालिका
गापा	गाउँपालिका
DCC	District Coordination Committee
EIA	Environmental Impact Assessment
EMP	Environmental Management Plan
EPA	Environmental Protection Act
EPR	Environmental Protection Rules
GoN	Government of Nepal
IEE	Initial Environmental Examination
ToR	Terms of Reference

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

अध्याय एक : प्रस्तावको परिचय

Introduction

प्रस्तावको पृष्ठभूमि

नेपालका नदी वगर क्षेत्रमा प्रशस्त मात्रामा ढुङ्गा, गिट्टी वालुवा तथा रोडा लगायतका निर्माण सामाग्री उपलब्धता रहेको सन्दर्भमा सिन्धुली जिल्लाको फिक्कल गााउँपालिकाले यी सामाग्रीको दिगो एवं वातावरण मैत्री सङ्कलन तथा उत्खनन् गर्ने योजना बनाएको छ । यस गााउँपालिकाको जनमानसको बिकास प्रतिको चाहना जुन गतिमा वृद्धि भईरहेको छ सोही गतिलाई पछ्याउँदै विकास निर्माणका कार्यहरु पनि सँगसँगै अघि बढिरहेका छन् । उक्त निर्माण कार्यलाई आवश्यक पर्ने निर्माण सामाग्रीहरु जस्तै ढुङ्गा, वालुवा, ग्रावेल र रोडाको पनि माग यस गााउँपालिकामा तिव्र रुपमा बढदै गइरहेको छ । फिक्कल गााउँपालिका भएर बग्ने सुनशी नदी किनारमा विभिन्न स्थानमा ढुङ्गा, वालुवा तथा गिट्टी रहेको छ ।

नेपालको संघीय सरकारले वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ लागू गरेको परिप्रेक्षमा सोही ऐनको दफा ८ मा वातावरणिय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत भएपछिमात्र ढुङ्गा वालुवा र ग्रावेल सङ्कलन लगायतका आयोजना सञ्चालन गर्न पाइने व्यवस्था भए वमोजिम ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा सङ्कलन, उत्खनन र निकासीको अनुमती दिनु पूर्व उल्लेखित प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण IEE प्रतिवेदन तयार पारी स्वीकृति लिनुपर्ने प्रावधान रहेको छ ।

यस प्रस्ताव सन्दर्भमा वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ को नियम ३ सँग सम्बन्धित अनुसूचि २ ग (७) बमोजिम प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण गर्नु पर्ने उल्लेख भएको छ । यसै अनुसूचि अनुसार नदि तथा खोला किनारबाट ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा तथा रोडाको उत्खनन् र सङ्कलन कार्य गर्दा दैनिक ३०० घ. मि. सम्म का लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण गर्नुपर्ने उल्लेख गरिएको छ । प्रस्तावित आयोजनाले २ वर्षको अवधीमा जम्मा ९७,७४५ घ.मि. ढुङ्गा, गिट्टी र वालुवा सङ्कलन गर्ने हुनाले प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गर्नु पर्ने परिधि भित्र पर्दछ र सोहि सन्दर्भमा प्रस्तावकले यो प्रतिवेदन तयार गरेको हो ।

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

IEE को उद्देश्य

फिक्कल गाउँपालिका भएर बग्ने सुनकोशी नदी वगर क्षेत्रबाट ढुङ्गा, वालुवा, ग्रावेल सङ्कलनबाट स्थानीय जैविक, भौतिक, रासायनिक तथा सामाजिक—सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने असरहरुबारे पहिचान गर्नुको साथै यी प्रभावहरुको परिमाण, सिमा र अवधि आदिको मूल्याङ्कन गरी आयोजना सञ्चालनका क्रियाकलापबाट वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल प्रभावहरु पर्ने वा नपर्ने अवस्थाहरुको आङ्कलन गर्नुको साथै विकल्पहरुको समेत विश्लेषण गरी दीगो रुपमा गाउँपालिका भित्र अवस्थित नदी तथा खोला किनारका प्रस्तावित क्षेत्रहरु बाट ढुङ्गा, वालुवा, गिट्टी सङ्कलनमा टेवा पुर्याउनु प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण IEE को प्रमूख उद्देश्य रहेको छ ।

प्रस्तावको विवरण

यस प्रस्ताव नदि/ खोलाका वगर क्षेत्रहरुबाट नदिजन्य पदार्थको (रुपमा ढुङ्गा, गिट्टी तथा वालुवा) दिगो एवं वातावरणमैत्री सङ्कलन तथा उत्खनन् गर्ने प्रकृतिको रहेको छ । यो प्रस्ताव सिन्धुली जिल्लाको फिक्कल गाउँपालिका भएर बग्ने सुनकोशी नदिको तटीय क्षेत्र साथै सुनकोशीमा मिसिने निगुरे खोला, साखर खोला, जितु खोला, चाल्ने खोला, नारिम खोला, सोखु खोला र बहादुरा खोला किनाराबाट दिगो रुपमा ढुङ्गा, गिट्टी तथा वालुवाको सङ्कलन तथा उत्खनन् कार्यका लागि फिक्कल गाउँपालिकाद्वारा तयार पारिएको हो । यस प्रस्तावका प्रमुख विशेषताहरु तल तालिकामा प्रस्तुत गरीएको छ ।

Table 1: प्रस्तावको प्रमुख विशेषताहरु

१	**प्रस्तावको नाम**	
	सिन्धुली जिल्ला, फिक्कल गाउँपालिका भएर बग्ने सुनकोशी नदिको तटीय क्षेत्र साथै सुनकोशीमा मिसिने निगुरे खोला, साखर खोला, जितु खोला, चाल्ने खोला, नारिम खोला, सोखु खोला र बहादुरा खोला किनाराबाट दिगो रुपमा ढुङ्गा, गिट्टी तथा वालुवाको सङ्कलन तथा उत्खनन् गर्ने ।	
२	**अवस्थिति**	
	प्रदेश	वाग्मती
	जिल्ला	सिन्धुली

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

Aaramba Engineering Consultancy Pvt. Ltd. * Lalitpur *

	स्थानीय तह	फिक्कल गाउँपालिका
	वडा	१,२,३,४,५,६
३	**भौगोलिक तथा प्रकृती विवरण**	
	खोलाको प्रकार: River Type	वाह्रमासे
	भू वनोट : Terrain	पहाड (Mid Hills) र River Valley
	हावापानी : Climate	उष्ण देखी समशितोष्ण
	माटो : Soil	Alluvial and Colluvial
	समुद्र सतहवाट उचाई: Altitude	३५१ देखी ४७० मि सम्म
	भूउपयोग : Landuse	वन, खोला, वगर, कृषि योगय जमिन, आवास क्षेत्र र बाँझो जमिन
४	**संकलन / उत्खनन् कार्य, स्थल र प्रकृया**	
	खोला / नदीहरु	सुनकोशी नदिको तटीय क्षेत्र साथै सुनकोशीमा मिसिने निगुरे खोला, साखर खोला, जितु खोला, चाल्ने खोला, नारिम खोला, सोखु खोला र बहादुरा खोला
	संकलन / उत्खनन् क्षेत्र : Collection/ Extraction Area	वाकसु खोला दोभान, लामासोति बगर, साखर दोभान, निगुरे खोला वगर, साखर खोला वगर, जितु खोला वगर , चाल्ने खोला वगर, नारिम खोला वगर, सोखु खोला बगर, र बहादुरा खोला वगर
	अक्षांश	२७°१४' ५०.४" देखी २७°१०' ३५.४२" उत्तर
	देशान्तर	८६° ११' १२.७" देखी ८६° २३' ६.१५" पुर्व
	गरिने कार्य	उत्खनन्, संकलन तथा ढुवानी
	संकलन / उत्खनन् परिमाण	९७,७४५ घ. मि. (प्रतिदिन बढीमा ३०० घ. मि. सम्म)

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

	संकलन / उत्खनन् अवधि	असार, साउन र भाद्र महिना वाहेकको महिनामा (जम्मा २७० दिन)
	संकलन / उत्खनन् स्थल संख्या	१० स्थान
	संकलन / उत्खनन् समय	दिउँसोको समय (विहान ८ देखी बेलुका ५ बजे सम्म)
	संकलन / उत्खनन् विधि	सामान्य हाते औजार मार्फत खन्ने, थुपार्ने
	संकलन / उत्खनन् सामाग्री	ढुंगा, गिट्टी र वालुवा
	संकलन / उत्खनन् क्षेत्र सम्म पहुँचमार्ग	रहेको (कच्ची बाटो)
	ढुवानी साधन	ट्र्याक्टर , मिनि ट्रक, ट्रक तथा ट्रिपर
	प्रयोग हुने ईन्धन / उर्जा स्रोत	डिजेल, पेट्रोल
	आवस्यक मानविय जनशक्ती	३७० कार्यदिन दक्ष, ५५० कार्यदिन अर्ध-दक्ष १९३० कार्यदिन अदक्ष
	प्रयोग हुने जमिनको क्षेत्रफल	२६५० वर्ग मि
५	**IEE प्रतिवेदनको वैधानिक अवधी**	
	वैधानिकता रहने अवधि	प्रतिवेदन स्वीकृत भएको मितिले २ वर्ष

प्रस्ताव क्षेत्रको अवस्थिति

प्रस्तावित उत्खनन् क्षेत्रहरु सिन्धुली जिल्लाको फिक्कल गाउँपालिकाका १,२,३,४,५ र ६ नं वडामा पर्दछन् ।

Table 2: प्रस्तावित संकलन क्षेत्रको अवस्थिति

क्र. सं	संकलन/ उत्खन्न गरिने स्थानजो नाम	वडा नं.	नदि / खोला	अक्षांश	देशान्तर	समुन्द्र सतहवाट उचाई (m)
१	निगुरे खोला वगर	२, ३	निगुरे	२७°१४' ०८"	८६° १४' ०६"	४६१
२	साखर खोला वगर	३, ४	साखर	२७°१४' २०.५"	८६° १४' ४८.१"	४७१
३	जितु खोला वगर	४,५	जितु	२७°१४' ११"	८६° १७' ४७"	३९९
४	चाल्ने खोला वगर	५	चाल्ने	२७°१३' २८'	८६° २०' २४"	४२१
५	नारिम खोला वगर	५	नारिम	२७°१२' ३०"	८६° २०' १७"	४२०
६	सोखु खोला वगर	६	सोखु	२७°१०' ३७"	८६° २२' ०२"	४६९
७	बहादुरा खोला वगर	६	बहादुरा	२७°१०' २४"	८६° २३' ०५"	४०९
८	वाक्सु खोला दोभान	२	सुनकोशी	२७°१५' ०२"	८६° १०' ५७"	४६४
९	लामासोति बगर	४	सुनकोशी	२७°१४' ५८"	८६° १६' ३३"	४२०
१०	साखर दोभान	३	सुनकोशी	२७°१४' ३२"	८६° १४' ३९"	४७१

संकलन/ उत्खनन् र ढुवानी कार्य र विधि

यो प्रस्तावले ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा सङ्कलन गरिने खोलाको निश्चित क्षेत्र तोकी त्यस क्षेत्र भित्रको ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको सङ्कलन /उत्खनन् कार्यलाई मात्र समावेश गरेको छ । सङ्कलन/ उत्खनन् कार्य सामान्य हाते औजारद्वारा सङ्कलन गर्ने गरि प्रस्ताव गरीएको छ । सङ्कलन /उत्खनन् समय बर्षाको समयमा (असार, श्रावण र भाद्र महिना) बाहेक अन्य महिनामा दिउँसोको समयमा मात्र गरिने र दैनिक सङ्कलन/ उत्खनन् परीमाण बढिमा ३०० घ.मि. गर्ने गरी तोकिएको छ ।

प्रस्ताव क्षेत्रमा हाल कायम उत्खनन /सङ्कलन कार्य

यसअघि फिक्कल गापा द्वारा २०७७ मा स्वीकृत IEE प्रतिवेदनका आधारमा माथि उल्लेखित क्षेत्रमा ढुंङ्गा, गिट्टी, वालुवा संकलन, उत्खनन् कार्य भई आएको सन्दर्भमा स्वीकृत प्रतिवेदनको २ बर्षे म्याद समाप्त भएकाले हाल त्यस क्षेत्रबाट ठेक्का मार्फत ढुङ्गा, गिट्टी र

पार्वती सुवेदी
अध्यक्ष

वालुवा सङ्कलन / उत्खनन भएको छैन र स्थानीय माग पुर्तीका लागि स्थानियस्तरमा छिटपुट रुपमा सङ्कलन / उत्खनन भईरहेको अवस्था छ ।

सङ्कलन / उत्खनन गरिने परिमाणको आकलन

Table 3: उत्खनन / सङ्कलन गर्ने प्रस्तावित परिमाणको विवरण

क्र. सं.	संकलन/ उत्खनन् गरिने स्थानको नाम	वडा नं.	लम्बाई (मि)	चौडाई (मि)	औसत उचाई (मि)	उपलव्ध परिमाण (घ.मि.)	उत्खनन् गर्न मिल्ने उचाई (मि)	**उत्खनन् गर्न मिल्ने आयतन (घ. मि.)**	उत्खनन् गर्न मिल्ने आयतन प्रतिशत
१	निगुरे खोला वगर	२, ३	105	7	0.3	220.5	0	**0**	
२	साखर खोला वगर	३, ४	170	9	0.6	918	0	**0**	
३	जितु खोला वगर	४, ५	0	0	0	0	0	**0**	
४	चाल्ने खोला वगर	५	495	17	1.6	13464	0.5	**4207.5**	31.25%
५	नारिम खोला वगर	५	75	6	0.3	135	0	**0**	
६	सोखु खोला	६	1075	55	2.75	162593.75	1	**59125**	36.36%
७	बादुरा खोला वगर	६	350	23	1.25	10062.5	0.5	**4025**	40.00%
८	वाकसु खोला दोभान	२	110	55	4.5	27225	1.75	**10587.5**	38.89%
९	लामासोति बगर	४	495	62	1.2	36828	0.5	**15345**	41.67%
१०	साखर दोभान	३	165	27	2.3	10246.5	1	**4455**	43.48%
जम्मा						**261693.25**		**97745**	

वाकसु खोला दोभान, लामासोति बगर, साखर दोभान, निगुरे खोला वगर, साखर खोला वगर, जितु खोला वगर , चाल्ने खोला वगर, नारिम खोला वगर, सोखु खोला बगर, र बहादुरा खोला वगर गरी जम्मा दश प्रस्तावित क्षेत्र बाट दिगो रुपमा निकाल्न योग्य नदिजन्य पदार्थको परिमाण ९७,७४५ घ. मि. रहेको छ। यदि संकलन/ उत्खन्न कार्य व्यवस्थित तरिकाले गरिने हो भने प्रस्तावित उत्खन्न हुने परिमाणले वातावरणमा कम प्रभाव पार्ने छ। वगरवाट उत्खनन् गरिने नदिजन्य पदार्थको दर रेट रु ९ प्रति घन फिट कायम गर्दा कुल राजश्व रकम रु ९४,६९,०६२/- गाउँपालिकाले थप आम्दानी गर्न सक्नेछ ।

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

अध्याय दुई : वस्तुगत वातावरणीय अवस्था

Current Environmental Status

वस्तुगत भौतिक वातावरणीय अवस्था

क) भूस्थिति

फिक्कल गाउँपालिकाको भूभाग समुद्र सतहबाट ३५० मिटर देखि २३८६ मिटर सम्मको उचाईमा रहेको छ । फिक्कल गाउँपालिका भौगोलिक हिसाबले अधिकांश भाग महाभारत (लेसर हिमालय) पर्वत श्रंखला अन्तर्गत पर्दछ । सिन्धुली जिल्लाको कुल भुभाग मध्ये ५७.७ प्रतिशत भूभाग चुरे पहाड क्षेत्रमा पर्दछ भने ४२.३ प्रतिशत भुभाग मध्य पहाडी क्षेत्रमा पर्दछ ।

प्रस्तावित क्षेत्र सिन्धुली जिल्लाको उत्तरी भूभागको फिक्कल गाउँपालिका भित्र पर्दछ । सिन्धुली जिल्लाको पूर्वोत्तर क्षेत्रका साविकका महादेवडाँडा, पोखरी, खोलागाँउ, खाङसाङ, सोल्पाठाना, रत्नावती गाउँ विकास समितिहरुलाई मिलाएर फिक्कल गाउँपालिका निर्माण गरिएको छ । पर्यटकीय स्थल फिक्कल चुचुरोको नामबाट यस गाउँपालिकाको नामाकरण गरिएको छ । महाभारत श्रृंखलामा पर्ने २३८६ मिटर उचाईमा रहेको फिक्कल चुचुरो जिल्ला कै सर्वोच्च स्थल हो । निर्माणधिन मध्य पहाडी लोक मार्गको सिन्धुली खण्डको अधिकाँश भाग यसै गाउँपालिको उत्तरी क्षेत्र भएर गएको फिक्कल गाउँपालिकाको आर्थिकरुपले भविश्य उज्वल छ ।

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

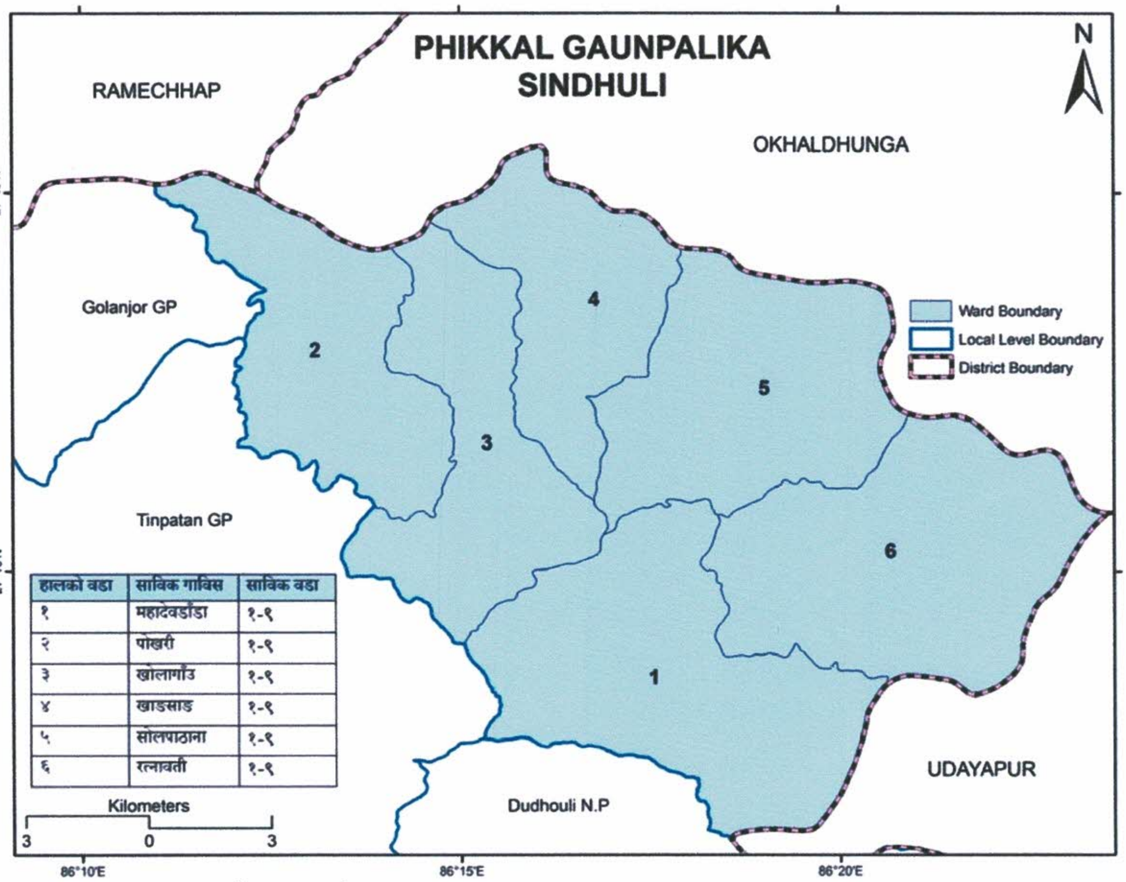

हालको वडा	साविक गाविस	साविक वडा
१	महादेवडाँडा	१-९
२	पोखरी	१-९
३	खोलागाँउ	१-९
४	खाङसाङ	१-९
५	सोलपाठाना	१-९
६	रत्नावती	१-९

Figure 1: फिक्कल गाउँपालिकाको अवस्थिती नक्सा

ख) माटोको प्रकार एवं भूगर्भ

यस प्रस्तावित क्षेत्र भएर वग्ने विभिन्न खोलाको जलाधार क्षेत्रमा नदी तथा खोलाहरुले महाभारत पर्वत क्षेत्रबाट बगाएर ल्याएको ढुङ्गा, गिट्टी र बालुवा तथा एलुभियल माटो पाइन्छ। भूगर्भको कुरा गर्दा यहाँ मुख्यतया Phyllite, Quartize, Schist, Gneiss, Limestone लगायतका चट्टानहरु पाईन्छन् । त्यस क्षेत्रको माटोको बनावट हेर्दा देहाएबमोजिम भएको पाइन्छ ।

- कोलुभियल माटो: यस अन्तर्गत भीरालो सतहमा हुने पहिरो, भु–क्षय आदिले थुपारेको माटो पर्दछ । भुक्षय यस नदीको आसपासका क्षेत्रहरुमा ठुला

पहिरो, नदी कटान तथा भु—क्षयको समस्या खासै देखिँदैन तर वर्षायाममा हुने नदीको तीब्र वेगले गर्दा भएका साना कटानहरु धेरै देखिन्छन् ।

- एलुभियल माटो: यस अन्तगत खोलाले थुपारेको मसिनो पागों माटो देखि ग्राभेल तथा ढुङ्गाहरुको समिश्रण पर्दछ । धेरैजसो नदीले काटेर बनाएको बेंसी तथा फाँटहरुमा यस्तो माटो पाइन्छ ।

ग) जलवायु / हावापानी

Tropical र Sub-Tropical हावापानी भएको यस क्षेत्रमा विशेषतः जेष्ठ, आषाढदेखि भाद्र र अश्विनसम्म बढी पानी पर्ने र हिउँद याममा कम वर्षा हुने गर्दछ । सुनकोशी नदि आसपास भए पनि यो क्षेत्र तुलनात्मक रुपमा सुख्खा छ र वर्षा समेत न्यून हुने गर्दछ ।

घ) जलाधार क्षेत्र

सुनकोशी नदि तिव्वतमा उत्पति भई नेपालका सिन्धुपाल्चोक, काभ्रे, रामेछाप, सिन्धुली, ओखलढुंगा, उदयपुर जिल्लाको भुमीलाई सिञ्चित गर्दै सप्तकोशीमा बिलय हुन्छ ।अन्य महाभारत श्रीङ्खलामा उत्पत्ति भई प्रस्तावित क्षेत्र भएर वग्ने विभिन्न खोलाहरु उत्तरतर्फ बग्दै अन्तमा सुनकोशी नदिमा आई विलिन हुन्छन् ।

पार्वती खुलाल
पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

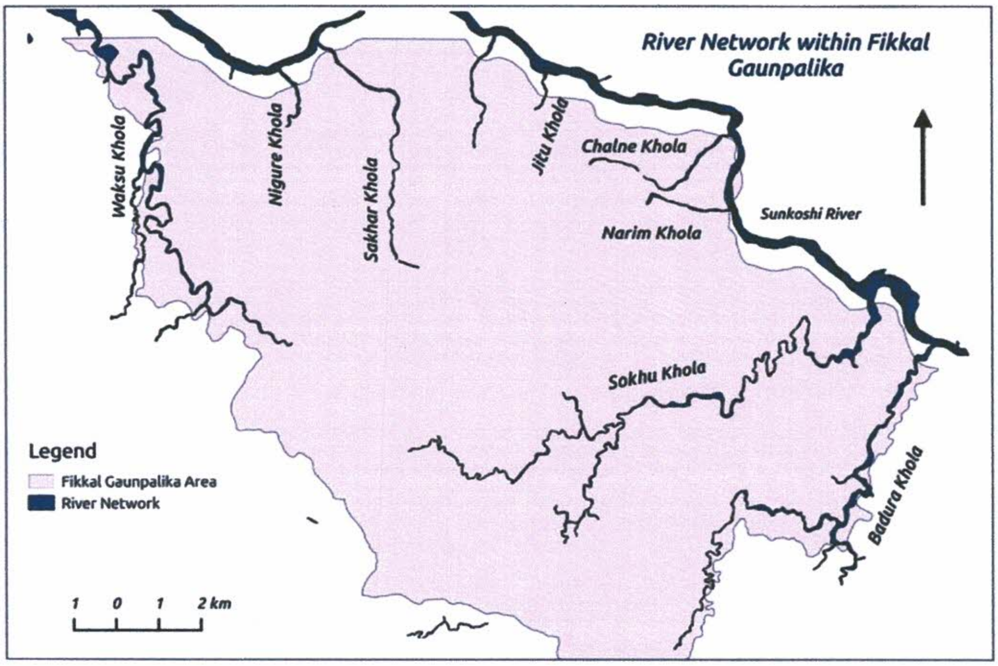

Figure 2: फिक्कल गापा भएर बग्ने नदी तथा खोलाहरु

ङ) भू–उपयोग

फिक्कल गाउँपालिकाको जम्मा क्षेत्रफल १८६ वर्ग कि मी रहेको छ । भू–उपयोगको दृष्टिकोणले सिन्धुली जिल्लाको कुल क्षेत्रफलको दुई तिहाई भूभाग वनजंगलले ढाकेको छ । उत्पादनको दृष्टिकोणले केही उर्वर भूमी भित्री मधेसको समथर फाँट, टार तथा वेसी र फाँटहरुले जिल्लाको खाद्यान्न आपूर्तिमा उल्लेखनीय योगदान पुर्याएका छन् । प्रस्तावित क्षेत्रको हकमा वन, वुट्यान, कृषियोग्य जमिन, खोला, बगर, आवास क्षेत्र र बाँझो जमिनहरु यस क्षेत्रको प्रमुख भुउपयोग हो । भुउपयोगको विस्तृत विवरण तथा नक्सा तल प्रस्तुत गरीएको छ ।

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

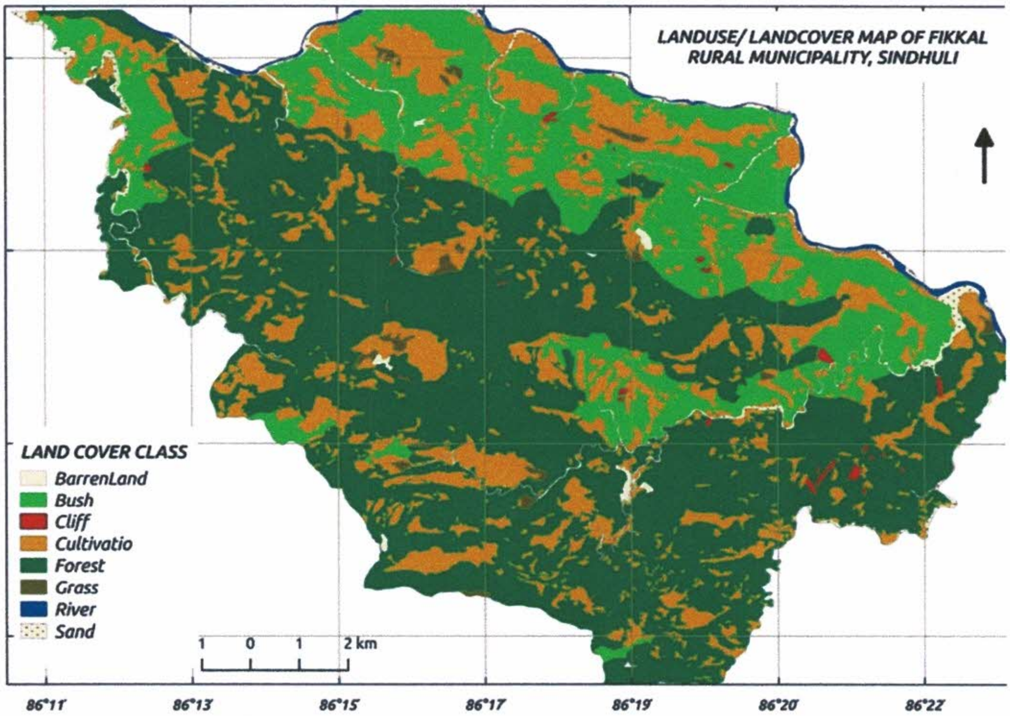

Figure 3: फिक्कल गाउँपालिकाको भू-उपयोग नक्सा

Table 4: फिक्कल गाउँपालिकाको भूउपयोग विवरण

क्र सं	भू उपयोग प्रकार	प्रतिशत
१	वन जंगल	५२.१४
२	घाँसे मैदान	०.६९
३	बुट्यान / झाडी	१९.९५
४	खेतियोग्य जमिन	२३.६१

५	खाली जमिन	०.२९
६	भिर	०.३२
७	नदि बहाव क्षेत्र	०.६६
८	वालुवाले ढाकिएको क्षेत्र	२.३५

श्रोत: नापि बिभाग GIS layers तथा फिल्ड अध्ययन, २०८०

च) हावा र पानीको गुणस्तर एवं ध्वनिको मात्रा

नदी छेउछाउको हावापानी स्वच्छ र कम प्रदुषित रहेको छ । प्रस्तावित क्षेत्रमा हाल धेरै मात्रामा सङ्कलन / उत्खनन कार्य नभएको र स्थानियहरुको आवस्यकताका लागि हात तथा हाते औजारहरु प्रयोग गरी आफै बोकेर लाने भएकाले वायु प्रदुषण कम देखिन्छ । मध्यपहाडि लोकमार्गमा चल्ने सवारीसाधननै यस क्षेत्रको मुख्य वायु र ध्वनि प्रदुषणका श्रोत हुन् ।

छ) फोहरमैला व्यवस्थापन

व्यवस्थित रुपमा फोहरमैला व्यवस्थापन का लागि गापा द्वारा पहल सुरु गरिएको छ । ल्यान्ड फिल साईट पहिचान गरी सञ्चालन गर्न एक समिती बनाईएको छ ।

वस्तुगत जैविक वातावरणीय अवस्था

क) वनस्पतीहरु

प्रस्तावित क्षेत्र कुनै पनि आरक्षित, सामुदायिक वन, संरक्षित वा सांस्कृतिक, ऐतिहासिक वा वस्तुगत संरचनाका हिसावले महत्वका स्थानहरु पर्दैनन् । प्रस्तावित क्षेत्रमा महाभारतको भुबनोट रहेको यस गाउँपालिका उष्ण देखि शमशितोष्ण हावापानी पाइने हुँदा विभिन्न थरीको वनस्पतिहरु पाइन्छ । प्रस्ताव प्रभावित क्षेत्रमा पाइने वनस्पतिहरुमा निम्न प्रकारका रहेका छन ।

Table 5: प्रभावित क्षेत्रमा पाइने वनस्पतिहरुको सुची

क्र सं	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम
१	खयर	*Acacia catechu*

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

२	सिमल	*Bombax ceiba*
३	सिसौ	*Dalbergia sissoo*
४	बाँस	*Dendrocalamus strictus*
५	वर	*Ficus benghalensis*
६	पिपल	*Ficus religiosa*
७	अमला	*Phallyanthus emblica*
८	साल	*Shorea robusta*
९	साज	*Termanalia alata*
१०	हर्रो	*Termanalia chebula*
११	वर्रो	*Termanalia bellirica*
१२	खर	*Imperata cylindrical*
१३	काँस	*Saccharum spontaneum*

श्रोत: पुर्व स्विकृत IEE प्रतिवेदन तथा फिल्ड अध्ययन, २०८०

ख) वन्यजन्तु, जलचर तथा उभयचर

यस क्षेत्रमा विभिन्न प्रजातिका स्तनधारी जीवहरु जस्तै चितुवा, भालु, स्याल, रातो बाँदर आदि जस्ता जनावरहरु रहेको छ । यस क्षेत्रमा घस्रने जातका प्राणीमा सर्प विषेश गरी हराउ र छेपारो सबै भन्दा बढी पाइन्छन् । यस क्षेत्रमा भ्यागुता जस्ता उभयचरहरु पनि पाइन्छन् ।

Table 6: प्रभावित क्षेत्रमा पाइने स्तनधारी जिव

क सं	स्थानीय स्तनधारी जिवको नेपाली नाम	Common Name and Scientific Name
१	स्याल	Golden Jackel (*Canis aureus*)
२	जुरे दुम्सी	Indian Crested Porcupine (*Hystrix indica*)
३	कालो सालक	Chinese Pangolin (*Manis pentadactyla*)

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

क्र सं	स्थानीय स्तनधारी जिवको नेपाली नाम	Common Name and Scientific Name
४	बदेल	Eurasian Wild Boar (*Sus scrofa*)
५	वन बिरालो	Jungle Cat (*Felis chaus*)
६	चितुवा	Common Leopard (*Panthera pardus*)
७	फुस्रो फ्याउरो	Bengal Fox (*Vulpes bengalensis*)
८	काठे भालु	Sloth Bear (*Melursus ursinus*)
९	रतुवा	Barking Deer (*Muntiacus muntjak*)
१०	रातो बाँदर	Rhesus macaque (*Macaca mulatta*)

श्रोत: पुर्व स्विकृत IEE प्रतिवेदन तथा फिल्ड अध्ययन, २०८०

Table 7: प्रभावित क्षेत्रमा पाइने सरीश्रृप जिव

क्र सं	स्थानीय सरीश्रृप जिवको नेपाली नाम	Common Name and Scientific Name
१	ढोडिया	Chequered keelback water snake (*Xenochrophis piscator*)
२	उड्ने हरिउँ	Common vine snake (*Ahaetulla nasuta*)
३	हरहरे	Buff striped keelback (*Amphiesma stolatum*)
४	हरेउँ	Green Pit Viper (*Trimeresurus* sps

श्रोत: पुर्व स्विकृत IEE प्रतिवेदन तथा फिल्ड अध्ययन, २०८०

Table 8: प्रभावित क्षेत्रमा पाइने जलचर जिव

क्र सं	स्थानीय जलचरको नेपाली नाम	Common Name and Scientific Name
१	बागे, पाटे गडेरा	Mottled Loach (*Acanthocobitis botia*)
२	बलजङ्ग, बोक्सीमाछा	Cat Fish (*Amblyceps mangois*)
३	खस्रे चल्ला, जोजो, गुडेरा,गुडेरी	Hamilton's barila (*Barilius bendelisis*)
४	लामफकेटा	Vagra Baril (*Barilius vagra*)
५	गेतु, बागे, बागी	Painted Loach (*Botia lohachata*)

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

६	लोहरी	Gangetic Latia (*Crossocheilus latius*)
७	जिब्रा माछा	Leopard Danio (*Danio rerio*)
८	बुदुना	*Garra gotyla*
९	रोहु	Roho Labeo (*Labeo rohita*)
१०	पोथीया सिद्रे, सिद्रे	Red Barb (*Pethia conchonius*)
११	पोथी,चन्दापोथी,पाटेसिद्रा	Pool Barb (*Puntius sophore*)

श्रोत: पुर्व स्विकृत IEE प्रतिवेदन तथा फिल्ड अध्ययन, २०८०

Table 9: प्रभावित क्षेत्रमा पाइने चराहरु

क सं	स्थानीय चराहरुको नेपाली नाम	Common Name and Scientific Name
१	खोले टिकटिके	White-browed Wagtail (*Motacilla maderaspatensis*),
२	सेतो टिकटिके	White Wagtail (*Motacilla alba*),
३	पहेलो टिकटिके	Yellow Wagtail (*Motacilla flava*),
४	फुस्रो टिकटिके	Grey Wagtail (*Motacilla cinerea*),
५	सेतो ढाडे मुनिया	White-rumped Munia (*Lonchura striata*)
६	बया तोपचरा	Baya Weaver (*Ploceus manyar*)
७	घर भगेरा	House Sparrow (*Passer domesticus*)
८	रुख चुइयाँ	Olive-backed Pipit (*Anthus hodgsoni*)
९	भद्राई	Long-tailed Shrike (*Lanius schach*)
१०	कोकले	Rufous Treepie (*Dendrocitta vagabunda*)
११	घर काग	House Crow (*Corvus splendens*)
१२	कालो काग	Large-billed Crow (*Corvus macrorynchos*)
१३	गाजले सुनचरी	Eurasian Golden Oriole (*Oriolus oriolus*)
१४	लटुशक विरहीचरी	Large cuckooshrike (*Coracina macei*)
१५	रानीचरी	Scarlet Minivet (*Pericrocotus flammeus*)

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

फिक्कल गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
लाङसाङ, सिन्धुली
बागमती प्रदेश नेपाल
२०७३

Aarambha Engineering Consultancy Pvt. Ltd. * Lalitpur *

क सं	स्थानीय चराहरुको नेपाली नाम	Common Name and Scientific Name
१६	कालो चिबे	Black Drongo (*Dicrurus macrocerus*)
१७	सेतोपेटे चिबे	White-bellied Drongo (*Dicrurus caerulescens*)
१८	धोबिनीचरा	Oriental-magpie Robin (*Copsychus saularis*)
१९	झेकझेक झ्याप्सी	Common Stonechat (*Saxicola torquatus*)
२०	काले झ्याप्सी	Pied Bushchat (*Saxicola carpata*)
२१	फुस्रो भुइँरबिन	Isabelline Wheatear (*Oenanthe isabelline*)
२२	डाङ्रे रुपी	Common Myna (*Acridotheres tristis*)
२३	डाङ्रे सारौं	Pied Starling (*Sturnus contra*)
२४	फुस्रोटाउके	Chestnut-tailed Starling (*Sturnus malabaricus*)
२५	वन रुपी	Jungle Myna (*Acridotheres fuscus*)
२६	जुरेली	Red-vented Bulbul (*Pycnonotus cafer*)
२७	जुल्फे जुरेली	Himalayan Bulbul (*Pycnonotus leucogenys*)
२८	सुया घाँसेफिस्टा	Striated Prinia (*Prinia criniger*)
२९	फुस्राछाती घाँसेफिस्टा.	Grey-breasted Prinia (*Prinia hodgsonii*)
३०	पतसिउने फिस्टो	Common Tailorbird (*Orthotomus sutorius*)
३१	बगाले भ्याकुर	Jungle babbler (*Turdoides striatus*)
३२	जुंगे भारद्वाज	Horned lark (*Eremophila alpestris*)
३३	चश्मे भारद्वाज	Ashy-crowned Sparrow Lark (*Eremopterix griseus*)
३४	कालोबुङ्गेचरा	Purple Sunbird (*Nectarinia asiatica*)
३५	चखेवाचखेवी	Ruddy shelduck (*Tadorna ferruginea*)
३६	खोयाहाँस	Bar-headed goose (*Anser indicus*)
३७	श्वेताँखीभौ	Gargany (*Anas querquedula*)

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

क्र सं	स्थानीय चराहरुको नेपाली नाम	Common Name and Scientific Name
३८	फुस्रोटाउके काष्ठकुट	Grey-capped Woodpecker (*Dendrocopos canicapillus*)
३९	ठेउवा	Indian Roller (*Coracias benghalensis*)
४०	सानो माटीकोरे	Common Kingfisher (*Alcedo atthis*)
४१	सेतो कण्ठेमाटीकोरे	White-throated Kingfisher (*Halcyon smyrnensis*)
४२	छिरबिरे माटीकोरे	Pied Kingfisher (*Ceryle rudis*)
४३	मुरलीचरा	Green Bee-eater (*Merops orientalis*)
४४	ढोडे गोकुल	Greater Coucal (*Centropus sinensis*),
४५	कण्ठे सुगा	Rose-ringed parakeet (*Psittacula krameri*)
४६	मलेवा	Blue-rock Pigeon (*Columba livia*)
४७	कुले ढुकुर	Spotted Dove (*Spiloopelia chinensis*),
४८	कण्ठे ढुकुर	Eurasian collared Dove (*Streptopelia decaocto*)
४९	सिमकुखुरा	White-breasted Waterhen (*Amaurornis phoenicurus*)
५०	चञ्चले सुडसुडिया	Common Sandpiper (*Actitis hypoleucos*)
५१	कालीखुट्टे रङ्क	Little Stint (*Calidris minuta*)
५२	लामाऔंले	Bronze-winged Jacana (*Metopidius indicus*)
५३	खोले हुटिट्याउ	River Lapwing (*Vanellus duvaucelii*)
५४	हुटिट्याउ	Red-wattled Lapwing (*Vanellus indicus*)
५५	पानी गौथली	Small Pratincole (*Glareola lactea*)
५६	सानो सेतोबकुल्ला	Little Egret (*Egretta grazetta*)
५७	वस्तु बकुल्ला	Cattle Egret (*Bubulcus ibis*)
५८	ठुलो बकुल्ला	Great Egret (*Casmerodius albus*)

पार्वती ... अध्यक्ष

क सं	स्थानीय चराहरुको नेपाली नाम	Common Name and Scientific Name
५९	आसकोटे बकुल्ला	Pond Heron (*Ardeola grayii*)
६०	कर्रा साँवरी	Black Ibis (*Pseudibis papillosa*)
६१	घुँगीफोर गरुड	Asian openbill (*Anastomus oscitans*)
६२	गिद्द	Himalayan Vulture (*Gyps himalayensis*)
६३	कोईली	Asian koel (*Eudynamys scolopaceus*)
६४	पानि हाँस	Lesser Whistling-duck (*Dendrocygna javanica*)

श्रोत: पुर्व स्विकृत IEE प्रतिवेदन तथा फिल्ड अध्ययन, २०८०

वस्तुगत सामाजिक तथा आर्थिक अवस्था

क) जनसंख्या

फिक्कल गाउँपालिकाको जम्मा जनसंख्या १५९१० रहेको छ जसमध्ये पुरुष ७७८७ र महिला ८१२३ छन् (श्रोत: राष्ट्रीय जनगणना, २०७८)। यस गाउँपालिकामा जम्मा ३४३६ घरधुरी रहेका छन् भने औषत परिवार आकार ४.६३ रहेको छ ।गाऊँपालिकाको पछिल्लो जनसाङ्खिक बिवरणको झलक यस प्रकार रहेको छ ।

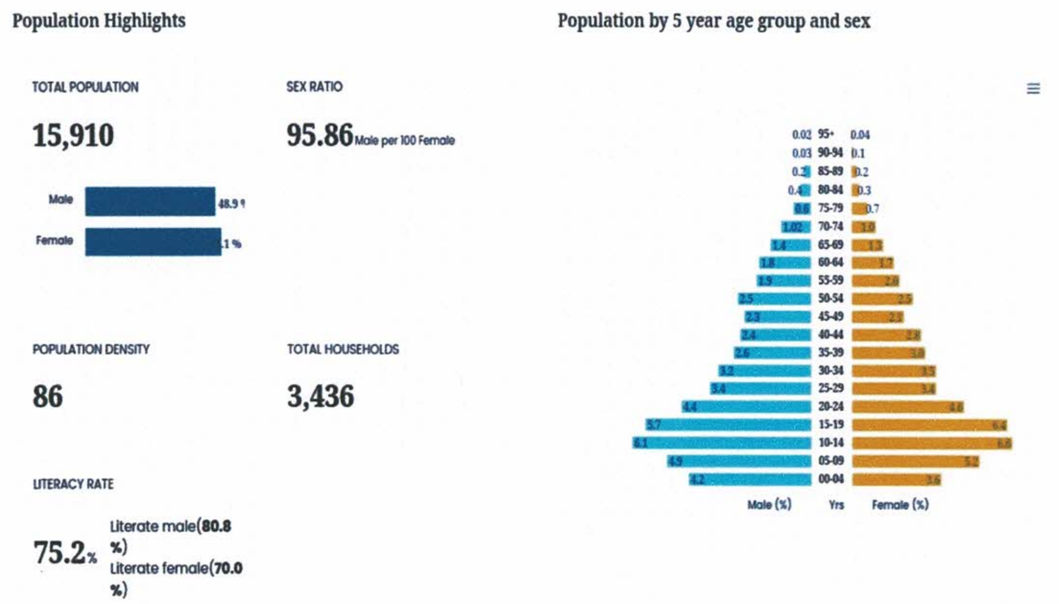

Figure 4: जनसाङ्खिक बिवरणको झलक

(श्रोत: राष्ट्रीय जनगणना, २०७८)

हालका वडा को जनगणना तथ्यांक निम्नानुसार रहेको छ ।

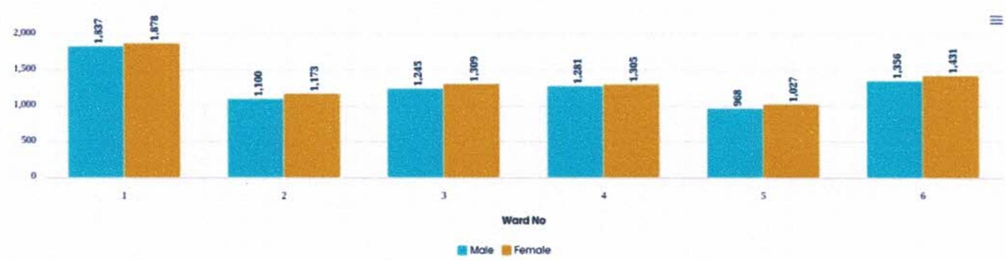

Figure 5: वडागत जनसंख्या बितरण

Table 10: प्रस्तावित क्षेत्रको कुल घरधुरी र जनसंख्या

वडा	जनसंख्या	पुरुष	महिला	घरधुरी
१	३७१५	१८३७	१८७८	८०२

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

२	२२७३	११००	११७३	४९१
३	२५५४	१२४५	१३०९	५५२
४	२५८६	१२८१	१३०५	५५८
५	१९९५	९८६	१०२७	४३१
६	२७८७	१३५६	१४३१	६०२
	१५९१०	**७७८७**	**८१२३**	**३४३६**

(श्रोतः राष्ट्रीय जनगणना, २०७८)

ख) जात / जनजाति

जातीगत आधार बाट हेर्दा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को तथ्याङ्क अनुसार फिक्कल गापामा निम्नअनुसारको जातीगत बाहुल्यता पाईन्छ । यस गापामा मातृ भाषा नेपाली बोल्नेको प्रतिशत ६४.७ सहित सबै भन्दा बढि रहेको छ भने त्यस पक्षिका मातृभाषाहरुमा क्रमशः मगर, सुनुवार, तामाङ आदी रहेका छन ।

Population by major ten caste/ethnic-groups and sex

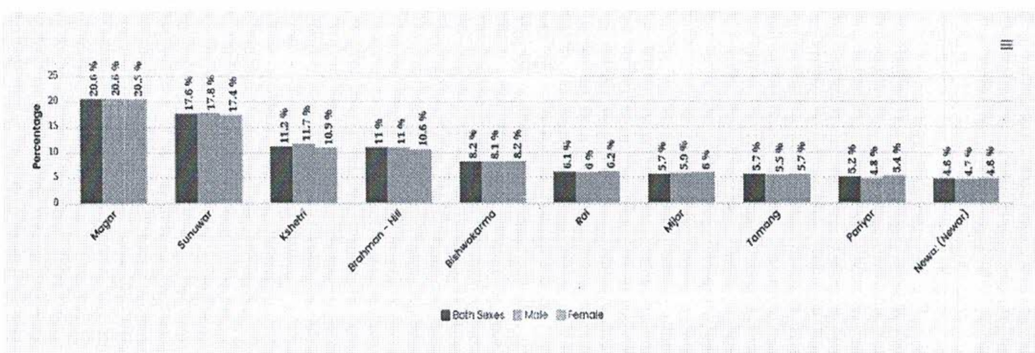

Figure 6: जातिगत बिवरण

तामाङवहुल पहाडी जिल्ला भएकोले यहाँको रहनसहनमा प्रशस्त मात्रामा तामाङहरुको प्रभाव परेको पाइन्छ । प्रायः वस्तिहरु settlements एकै स्थानमा झुपुक्क परेर cohesively रहेको देखिन्छ । अधिकांश घरहरु ढुङ्गा माटो र काठवाट निर्मित तथा काठ र खर, टायल प्रयोग गरी छाना छाइएको अवस्थामा पाइन्छन् । भेषभुषाको हकमा कमिज, सुरुवाल, टोपी,

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

पाइन्ट, पंगप, फरिया, पटुका, चोलो आदि प्रमुख वस्त्रहरुका साथै जातिगत पोशाकहरु रहेका छन्।

ग) शिक्षा एवं साक्षरता

प्रस्तावित क्षेत्रमा शिक्षा अवस्था राम्रो रहेको छ । समग्रमा फिक्कल गाउँपालिका साक्षारता प्रतिशत ७५.२ रहेको छ जसमा पुरुषको साक्षारता प्रतिशत ८०.८ महिलाको साक्षारता प्रतिशत ७०.० को दाँजोमा उच्च छ । यस क्षेत्रमा रहेका शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरीएको छ ।

Table 11: प्रस्तावित क्षेत्रमा रहेका शिक्षण संस्थाको विवरण

वडा	साविक गाविस	प्राவि	निमावि	मावि	उमावि
१	महादेवडाँडा	५	१	२	१
२	पोखरी	८	०	२	१
३	खोलागाउँ	६	०	३	२
४	खाङसाङ	६	१	२	१
५	सोल्पाठाना	६	१	१	१
६	रत्नावती	६	२	२	१

(श्रोत: फिक्कल गाउँपालिका, सिन्धुली)

घ) पेशा तथा धर्म

फिक्कल गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका वडाका अधिकांश मानिसहरु कृषि र पशुपालन पेशामा लागेका छन् भने शहर केन्द्रित मानिसहरु मुख्यतया व्यापार पेशा अङ्गालेका देखिन्छ । त्यसैगरी केही प्रतिशत जनसंख्या सैनिक सेवा, जागिर र व्यापारमा पनि लागेका छन् । विगत दश वर्षको तथ्याङ्क अनुसार बढ्दो बेरोजगारका कारण युवा वर्गहरु खाडी मुलुकमा रोजगारीका लागि जानेहरु बढ्दै गईरहेको देखाउँछ ।

हिन्दू र बुद्ध धर्म यहाँका प्रमुख धर्म हुन् । जातिगत र साँस्कृतिक विविधता रहेको यस जिल्लाका वासिन्दाहरुले मनाउने प्रमुख चाडपर्व र मेलाहरुमा पनि पर्याप्त विविधता पाउँन सकिन्छ । उधौली, उभौली, कोजाग्रत पूर्णिमा , ल्होछार, विजयादशमी, दिपावली,

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

फिक्कल गाउँपालिका गाउँपालिकाको कार्यालय खाङसाङ, सिन्धुली बागमती प्रदेश नेपाल २०७३
Aarambha Engineering Consultancy Pvt. Ltd. Lalitpur

रामनवमी, माघेसक्रान्ती, साउनेसक्रान्ती, तिज, जनैपूर्णिमा, कृष्णजन्माष्टमी, वुद्धपूर्णिमा आदि यहाँका प्रमुख चाडपर्वहरु हुन् ।जनसंख्याको हिसाबले धार्मिक बाहुल्यता निम्ननुसार रहेको छ ।

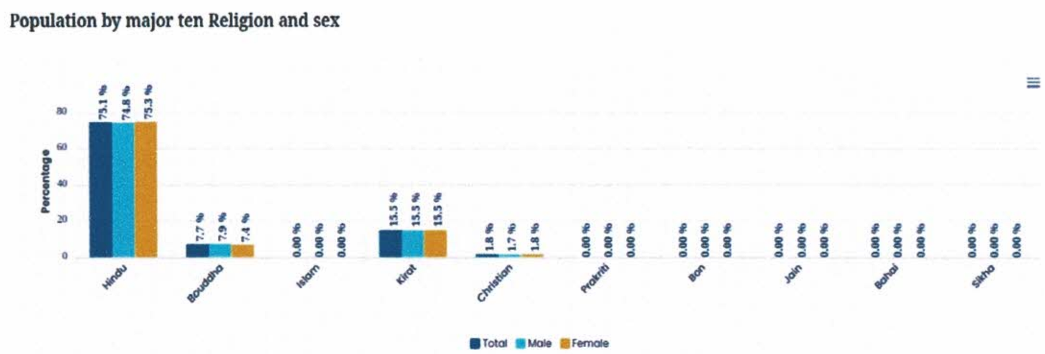

Figure 7: धार्मिक बाहुल्यता

ङ) यातायात र पहुँचमार्ग

प्रस्तावित क्षेत्रमा पहचमार्गको राम्रो व्यवस्था रहेको छ । मध्यपहाडी लोकमार्ग यस गाउँपालिका क्षेत्रको प्रमुख यातायत पहुँच मार्ग हो । हाल गाउँपालिकाको केन्द्र नै सोही लोकमार्ग संगै स्थापना गरीएको छ । प्रस्तावित उत्खनन् क्षेत्रहरुमा पुग्न यसै लोकमार्गवाट कच्चि पहुँच मार्गहरु रहेका छन् ।

च) धार्मिक, सांस्कृतिक एवं ऐतिहासिक स्थलहरु

मनोरम दृश्वालोकनका लागि प्रसिद्ध फिक्कल चुचुरो यस गाउँपालिका भित्रको प्रमुख पर्यटकीय स्थल हो । प्रस्तावित क्षेत्रमा पर्ने अन्य धार्मिक, सांस्कृतिक एवं ऐतिहासिक महत्वका ठाउँहरु नापि विभागबाट बि. सं. २०३९ मा स्थापना गरेको प्रथम विन्दुको ट्रिग प्वाइन्ट रहेको रचनेथाम डाँडा, महाङ्काल देविको मन्दिर हुन् ।

छ) उर्जा, सञ्चार, खानेपानी तथा सरसफाई

स्वास्थ्य उपचारको सम्वन्धमा हरेक वडामा एक एक वटा स्वास्थ्य चौकी सञ्चालनमा रहेकाले सामान्य स्वास्थ्य उपचारको खासै समस्या छैन । प्रस्तावित क्षेत्रको शतप्रतिशत

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

घरधुरीमा शौचालय बनाईएका छन् । केही खोंच तथा गहिरो स्थानमा वाहेक यस क्षेत्रमा अन्य स्थानमा सञ्चारको पहुच राम्रै पाइएको छ । विशेषगरी मोबाइलको प्रयोग विगत १० वर्षको तथ्याङ्कले बढदै गइरहेको देखाउँछ । त्यस्तै अन्य सञ्चार माध्यमहरु जस्तै : टेलिभिजन, रेडियो, कम्प्यूटर र इन्टरनेटको प्रयोग वढीरहेको छ । बिभिन्न सेवाको विस्तृत विवरण चित्रमा प्रस्तुत गरीएको छ ।

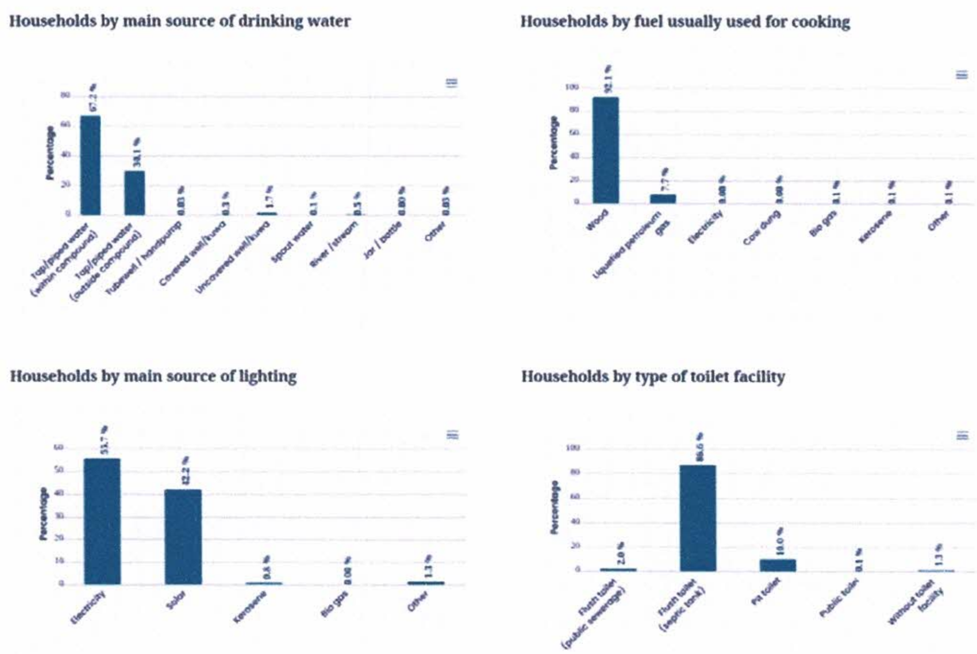

Figure 8: बिभिन्न सेवाको पहुँचको अवस्था

Table 12: प्रस्तावित उत्खनन् क्षेत्रका वस्तुगत वातावरणिय अवस्था

क्र सं	स्थान	हालको अवस्था	कैफियत
१	लामासोति बगर खाङ्साङ	• ५०० मि. माथि झोलुङ्गे पुल रहेको • बाझगाउँ र पात्ले गाउँको बिचमा तल रहेको यस बगरमा अत्यधिक मात्रामा नदिजन्य पदार्थ थुप्रिएको • विगतमा लोकमार्ग निर्माणहुँदा जग्गा भाडामा लिई नदिजन्य पदार्थ उत्खनन्/ संकलन कार्य गरिएको • घना जंगल र खेतियोग्य जमिन नरहेको • बगरको दायाँ तर्फ ५ घरधुरी रहेको	
२	साखर खोला दोभान (तार्किनि बेसी)	• दुवैतर्फ खेतियोग्य जमिन रहेको • कच्चि पहुँच मार्ग रहेको • ५०० मि माथि पक्कि पुल रहेको • खानेपानी तथा सिंचाई पाईप कुलो रहेको • व्यक्तिगत जमिनलाइ खोलाले बगरमा परिणत गरेको क्षेत्रमा व्यक्तिगत जमिन रहेको हुँदा स्थानीयबासीहरु नदिजन्य पदार्थ उत्खनन्/ संकलन गर्न दिने पक्षमा नरहेको	
३	वाक्सु खोला दोभान	• ५०० मि माथि लोकमार्गमा पक्की पुल रहेको • दायाँ फिक्कल गा. पा. तर्फ खेतियोग्य जमिन रहेको तथा बायाँ गोलन्जोर गा. पा. तर्फ घरबस्ति तथा खेतियोग्य जमिन रहेको • फिक्कल र गोलन्जोर गा.पा को सिमाना प्रस्ट नभएको	
४	निगुरे खोला बगर	• ५०० मि तल लोकमार्गमा पक्कि पुल रहेको • यसअघि स्थानीय प्रयोजनका लागी थोरै मात्रामा निकाल्ने गरीएको • खासै उल्लेख्य मात्रामा Deposits नरहेको	

पार्वती कुमारी
अध्यक्ष

Aarambha Engineering Consultancy Pvt. Ltd. Lalitpur

क सं	स्थान	हालको अवस्था	कैफियत
		• दुवै तर्फ सिंचाई कुलो पाइप रहेको र खेतियोग्य जमिन तथा बस्ति भएको	
५	साखर खोला वगर	• खोलाको दायाँतर्फ वस्ति रहेको तर बनजंगल नरहेको • दुवैतर्फ कुलो र खेतियोग्य जमिन रहेको • खोलामा पक्की पुल रहेको • Narrow river को बाँयातर्फ खानेपानी वितरणको पाईप रहेको • थोरै मात्रामा deposit रहेको	
६	जितु खोला वगर	• मध्य पहाडि लोकमार्ग बाट ५०० मि को दुरी भित्रनै रहेको • Upstream मा खोल्सी मात्र रहेको र बायाँ तर्फ माथि कुलो रहेको • उल्लेख्य मात्रामा deposit नरहेको	
७	चाल्ने खोला वगर	• दोभानमा मध्यपहाडि लोक मार्गको क्रसर सञ्चालनमा रहेको • खोलाको दायाँतर्फ कुलो रहेको तर वस्ति, खेतियोग्य जमिन तथा घना जंगल नरहेको • स्थानीयका अनुसार deposit को भित्र भित्रै पानी रसाएको हुँदा हाल पानिको सतह नदेखिएको र पानीको बहाव कम रहेको	
८	नारिम खोला वगर	• दायाँ तर्फ खेति योग्य जमिन रहेको र तार जालि लगाइएको • घना जंगल नरहेको • लोकमार्गमा पक्कि पुल रहेको • उल्लेख्य मात्रामा deposit नरहेको	
९	सोखु खोला क्षेत्र	• लोकमार्ग बाट करिव २ किमीको दुरीभित्र भई पहुँच मार्ग समेत रहेको • Large Fan Shaped Deposit रहेको • खोलाको दुवै तर्फ खेतियोग्य जमिन खासै नरहेको • बायाँ तर्फ पाईपलाइन रहेको	

Aarambha Engineering Consultancy Pvt. Ltd. Lalitpur

क्र सं	स्थान	हालको अवस्था	कैफियत
		• नजिक वस्ति, सांस्कृतिक स्थल, घना जंगल नरहेको	
१०	बहादुरा खोला वगर	• उदयपुर र सिन्धुलीको सिमानामा रहेको • ७०० मि तल लोकमार्गमा पक्की पुल वन्दै गरेको • ५०० मि वरपर वस्ति नरहेको • नजिकै घना जंगल नभएको तर स-साना वुट्यान तथा झाडि रहेका • वायाँ किनारमा कुलो रहेको	

अध्याय तीन : प्रभाव पहिचान, अनुमान एवं मूल्याङ्कन

Impact Indentification, Prediction and Evaluation

यस प्रभावित क्षेत्रको प्रारम्भिक वातावरण परिक्षण अध्ययन, वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ मा व्यवस्था भएका प्रक्रियाहरुको अधिनमा रही फिक्कल गापा, सिन्धुलीको मिति २०८०/०२/३० को निर्णयानुसार स्वीकृत भएको कार्यसूची TOR समेतको आधारमा तयार गरिएको छ ।

तथ्यांक संकलन

यो प्रारम्भिक वातावरण परिक्षण क्रममा यस क्षेत्रको भौगोलिक अवस्था, भु—उपयोगको स्थिति जस्ता भौतिक वातावरणसँग सम्बन्धित सूचनाहरु प्राप्त गर्न टोपोग्राफी नक्सा, गुगल अर्थ, जिल्ला तथा गाउँपालिकाका प्रोफाइलहरु प्रयोग गरिएको छ । त्यसै गरी जैविक तथा सामाजिक आर्थिक अवस्थासँग सम्बन्धित सूचनाहरुको लागि सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरुद्वारा प्रकाशित लेख, तथा सिन्धुली जिल्ला समन्वय समिति, जिल्ला वन कार्यालय, जिल्ला सिञ्चाई कार्यलय, केन्द्रिय तथ्याङ्क विभागबाट प्रकाशित प्रगति विवरणहरु, प्रकाशनहरु, नक्साहरु तथा उपलव्ध तथ्याङ्कहरुको अध्ययन गरिएको थियो ।

जानकारी तथा तथ्यांक सङ्कलन गर्न वातावरणीय टोलीद्वारा २०८० श्रावणमा फिल्ड अध्ययन गरिएको थियो । फिल्ड सर्भे तथा प्रस्ताव क्षेत्र निरिक्षणका क्रममा प्रश्नावली, स्थानीय व्यक्ति, वडा पदाधिकारी तथा प्रतिनिधिहरुसँग छलफल गरिएको थियो । यसै क्रममा उत्खनन् योग्य सामाग्रीको आयतन मापन गरियो । प्रस्तावित उत्खनन् क्षेत्रलाई आधार मानेर उक्त क्षेत्रको ५ कि मी सम्मको दुरीलाई प्रभावित क्षेत्र मानी प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र अन्तर्गत प्रस्तावित क्षेत्रको वरपर ५०० मिटर सम्मको दुरीको क्षेत्र साथै पहुँच मार्गको वरिपरिको क्षेत्र र निर्माण सामग्रीको सङ्कलन तथा ढुवानी गर्ने सडक सँग जोडिएको क्षेत्र र

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र अन्तर्गत प्रस्तावित क्षेत्रको ५०० मिटर देखी ५ कि.मी टाढाको क्षेत्र लाई लिईएको छ ।

प्रस्ताव कार्यान्वयनका बारेमा आफ्ना विचार, राय सुझाव प्रस्तुत गर्न अनुरोध गर्दै वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ अनुसार सिन्धुली सौगात दैनिक पत्रिकामा मिति २०८०।०४। ०४ बिहिवारका दिन सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरिएको थियो । साथै योजना क्षेत्र वरपरका कार्यालयहरुमा सार्वजनिक सुचना समेत टाँस गरिएको थियो । फिल्ड निरिक्षणका साथै सामूहिक छलफल बाट प्राप्त भएको तथ्याङ्क तथा सम्बन्धित व्यक्ति तथा संघसंस्थाहरुबाट प्राप्त भएको राय सुझावहरुलाई पनि मध्यनजर राखी यो प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

तथ्याङ्क विश्लेषण

पार्वती पुडासैनी
पार्वती पुडासैनी
अध्यक्ष

प्रभावको परिणात्मक मूल्याङ्कन, राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका २०५० मा उल्लेख गरिएका मापदण्ड र अनुभवको आधारमा गरिएका छन् । यी प्रभावहरुलाई मुख्यतः परिमाण, अवधि र सिमाक्षेत्रको आधारमा विश्लेषण गरि म्याट्रीक्स वा चेकलिष्ट पद्धतिमा प्रस्तुत गरिएका छन् । हरेक सम्भाव्य प्रभावको तीब्रताको आधारमा प्रभावको परिमाण व्याख्या गरिएको छ । परिमाणको आधारमा प्रभावहरुलाई उच्च, मध्यम र न्यून गरी ३ किसिममा विभाजित गरिएका छन् साथै प्रभावको सिमाक्षेत्र आयोजना स्थलगत, स्थानीय र क्षेत्रीय गरी तीन भागमा छुटयाईएको छ । यस आयोजनाबाट पर्न सक्ने प्रभावको समयावधिको आधारमा अल्पकालिन, मध्यकालिन र दिर्घकालिन गरी तिन तहमा छुटयाईएको छ ।

Table 13: प्रभाव मुल्यांकन म्याटीक्स

प्रकृति		परिमाण		सिमा			समयावधि		
प्रत्यक्ष Direct	D	उच्च High	६०	क्षेत्रिय Regional	६०	गाउँपालिका स्तर	लामो अवधि Long Term	२०	२० वर्ष भन्दा वढी
अप्रत्यक्ष Indirect	I	मध्यम Medium	२०	स्थानीय Local	२०	वडा स्तर	मध्यम अवधि Medium Term	१०	३ देखी २० वर्ष
		न्यून Low	१०	स्थलगत Site Specific	१०	आयोजना स्तर	छोटो अवधि Short Term	५	३ वर्ष सम्म

श्रोत: राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन निर्देशिका, २०५०

Table 14: औचित्यता मापनको तरीका

जम्मा स्कोर मापन	औचित्यता
७४ भन्दा माथि	धेरै औचित्यवान अथवा धेरै महत्वपूर्ण
४५ देखि ७४ सम्म	औचित्यवान अथवा महत्वपूर्ण
४५ सम्म	औचित्यहिन अथवा महत्वहिन

स्रोत: राष्ट्रि वातावरणिय प्रभाव मुल्याङ्क निर्देशिका, २०५०

विश्लेषित तथ्याङ्कको आधारमा प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा भौतिक, जैविक, सामाजिक—आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा पर्न जाने सम्भाव्य अनुकुल र प्रतिकूल प्रभावहरुको विवरणलाई व्याख्या सहित तालिका र नक्शा को रुपमा तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

क) भौतिक वातावरणमा प्रभाव

भौतिक संरचनामा हुने असर

नदी खोलाहरुमा बनेका भौतिक संरचनाहरु जस्तै पुल, कल्भर्ट नजिक सङ्कलन कार्य गरिएमा यी संरचनाको जग तथा सम्पुर्ण संरचनामै प्रत्यक्षरुपले असर गर्दछ । साथै ढुवानिको क्रममा ओभरलोडको कारणले नवनिर्मित लोकमार्गमा क्षति पुग्न सक्ने भएकाले ओभरलोड सवारीलाई निषेध गर्नुपर्ने ।

हावा, पानी प्रदूषण तथा सरसफाइ

ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको सङ्कलन/ उत्खनन गर्ने क्रममा कामदारहरुबाट फोहर सिर्जना हुन्छ र खोलाको वातावरणमा प्रदूषण बढ्न सक्छ । खोलामा शौच गर्ने, खानेकुराहरु फाल्ने, पोखिने, प्लास्टिकहरु यत्रतत्र छरिने सम्भावना हुन्छ । त्यस्तै माथिल्लो भागमा ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको सङ्कलन/ उत्खनन गर्ने क्रममा तल्लो भागमा जल प्रदूषण गर्न सक्छ ।सङ्कलन/ उत्खननका साथै ढुवानी गर्दा सवारी साधनको कारणले वायु तथा ध्वनि प्रदूषण बढ्छ ।

बाढी एवं अन्य जलउत्पन्न प्रकोप

तोकिएको मात्रामा ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको सङ्कलन/ उत्खनन गर्ने कार्यवाट खोलाहरुमा थुप्रिएको नदिजन्य पदार्थ कम हुन गई वहाव सतह घट्न जान्छ जसले गर्दा बाढी एवं अन्य जलउत्पन्न प्रकोपको जोखिमलाई घटाउन मद्दत पुग्ने देखिन्छ । बाढी एवं अन्य जल उत्पन्न प्रकोपको न्यूनिकरण ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको सङ्कलन कार्य दिगो र व्यवस्थित ढङ्गले गर्दा प्रस्तावित क्षेत्रमा हुने वा हुनसक्ने बाढी एवं अन्य जल उत्पन्न प्रकोपको न्यूनिकरण हुन्छ ।

नदीको वहाव/ बाटोमा आउने प्रभाव

जथाभावि ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा थुपार्ने कार्यले पानिको प्राकृति वहावमा असर पर्न सक्छ । साथै वहाव क्षेत्र नजिकै वाट उत्खनन् गरेको अवस्थामा नदीको वहावकमा प्रत्यक्ष प्रभाव पर्छ त्यसैले वहाव क्षेत्र नजिकै उत्खनन् गर्ने र ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा थुपार्ने कार्यलाई पुर्णतया

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

निषेध गरी यो समस्या कम गर्न सकिन्छ । प्रस्तावित उत्खनन् स्थलहरु भिरालो सतहमा नरहेकाले भिरालोपन अस्थिरताको समस्या हुने अवस्था छैन ।

सङ्कलन/ उत्खनन् सामग्रीको भण्डारणको प्रभाव

ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको जथाभावि तथा डिपोजिट भएको परिमाण भन्दा बढी सङ्कलन/ उत्खनन गर्नाले नदीले आफनो प्राकृतिक धार परिवर्तन गरी किनार कटान तथा नदी किनार रहेका बस्ति र खेतियोग्य जमिनहरुमा प्रभाव पर्न सक्छ । सबै प्रस्तावित क्षेत्रमा यो प्रभाव प्रत्यक्ष, मध्यम, स्थानीय र लामो समय सम्म रहनेछ । त्यसैले प्रभाव मूल्याङ्कन गर्दा यो प्रभावलाई मध्यम रुपमा महत्वपूर्ण मानिएको छ ।

Table 15: भौतिक प्रभाव मुल्यांकन म्याट्रीक्स

क्र. सं.	प्रभाव क्षेत्र	प्रभाव	प्रभावको किसिम	प्रकृति	परिमाण	सिमा	समयावधि	स्कोर / उल्लेखनियता
१	नदीको वहाव/ बाटोमा आउने प्रभाव	परिवर्तन	नकारात्मक	D	M	L	MT	50 मध्यम
२	भिरालोपन अस्थिरता	पहिरो	नकारात्मक	D	L	SS	LT	40 न्यून
३	भौतिक संरचनामा हुने असर	क्षति	नकारात्मक	D	L	L	ST	35 मध्यम
४	पानी तथा सरसफाइ	प्रदूषण	नकारात्मक	D	M	L	MT	50 मध्यम
५	धुलोपन एवं ध्वनि	प्रदूषण	नकारात्मक	D	H	L	ST	85 उच्च
६	सङ्कलन/ उत्खनन् सामग्रीको भण्डारणको प्रभाव	भुदृष्य परिवर्तन	नकारात्मक	D	H	SS	MT	80 उच्च
७	फोहोरमैला एवं खेरजाने सामग्री प्रदूषण	प्रदूषण	नकारात्मक	D	M	L	MT	50 मध्यम
८	बाढी एवं अन्य जलउत्पन्न प्रकोप	कमि	सकारात्मक	D	H	L	MT	90 उच्च

पार्वती
अध्यक्ष

ख) सामाजिक आर्थिक एवं सांस्कृतिक वातावरणमा प्रभाव

आयस्रोतको एवं रोजगारीको अवसर

ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको सङ्कलन कार्यले तत्काल नै शिक्षित, अशिक्षित लगायत सीप भएको र नभएको स्थानीय श्रमिकहरुलाई रोजगारीको अवसर श्रृजना गर्दछ । यो सबैभन्दा ठूलो र प्रत्यक्ष लाभ हुने क्षेत्र हो । महिलाहरुको हकमा पनि उनीहरुले पनि पुरुष जतिकै श्रम गर्ने हुनाले त्यतिकै मात्रामा लाभान्वित हुनेछन् । यसले एक प्रकारले महिला र पुरुष बीचको श्रम विभाजनमा विभेद गर्ने प्रणालीलाइ निरुत्साहित पार्दछ । ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको सङ्कलन कार्य नियमित हुने हुनाले यसबाट स्थानीय बासिन्दा लाभान्वित भईरहन्छन् । यस किसिमको अवसरबाट स्थानीय श्रमिकहरुलाई बसाइँ सरी जानबाट वञ्चित गरी स्थानीय समुदायको आर्थिक स्तरमा वृद्धि गर्नको साथै जीवनयापनमा टेवा पुर्याउँदछ ।

बाटो/ सडक संजाल

सम्पुर्ण प्रस्तावित उत्खनन् स्थलहरुसम्म हाल सडकको पहुँच रहेकाले थप वाटो निर्माण गर्नु आवस्यक छैन । त्यसैले थप वाटो निर्माण गर्दा वातावरणमा पर्न सक्ने प्रभावको जोखिम यो प्रस्तावको हकमा नगण्य नै रहेको छ ।

गाउँपालिकाको आयस्रोत र विकास निर्माण सामग्रीको उपलब्धता

निश्चित रुपमा यस प्रस्तावित कार्यको कार्यान्वयनले गाउँपालिकाको आयस्रोतमा वृद्दी हुन गई समग्र गाउँपालिकाको विकासमा टेवा पुग्ने देखिन्छ । प्रस्तावित आयोजनाको कार्यान्वयनले स्थानीय स्तरमा आम्दानीको श्रोत बढाउने हुँदा सो क्षेत्रको आर्थिक उन्नतीको साथ—साथै राजस्वको पनि वृद्धि हुनेछ । उक्त राजस्व वृद्धिबाट गाउँपालिकाको विभिन्न क्षेत्रको विकासमा टेवा पुग्ने छ ।

धार्मिक /सांस्कृतिक एवं ऐतिहासिक स्थलमा असर

प्रस्तावित उत्खनन् स्थलहरुको प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रभित्र (५०० मी) कुनै पनि धार्मिक/ सांस्कृतिक एवं ऐतिहासिक स्थल नरहेकाले प्रस्तावित कार्यको कार्यान्वयनले धार्मिक/ सांस्कृतिक एवं ऐतिहासिक स्थलमा असर पुग्ने देखिदैन ।

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

पेशागत स्वास्थ्य एवं सुरक्षा

पेशागत स्वास्थ्यको हकमा ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको सङ्कलन गर्दा विभिन्न प्रकृतिका औजारहरुको प्रयोगले कामदारहरुलाई घाउ चोटपटक लाग्न सक्ने सम्भावना हुन्छ । त्यसै गरि ढुङ्गा, गिट्टी उछिट्टिएर पनि आँखा तथा शरीरका अन्य भागमा पनि चोट लाग्न सक्दछ धुलोको कारणले श्वास—प्रश्वास र आँखाका रोगहरु लाग्ने सम्भावना उच्च हुन सक्दछ । दैनिक आठ घण्टा भन्दा बढी तथा भार बहन क्षमता भन्दा बढी भार बाकेको खण्डमा मांशपेशी र हाड जोर्नी दुख्ने समस्याहरु पनि बढ्न सक्दछ । ढुवानी साधनहरुको ध्वनी प्रदुषणले केही हदसम्म शरीरमा प्रतिकूल असर पर्ने देखिन्छ साथसाथै यस्ता साधनहरुको आवतजावतले आकस्मिक दुर्घटनाकों सम्भावना पनि त्यतिकै रहन्छ । प्रस्तावित आयोजनाबाट प्रदान हुने रोजगारीको अवसरबाट राम्रो आम्दानी हुने हुँदा स्थानीय बासीन्दाहरुले आर्थिक प्रलोभनका कारण आफ्ना बाल—बालिकाहरुलाई आयआर्जन हुने कार्यहरुमा संलग्न गराउन सक्ने सम्भावना रहन्छ ।

जनसङ्ख्या विस्थापन

कार्यान्वयनको क्रममा स्थानीय कामदार संगसंगै वाह्य कामदार पनि सो स्थानमा आउन सक्ने हुँदा कामदारहरु बीच असमझदारी तथा प्रतिस्पर्धाका कारण झैझगडा हुन सक्छ । वजार विस्तारसंगै गाउँपालीकाको अन्य क्षेत्रवाट मानिसहरु वसाईसराइ गरी आएर नदीको वरपर बस्ती विस्तार एवं नदी अतिक्रमण हुन सक्ने सम्भावना टड्कारो छ । उत्खनन् स्थलहरुको नजिक अव्यवस्थित वजार विस्तार हुनुका साथै तिव्र प्रतिस्पर्धाका कारण हुन सक्ने झैझगडालाई नकार्न सकिदैन । प्रस्तावित कार्यको कार्यान्वयनले प्रत्यक्ष रुपमा कुनै पनि वस्ति तथा धरधुरीलाई विस्थापन गर्दैन ।

खेतीयोग्य जमिन एवं कृषिजन्य सामग्री क्षति

प्रस्तावित कार्यको कार्यान्वयनले प्रत्यक्ष रुपमा कुनै पनि खेतियोग्य जमिन एवं कृषिजन्य सामाग्रीलाई नास गर्दैन ।

पैदलयात्रीको सुरक्षा

पार्वती सुनुवार
पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

ढुवानिको क्रममा उत्पन्न धुलोको कणहरुले मजदुरको स्वास्थ्यमा नकरात्मक असर पार्न सक्दछ । कच्ची सडकमा मालबहाक गाडी गुड्नाले उत्पन्न धुलोले त्यस क्षेत्र वरपरका बासिन्दा तथा यात्रीहरुमा श्वास प्रश्वास सम्बन्धि रोगहरु समेत बढ्ने सम्भावना देखिन्छ । साथै तिव्र गतिमा सवारीसाधन सञ्चालन हुन सक्छ जसले गर्दा पैदलयात्रीको सुरक्षामा जोखिम थप्छ । खासगरी उत्खनन् सामाग्रीको हुनसक्ने जथाभावि संकलन तथा ढुवानी कार्यले पैदलयात्रीको सुरक्षामा जोखिम निम्त्याउन सक्ने देखिन्छ ।

Table 16: सामाजिक साँस्कृतिक प्रभाव मुल्यांकन म्याट्रीक्स

क्र. सं.	प्रभाव क्षेत्र	प्रभाव	प्रभावको किसिम	प्रकृति	परिमाण	सिमा	समयावधि	स्कोर / उल्लेखनियता
१	पहुँच बाटो/ सडक संजाल निर्माण	भूक्षय/ पहिरो	नकारात्मक	D	L	SS	LT	40 न्यून
२	धार्मिक / सांस्कृतिक एवं ऐतिहासिक स्थलमा असर	क्षति	नकारात्मक	D	L	L	MT	40 न्यून
३	पेशागत स्वास्थ्य एवं सुरक्षा	जोखिम	नकारात्मक	D	H	L	MT	90 उच्च
४	जनसङ्ख्या विस्थापन	विस्थापन	नकारात्मक	D	L	SS	MT	30 न्युन
५	खेतीयोग्य जमिन एवं कृषिजन्य सामग्री	नाश	नकारात्मक	D	L	SS	ST	25 न्युन
६	कामदारबीच झैझगडा	अपराध वृद्दी	नकारात्मक	I	M	L	MT	50 मध्यम
७	नदीको वरपर बस्ती विस्तार एवं नदी अतिक्रमण	अतिक्रमण	नकारात्मक	I	H	L	LT	100 उच्च
८	पैदलयात्रीको सुरक्षा	जोखिम घाईते	नकारात्मक	I	M	L	LT	60 मध्यम
९	आयस्रोतको एवं रोजगारीको अवसर	वृद्दी	सकारात्मक	D	H	R	MT	130 उच्च

१०	गाउँपालिकाको आयस्रोत	वृद्दी	सकारात्मक	D	H	R	MT	130 उच्च
११	विकास निर्माण सामग्रीको उपलब्धता	वृद्दी	सकारात्मक	D	H	R	MT	130 उच्च

ग) जैविक वातावरणमा प्रभाव

माछा एवं अन्य जलचरमा पर्ने प्रभाव

ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको सङ्कलन कार्यले माछाको बासस्थानमा नकारात्मक प्रभाव पर्छ जसले गर्दा संख्या घटने सम्भावना हुन्छ । त्यसैगरी ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा सङ्कलन गर्ने क्रममा खोलाका माछा मार्ने काम पनि बढ्न सक्दछ । जथाभावि ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा थुपार्ने कार्यले पानिको प्राकृति वहावमा असर पर्न सक्छ ।

वन्यजन्तुको आवत–जावत कस्तो प्रभाव

श्रमिकहरु तथा ढुवानी साधनको आवागमन र कोलाहलले वन्यजन्तुको प्राकृतिक विचरणमा खलल पुग्न सक्छ । यसका साथै श्रमिकहरुद्धारा वन्यजन्तुको अवैध शिकार हुने पनि संभावना बढ्छ । तर प्रस्तवित आयोजना स्थलहरुमा वन्यजन्तुको बास स्थान नरहेकाले वन्यजन्तु माथीको असर न्यून रहने छ ।

वन्यजन्तु एवं वनपैदावारको गैरकानुनी व्यापार सम्भावना

प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने स्थानहरुमा खाना पकाउनका उर्जाको लागि दाउराको माग बढ्न सक्नेछ । तर प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने खोला किनारमा कमै मात्रामा वन तथा वनस्पति रहेको साथसाथै एल.पि.जी ग्याँस सजिलै उपलब्ध हुने हुनाले यस प्रकारका असर न्यून हुने देखिन्छ । श्रमिकहरु तथा ढुवानी साधनहरुको आवतजावतले अवैधानिक क्रियाकलाप जस्तै वन क्षेत्रको वरिपरि पाइने वन्यजन्तुको शिकार हुन सक्ने सम्भावना छ । तर प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने खोला खोला किनारमा कमै मात्रामा वन तथा वनस्पति रहेको कारण यस प्रकारका असर न्यून हुने देखिन्छ । प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने खोला किनारमा सामुदायिक वन नरहेको (आयोजना स्थल भन्दा टाढा रहेको) कारण सामुदायिक वनमा असर न्यून हुने देखिन्छ ।

पार्वती
अध्यक्ष

Table 17: जैविक प्रभाव मुल्यांकन म्याट्रीक्स

क्र. सं.	प्रभाव क्षेत्र	प्रभाव	प्रभावको किसिम	प्रकृति	परिमाण	सिमा	समयावधि	स्कोर / उल्लेख नियता
१	जलचरमा पर्ने प्रभाव	वासस्थान नास	नकारात्मक	D	M	L	LT	60 मध्यम
२	वन्यजन्तुको आवत-जावतमा बाधा	पलायन	नकारात्मक	D	L	SS	MT	30 न्यून
३	गैरकानुनी सिकार सम्भावना	चोरीसिकारी	नकारात्मक	I	M	L	MT	50 मध्यम
४	वनपैदावारको गैरकानुनी व्यापार सम्भावना	चोरी निकासी	नकारात्मक	I	H	L	MT	90 उच्च

घ) रासायनिक वातावरणमा प्रभाव

ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा उत्खनन्, सङ्कलन तथा ढुवानी गर्दा सवारी साधनको आवागमन वढ्छ जसले गर्दा धुलो एवं धुवाँ उत्सर्जनमा वृद्दी भई वायू प्रदुषण बढ्ने देखिन्छ। यो समस्यालाई न्युनिकरण गर्न विशेष ध्यान दिनु आवस्यक छ ।

साथै केहि मात्रामा इन्धन, लुब्रिकेन्ट्स्, अम्ल तथा अन्य रसायनहरूको चुहावट भई खोलामा मिसिन सक्छ जसले गर्दा जलचरहरुको वासस्थानमा असर पर्ने देखिन्छ तर यो समस्या अन्य सम्भावित समस्याको तुलनामा न्यून नै रहने आँकलन गर्न सकिन्छ ।

Aarambha Engineering Consultancy Pvt. Ltd. Lalitpur

Table 18: रासायनिक प्रभाव मुल्यांकन म्याट्रीक्स

क्र. सं.	प्रभाव क्षेत्र	प्रभाव	प्रभावको किसिम	प्रकृति	परिमाण	सिमा	समयावधि	स्कोर / उल्लेखनियता
१	इन्धन लुब्रिकेन्ट्स् अम्ल तथा अन्य रसायनहरूको चुहावट	प्रदुषण	नकारात्मक	D	H	SS	MT	80 उच्च
२	धुलो एवं धुवाँ उत्सर्जन	प्रदुषण	नकारात्मक	D	H	L	ST	85 उच्च

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

अध्याय चार : प्रस्ताव कार्यान्वयनका विकल्पहरु

Project Implemantation Alternatives

क) आयोजना स्थल

हाल प्रस्तावित क्षेत्र बाहेक, उत्खनन्/ सङ्कलनको लागि प्रस्तावित क्षेत्र वरिपरी अन्य सम्भावित क्षेत्रहरु नरहेकोले प्रस्तावित अध्ययन क्षेत्र नै उत्खनन सङ्कलनका लागि उत्तम क्षेत्रको रुपमा पाइएको छ ।

ख) डिजाइन तथा प्रयोग हुने कच्चा पदार्थ

उत्खनन् गरीएका सामाग्री थुपारेर लामो समय एक स्थानमा नराखी, उत्खनन् एवं ढुवानी निरन्तर गर्नेगरी प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।नेपालको हकमा नदिजन्य ढुंगा, गिट्टी तथा वालुवाको सोहि सरहको मुल्यमा हालसम्म अरु बिकल्प नभएकोले उक्त प्राकृतिक सम्पदाको अनिवार्य प्रयोग गर्नुपर्ने वाध्यता रहेकोछ ।

घ) प्रकृया, समयतालिका

उत्खनन कार्य खोलामा पानीको बहाव कम हुने समयमा गरिन्छ । सोहि अनुसार असार, साउन र भदौ महिना बाहेक बाँकि ९ महिना उत्खनन कार्यको लागि प्रस्ताव गरीएको छ । साथै सङ्कलन /उत्खनन कार्य दिउँसो मात्र गर्ने, वहाव क्षेत्रमा सङ्कलन /उत्खनन् कार्य नगर्ने र सङ्कलन/ उत्खनन् कार्यको लागि हेभि मेसिनरी प्रयोगलाई बन्देज गर्ने गरी प्रस्ताव गरीएको छ । यि समय र विधि आफैमा उत्तम भएकाले अन्य विकल्प तर्फ लाग्दा वातावरणमा झनै बढी असर पर्न सक्ने भएकाले त्यसतर्फ नलाग्नुनै उचित देखिन्छ ।

ङ) प्रस्तावक कार्यान्वयन नै नगर्ने

देशैभर द्रुत गतिमा भैरहेको विकास निर्माणको कार्यका लागी कच्चा पदार्थको रुपमा नदिजन्य ढुंगा, गिट्टी तथा वालुवाको अत्यधिक माग भैरहेको सन्दर्भ र यि कच्चा पदार्थको हाल अन्य कुनै विकल्प समेत नभएको स्थितिका साथै नदिजन्य पदार्थ दिगो रुपमा सङ्कलन / उत्खनन नगर्ने हो भने नदीको सतह क्रमिक रुपमा वढ्दै जान्छ र नदी किनार कटान र बाढीको प्रकोप बढ्छ, प्राकृतिक श्रोतको सदुपयोग नभई गााउँपालिकाको आन्तरिक आर्थिक श्रोत घट्छ र स्थानीयबासीको रोजगारीको अवसरमा कमि आउँछ ।

तसर्थ यि विभिन्न पक्षलाई विचार गरी यस प्रस्तावक <u>कार्यान्वयन नगर्ने</u> विकल्पलाई अस्विकार गरिएको छ ।

Aarambha Engineering Consultancy Pvt. Ltd.

पार्वती

अध्यक्ष

अध्याय पाँच : वातावरणिय व्यवस्थापन योजना

Environment Management Plan

वातावरणमा प्रतिकुल प्रभाव कम गर्न वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ अनुसार संरक्षणका उपायहरुको सुचीसहित वातावरणीय व्यवस्थापन योजना (EMP) तयार गरिएको छ । यस वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाले आयोजनाको प्रस्तावक/ संचालकहरुलाई दैनिक कार्य सम्पादन गर्नको लागि मार्गदर्शन गर्न भूमिका निभाउँदछ । प्रस्तावित आयोजनाको कार्यान्वयनबाट हुन जाने निर्धारित वातावरणीय प्रभावहरुको लागि सुझाइएको वातावरण संरक्षणका उपायहरुको चेक जाँच तथा आयोजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन आदि कार्यलाई समेत वातावरणीय व्यवस्थापन योजनामा समेटिएको छ ।

वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाको मुख्य उद्देश्य यस प्रकार छन्:

- आयोजनाको डिजाइन, निर्माण तथा कार्यान्वयनको विभिन्न कार्यहरुलाई मार्गनिर्देश गर्ने
- वातावरण अनुगमनको लागि सम्बन्धित आवश्यक निकायहरुको पहिचान गर्ने
- आयोजनाबाट हुन जाने नकारात्मक प्रभावहरुको न्यूनीकरण तथा सकारात्मक प्रभावहरुको बढावा गर्न उपयुक्त उपायहरुको प्रावधान गर्ने
- अनुगमन तथा Evaluation कार्य सम्बन्धी रुपरेखा तयार गर्ने

यस आयोजनाको अनुगमनसँग सम्बन्धित निकायहरु जस्तै: फिक्कल गाउँकार्यपालिकाको कार्यलय, जिल्ला समन्वय समिति, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति आदिलाई अनुगमन तथा निर्णय लिन यस योजनाले सहयोग पुर्याउने छ । प्रत्येक क्रियाकलापको अनुगमन गरेपछि सम्बद्ध निकायले त्यसवाट प्राप्त सूचनाहरुको अभिलेखिकरण गर्नु पर्दछ । अनुगमनबाट प्राप्त सुचनाहरुको आधारमा गाउँपालिकाले योजना तर्जुमा गरी उक्त योजना अनुसारका क्रियाकलाप लागु गर्ने छ । सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरुलाई ध्यान दिदै नयाँ र प्रभावकारी योजना तर्जुमा गर्न अनुगमन अभिलेखिकरणवाट प्राप्त भएका सुचनाहरुले ठुलो सघाउ पुर्याउनेछ । अनुगमन कार्यको लागि निम्न बमोजिमको लागत रकम अनुमान गरी प्रस्तुत गरीएको छ ।

Table 19: अनुगमन लागत अनुमान

क्र. सं.	मानव संसाधन	अवधि (दिन)	दर	जम्मा रकम रु
१	वातावरण विद् (टोलि प्रमुख)	३	५०००	१५,०००
२	भूगर्भ विद् / इन्जिनियर	३	३५००	१०,५००
३	जिवशास्त्री	३	३५००	१०,५००
४	समाजशास्त्री	३	३५००	१०,५००
५	सहायक कर्मचारी	३	१५००	४,५००

६	यातायात, स्टेशनरी र अन्य	एकमुष्ठ	२५,०००
७	केन्द्रिय र जिल्लास्तर अनुगमन	एकमुष्ठ	१,००,०००
जम्मा			१,७६,०००

वातावरणिय व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन गर्न जम्मा रकम रु ३,४५,०००। (तीन लाख पैतालिस हजार रुपैयाँ) लाग्ने अनुमान गरीएको साथै आयोजना कार्यान्वयन क्रममा र कार्यान्वयन पश्चात् नियमित अनुगमन गर्न जम्मा रकम रु १,७६,०००। (एक लाख छहत्तर हजार रुपैयाँ) को लागत अनुमान रहेको छ । तसर्थ वातावरणिय व्यवस्थापन योजना (Environment Management Plan) कार्यान्वयन तथा अनुगमन कार्यका लागी जम्मा रु ५,२१,०००। छुट्याउनु पर्ने देखिन्छ । यद्यपि व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयनका क्रममा उक्त लागत रकममा केही हेरफेर हुन सक्नेछ ।

वातावरणीय व्यवस्थापन योजना अन्तर्गत सकारात्मक प्रभावहरुको बढोत्तरीका क्रियाकलापका साथै नकारात्मक प्रभावहरुको न्यूनिकरणका उपायहरु निम्न तालिकामा सुझाईएको छ ।

Aarambha Engineering Consultancy Pvt. Ltd. Lalitpur

गाउँपालिकाको कार्यालय
बागमती प्रदेश नेपाल
२०७३

पार्वती
अध्यक्ष

Table 20: सकारात्मक प्रभावहरुको बढोत्तरीका क्रियाकलाप

क्र. सं.	विषयगत क्षेत्र	के गर्ने	कहाँ	कसरी	कहिले	कसले	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मुल्याङ्कन
१	भौतिक	• वहाव सतहलाई कम गर्ने • तोकिएको मात्रामा मात्र उत्खनन् गर्ने • उत्खनन् सामाग्री सोहि स्थानमा नथुपार्ने	सवै स्थानमा		सञ्चालन अवधिमा निरन्तर	Contractor		जिसस तथा गाउँपालिका, प्रदेश तथा केन्द्रियस्तर
२	सामाजिक तथा साँस्कृतिक	• सम्भव भएसम्म स्थानीय मजदुरलाई प्राथमिकता दिने	सवै स्थानमा		सञ्चालन अवधिमा निरन्तर	Contractor		जिसस तथा गाउँपालिका, प्रदेश तथा केन्द्रियस्तर
		• तोकिएको स्थानमा तोकिएको मात्रामा मात्र उत्खनन् गरी दिगोपनालाई ध्यान दिने • वातावरणिय व्यवस्थापन योजना लागु गर्ने	सवै स्थानमा		सञ्चालन अवधिमा निरन्तर	Contractor		जिसस तथा गाउँपालिका, प्रदेश तथा केन्द्रियस्तर

Aarambha Engineering Consultancy Pvt. Ltd. ★ Lalitpur ★

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

Table 21: नकारात्मक प्रभावहरुको न्यूनिकरणका क्रियाकलाप

क. सं.	विषयगत क्षेत्र	के गर्ने	कहाँ	कसरी	कहिले	कसले	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मुल्याङ्कन
१	भौतिक	• जथाभावि वहाव क्षेत्रमा सामाग्री नथुपार्ने • वहाव क्षेत्र नजिक उत्खनन् कार्य नगर्ने • धेरै गहिरो गरी उत्खनन् गर्न निषेध गर्नेसवै स्थानमा	सवै स्थानमा		सञ्चालन अवधिमा	Contractor		जिसस तथा गाउँपालिका, प्रदेश तथा केन्द्रियस्तर
		• संरचना छेउछाउ सामाग्री नथुपार्ने • संरचनावाट तोकिएको दुरी छाडी उत्खनन् कार्य गर्ने	सवै स्थानमा		सञ्चालन अवधिमा	Contractor		जिसस तथा गाउँपालिका, प्रदेश तथा केन्द्रियस्तर
		• पानिको वहाव क्षेत्रका फोहर नगर्ने • मजदुरलाई सचेतना प्रदान गर्ने सुचना वोर्ड राख्ने • कार्य स्थलमा शौचालयको व्यवस्था गर्ने	सवै स्थानमा		सञ्चालन अवधिमा	Contractor र गाउँपालिका	३०,०००।	जिसस तथा गाउँपालिका, प्रदेश तथा केन्द्रियस्तर
		• कार्य स्थलमा, संकलन स्थल र पहुँच मार्गमा नियमित पानि छर्किने • Pressure horn निषेध गर्ने • सवारीको गति मापदण्ड तोकि लागु गर्ने	सवै स्थानमा		सञ्चालन अवधिमा	Contractor र गाउँपालिका तथा ट्राफिक प्रहरी	५०,०००।	जिसस तथा गाउँपालिका, प्रदेश तथा केन्द्रियस्तर
		• जथाभावि वहाव क्षेत्रमा सामाग्री नथुपार्ने • थुपारेको सामाग्रीलाई तारजालीले घेरेर वगेर	सवै स्थानमा		सञ्चालन अवधिमा	Contractor		जिसस तथा गाउँपालिका, प्रदेश तथा केन्द्रियस्तर

Aarambha Engineering Consultancy Pvt. Ltd. * Lalitpur *

पार्वती

		पानिमा मिसिन नदिने						
		• फोहर फाल्ने निश्चित स्थान तोक्ने • मजदुरलाई सचेतना प्रदान गर्ने • Dustbin को व्यवस्था गर्ने	सवै स्थानमा				२५,०००।	
२	जैविक	• वहाव क्षेत्रको निश्चित दुरी छाडी मात्र उत्खनन् कार्य गर्ने र जथाभावि वहाव क्षेत्रमा सामाग्री नथुपार्ने • वहाव क्षेत्रमा फोहर गर्न नदिने • मजदुर तथा व्यवसायीलाई माछा मार्न निषेध गर्ने	सवै स्थानमा		सञ्चालन अवधिमा निरन्तर	Contractor र गाउँपालिका		जिसस तथा गाउँपालिका, प्रदेश तथा केन्द्रियस्तर
		• जङ्गल क्षेत्र नजिक नरहेकोले टाढाको जंगल क्षेत्रमा गई सिकार गर्न निषेध गर्ने • मजदुरलाई सचेतना प्रदान गर्ने सुचना वोर्ड राख्ने	सवै स्थानमा		सञ्चालन अवधिमा निरन्तर	Contractor र गाउँपालिका तथा सुरक्षा निकाय	१०,०००।	जिसस तथा गाउँपालिका, प्रदेश तथा केन्द्रियस्तर
		• अपराध र सजायवारे सचेत गराउने • अपराध निर्मुल गर्ने फिक्कल गााउँपालिकाले जिल्ला प्रशासन कार्यालय तथा जिल्ला प्रहरी कार्यालयसँग सहकार्य गर्ने	सवै स्थानमा		सञ्चालन अवधिमा निरन्तर	Contractor र गाउँपालिका तथा सुरक्षा निकाय	३५,०००।	जिसस तथा गाउँपालिका, प्रदेश तथा केन्द्रियस्तर
		• नया पहुँच सडक निर्माण गर्न नपर्ने देखिएकोले भैरहेको सडकलाई मर्मत गरी संचालन गर्ने र आवस्यक स्थानमा	सवै स्थानमा		सञ्चालन अवधिमा	Contractor	१,५०,०००।	जिसस तथा गाउँपालिका, प्रदेश तथा केन्द्रियस्तर

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

Aarambha Engineering Consultancy Pvt. Ltd. Lalitpur

३

३	सामाजिक तथा सौंस्कृतिक	• Gabion तारजाली लगाउने, Protection wall लगाउने						
		• Worker's safety मा ध्यान दिने • कामदारहरुलाई स्वास्थ्य तथा सुरक्षाका आधारभुत तालिम, सुरक्षा सामाग्रीहरु जस्तै Helmet, मास्क, बुट, पञ्जा र औषधि उपचारको लागि प्राथमिक उपचार जस्तै टिंचर, आयोडिन, व्याण्डेज प्याड, टेप आदिको व्यवस्था गर्ने • मजदुरलाई दैनिक ८ घण्टा मात्र काममा लगाउने • औषधीउपचार तथा विरामि विदाको उचित वयवस्था गर्ने • बालमजदुरी नियत्रण गर्नका लागि चौध वर्ष मुनिका बाल—बालिकालाई काममा लगाउन निषेध गर्ने र ठेकेदारहरुलाई पनि सोहि आनुरुप मजदूरहरुलाई काममा नलगाउन निर्देशित गर्ने	सबै स्थानमा		सञ्चालन अवधिमा	Contractor	३०,०००।	जिसस तथा गाउँपालिका, प्रदेश तथा केन्द्रियस्तर
		• सम्भव भएसम्म स्थानीय मजदुरलाई प्राथमिकता दिने • अनुशासन वारे सचेत गराउने • अपराध र सजायवारे सचेत गराउने • अपराध निर्मुल गर्ने फिक्कल गााउँपालिकाले जिल्ला	सबै स्थानमा		सञ्चालन अवधिमा	Contractor		जिसस तथा गाउँपालिका, प्रदेश तथा केन्द्रियस्तर

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

		प्रशासन कार्यालय तथा जिल्ला प्रहरी कार्यालयसँग सहकार्य गर्ने						
		• वस्ति स्थापनाका लागी निश्चित स्थान तोक्ने • नदी अतिक्रमणलाई दण्डनिय वनाई निरत्साहित गर्ने	सबै स्थानमा		सञ्चालन अवधिमा	Contractor र गाउँपालिका		जिसस तथा गाउँपालिका, प्रदेश तथा केन्द्रियस्तर
		• सवारीको गति मापदण्ड तोकि लागु गर्ने • ट्राफिक संकेत उचित स्थानमा राख्ने • सवारीचालकलाई ट्राफिक सचेतना दिने • अपराध निर्मुल गर्ने फिक्कल गााउँपालि‍काले जिल्ला प्रशासन कार्यालय तथा जिल्ला ट्राफिक प्रहरी कार्यालयसँग सहकार्य गर्ने • ढुवानीबाट हुने सडकको क्षतिको मर्मत तथा सम्भार कार्यका लागि गााउँपालिकाले आवश्यक वजेट विनियोजन गर्ने	सबै स्थानमा		सञ्चालन अवधिमा	Contractor र गाउँपालिका तथा ट्राफिक प्रहरी	१५,०००।	जिसस तथा गाउँपालिका, प्रदेश तथा केन्द्रियस्तर
४	रासायनिक	• वहाव क्षेत्रको नजिक गाडि मर्मत नगर्ने • इन्धन लुब्रिकेन्ट्स् अम्ल तथा अन्य रसायनहरू वहाव क्षेत्रको नजिक नफाल्ने	सबै स्थानमा		सञ्चालन अवधिमा निरन्तर	Contractor		जिसस तथा गाउँपालिका, प्रदेश तथा केन्द्रियस्तर

Aarambha Engineering Consultancy Pvt. Ltd. Lalitpur

पार्वती

Table 22: प्रस्तावित उत्खनन् क्षेत्र विषेशका लागि निर्दिष्ट न्यूनीकरण उपायहरु

क्र. सं.	उत्खनन् स्थान	सिफारिस
१	वाक्सु खोला दोभान	• स्थानीय बासिन्दाहरुसँग समन्वय गर्ने तथा खेती योग्य जमिनको उचिन व्यवस्थापन गर्नु पर्ने • खाल्डो खनेर नदि किनाराबाट नदिजन्य पदार्थ उत्खनन्मा बन्देज गर्नुको साथै खाडलको गहिराई तोकिएको सम्म मात्र खन्नु पर्ने • उत्खनन् सतहमा एकरुपता हुन जरुरी रहेको
२	लामासोति बगर	• नदिको बहाब क्षेत्रबाट १० मि. छोडी उत्खनन् कार्य गरिनुपर्ने • खाडलको गहिराई तोकिएको सम्म मात्र खन्नु पर्ने • उत्खनन् सतहमा एकरुपता हुन जरुरी रहेको
३	साखर दोभान	• स्थानीय बासिन्दाहरुसँग समन्वय गरी चारकिल्ला छुट्याई खेती योग्य जमिनको उचिन व्यवस्थापन गर्नु पर्ने
४	निगुरे खोला वगर	• उल्लेख्य मात्रामा नदि जन्य पदार्थ नरहेको हुँदा उत्खनन् कार्यको लागि उपर्यक्त नदेखिएको
५	साखर खोला वगर	• व्यक्तिगत तथा सार्वजनिक जग्गा नक्सांकन हुनुपर्ने • स्थानीय बासिन्दाहरुसँग समन्वय गर्ने तथा खेती योग्य जमिनको उचित व्यवस्थापन गर्नु पर्ने
६	जितु खोला वगर	• उल्लेख्य मात्रामा नदि जन्य पदार्थ नरहेको र ५०० मि भित्र पक्कि पुल रहेको हुँदा उत्खनन् कार्यको लागि उपयुक्त नदेखिएको
७	चाल्ने खोला वगर	• स्थानीय बासिन्दासँग समन्वय गरी पहुँच मार्गको उचित व्यवस्थापन गरिनु पर्ने • नदिको बहाब क्षेत्रबाट १० मि. छोडी उत्खनन् कार्य गरिनुपर्ने • खाडलको गहिराई तोकिएको सम्म मात्र खन्नु पर्ने • उत्खनन् सतहमा एकरुपता हुन जरुरी रहेको
८	नारिम खोला वगर	• उल्लेख्य मात्रामा नदि जन्य पदार्थ नरहेको हुँदा उत्खनन् कार्यको लागि उपयुक्त नदेखिएको
९	सोखु खोला क्षेत्र	• नदिको बहाब क्षेत्रबाट १० मि. छोडी उत्खनन् कार्य गरिनुपर्ने • खाडलको गहिराई तोकिएको सम्म मात्र खन्नु पर्ने • उत्खनन् क्षेत्रको उचित अनुगमन गरिनुको साथै उत्खनन् सतहमा

Arambha Engineering Consultancy Pvt. Ltd.
पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

		एकरुपता हुन जरुरी रहेको
१०	**बहादुरा खोला क्षेत्र**	• नदिको बहाब क्षेत्रबाट १० मि. छोडी उत्खनन् कार्य गरिनुपर्ने • खाडलको गहिराई तोकिएको सम्म मात्र खन्नु पर्ने • उत्खनन् क्षेत्रको उचित अनुगमन गरिनुको साथै उत्खनन् सतहमा एकरुपता हुन जरुरी रहेको

Aarambha Engineering Consultancy Pvt. Ltd. Lalitpur

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

अध्याय छ : निष्कर्ष

Conclusion

यस अध्ययनका क्रममा, प्रस्तावित ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा सङ्कलन / उत्खनन् गर्ने नदी तथा खोलाहरु कुनै विशेष संवेदनशिल क्षेत्रमा नपर्ने र प्रस्ताव कार्यान्वयन क्षेत्र नजिक घना वस्ति, वनजंगल तथा खेतियोग्य जमिन नरहेकाले उक्त क्षेत्रामा सङ्कलन/ उत्खनन् गर्ने कार्य गरिँदा ठुलो क्षति हुने वा अपेक्षाकृत धेरै प्रतिकूल प्रभावहरु पर्ने स्थिति नरहेको पाईयो ।साथै बिगतका वर्षहरूमा गरीएको उत्खनन् कार्यमा तत्कालिन प्रारम्भिक वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा औल्याईएका कुराहरूको पालना भएकोले वातावरणमा धेरै प्रतिकूल प्रभावहरु नपरेको देखियो ।

तसर्थ, पुर्वअभ्यासहरु र वर्तमान अवस्थालाई मध्यनजर गरी प्रभाव पर्न सक्ने क्षेत्र तथा त्यस प्रभावको मात्रा बारे यस प्रारम्भिक वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा पहिचान गरी प्रस्तुत गरीएको छ । पहिचान भएका उक्त सम्भाव्य सम्पूर्ण वातावरणीय असरहरुलाई न्यूनिकरण गरी स्वीकार्य तहसम्म ल्याउन प्रभाव न्यूनिकरणका कम खर्चिला तथा सहज उपायहरु समेत यस प्रतिवेदनमा प्रस्ताव गरिएका छन् । सुझाईएका ति वातावरणीय असर न्यूनिकरणका उपायहरुले असर गर्ने क्षेत्रको वातावरणीय गुणस्तर गुणस्तर कायम गर्न र थप सुधारमा सहयोग पुर्याउने अपेक्षा छ । तसर्थ सुनकोशी नदीको तटीय क्षेत्र तथा निगुरे खोला, साखर खोला, जितु खोला, चाल्ने खोला, नारिम खोला, सोखु खोला र बहादुरा खोला किनाराबाट किनार क्षेत्रहरुबाट दिगो रुपमा ढुङ्गा, गिट्टी तथा वालुवाको सङ्कलन/ उत्खनन् योजना बनाइ कार्यसञ्चालन गरिएमा प्रकृतिक सम्पदा र श्रोतको उचित उपभोग मात्र नभई दिगो व्यवस्थापनतर्फ सहयोग पुग्ने देखिन्छ ।

प्रभावहरुको न्यूनीकरण र संलग्न वातावरणीय अनुगमन योजना कार्यान्वयन गरि तोकिएको स्थान र परिमाणभित्र रहने गरी स्वीकृत भएको मितिबाट लागु हुनेगरी २ बर्ष को अवधि भित्र ढुङ्गा, गिट्टी तथा वालुवा उत्खनन्, सङ्कलन गर्ने सर्तमा प्रस्तावित आयोजना कार्यान्वयन गर्ने गरी स्विकृतिको लागी सिफारिस गरिन्छ । प्रस्ताव कार्यान्वयन हुँदा निर्माणका लागि आवश्यक पर्ने ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा आदि समयमै व्यवस्थित तवरवाट संकलन हुँदा श्रोतमा आधारित उद्योगहरु र निर्माणका योजनाहरु सञ्चालनमा रही स्थानीयस्तरदेखि राष्ट्रियस्तरसम्म आपूर्तिको व्यवस्था हुनसक्छ । साथै भुकम्प पछिको पुनःनिर्माण तथा मध्य पहाडि लोकमार्गमा तथा त्यस क्षेत्रमा निर्माणाधिन पुर्वाधार एवं संरचना पनि ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको अत्याधिक माग रहेको हुँदा यसले सहज आपूर्तिको व्यवस्था गर्न सक्दछ ।

सञ्चालनको क्रममा वातारवरणीय मापदण्डलाई ध्यानमा राखि थोरै मात्रामा Deposits रहेका स्थानबाट नदी जन्य पदार्थ सङ्कलन/ उत्खनन् नगर्नु नै उचित देखिन्छ । साथै वातावरण संरक्षणका उपायहरु तथा अनुगमन कार्यको प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्नको लागि तयार गरिएको वातावरणीय

व्यवस्थापन योजना र अनुगमन योजनाको सम्बन्धित निकायले पालना गरेमा प्रस्तावित आयोजना दिगो रुपमा सञ्चालन हुनेछ । छिमेकि स्थानीय तह तथा निजी जग्गाका सिमाना रहेका स्थान बाट सङ्कलन/ उत्खनन् गर्ने सन्दर्भमा आपसि समन्वय र समझदारी पश्चात् मात्र प्रस्ताव संचालना ल्याईनुपर्ने आवस्यकता छ । संक्षेपमा भन्नुपर्दा, प्रस्तावित कार्य प्रकृति, प्रस्तावित क्षेत्रको अवस्थिति र अन्य विभिन्न पक्षलाई विचार गर्दा यस आयोजनाको स्वीकृतिको लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण पर्याप्त रहेको छ ।

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

सन्दर्भ सामाग्रीहरु

References

1. वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ तथा नियमावली २०७७
2. वातावरण संरक्षण सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन, २०७७ (वाग्मती प्रदेश)
3. फिक्कल गापा सञ्क्षिप्त वातावरणिय अध्ययन तथा प्रारम्भिक परिक्षण कार्यविधि, २०७७
4. राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन निर्देशिका, २०५०
5. वातावरण परिक्षण श्रोत पुस्तक, संघिय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय द्वारा प्रकाशित
6. जिल्लास्तरबाट नदिजन्य पदार्थ संकलन तथा उत्खन्न कार्यका लागी गरिने प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षणको कार्यसुची तथा प्रतिवेदन स्वीकृतिसम्बन्धी मार्गदर्शन २०७३
7. नेपाल सरकार, प्राविधिक समिति, ढुंगा, गिट्टी तथा वालुवा नियमन् सम्बन्धी प्रतिवेदन, २०६७
8. केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना, २०६८
9. नापी विभाग, टोपोग्राफिक नक्शाहरु, १९९२
10. वन ऐन तथा नियमावली
11. राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन
12. श्रम तथा रोजगार निति
13. सिन्धुली खोला तथा नदिहरुवाट ढुंगा, गिट्टी तथा वालुवा संकलन र उत्खनन् कार्यका लागी यसअघि तयार पारिएका विभिन्न IEE प्रतिवेदनहरु
14. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
15. Dictionary of Nepalese Plant Names
16. Mammals of Nepal, 1st Edition, Himalayan Nature, Kathmandu
17. Protected wildlife species of Nepal an Introductory Handbook, IUCN

अनुसूचीहरु

Annexes

अनुसुचि १ : स्विकृत कार्यसूची (TOR)

अनुसुचि २ : सार्वजनिक सुचना

अनुसुचि ३ : सूचना टाँस मुचुल्का, सिफारिस, तथा बैठक माइनुट

अनुसुचि ४ : सिफारिस पत्रहरु

अनुसुचि ५ : तस्विरहरु

Aarambha Engineering Consultancy Pvt. Ltd. Lalitpur

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

फिक्कल गाउँपालिकाको बादुरा खोला,सोखु खोला,नारिम खोला ,चाल्ने खोला,जितु खोला,साखर खोला,निहुरे खोला,बाक्सु खोला,ढोडेनी खोला,सिंदाली खोला र सुनकोशी नदी बाट नदी जन्य पदार्थ उत्खनन् तथा संकलनको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (IEE) अध्ययनको लागि तयार पारिएको कार्यसूचि (ToR)

पेश गरिएको कार्यलय
फिक्कल गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय
सिन्धुली

प्रस्तावक
फिक्कल गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय
खाङसाङ, सिन्धुली
जेष्ठ २०८०

फिक्कल गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, खाङसाङ, सिन्धुली, बागमती प्रदेश २०७३

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

विषयसूची

१. प्रतिवेदन तयार गर्नेको नाम र ठेगाना..........

२. पृष्ठभूमि..........

२.१ प्रस्तावकका उद्देश्यहरु..........

३. प्रतिवेदन तयार गर्दा अपनाइने विधी..........

४ विधान, निति, कानुनी व्यवस्था, निर्देशिका तथा मापदण्डको पुनरावलोकन..........

५. प्रतिवेदन तयार गर्दा लाग्ने

६. प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने प्रभावहरु र सकारात्मक प्रभाव बढोत्तरी गर्ने एवं नकारात्मक प्रभाव न्यूनिकरण गर्ने उपायहरु..........

७. प्रस्ताव कार्यान्वयनका विकल्पहरुको अध्ययन..........

८.वातावरणीय व्यवस्थापन योजना (EMP)..........

९. अध्ययन कार्यको लागि आवश्यक विज्ञहरु..........

१०. निष्कर्ष..........

११.सन्दर्भ सामाग्रीहरु..........

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

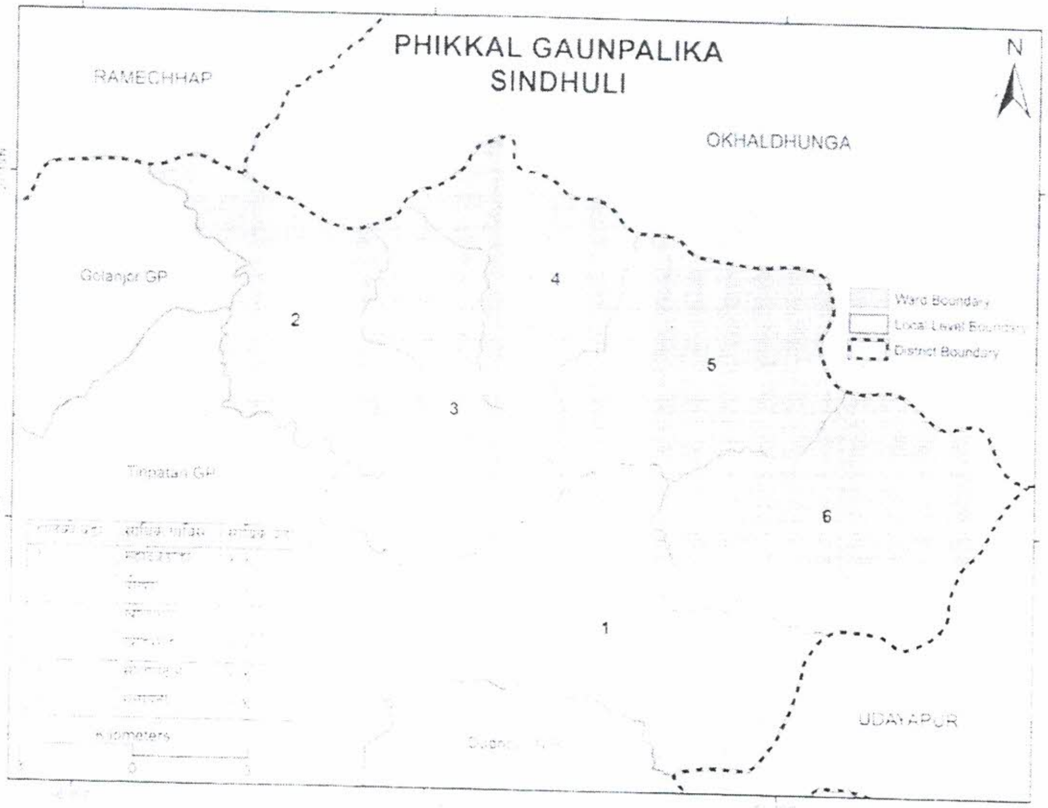

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

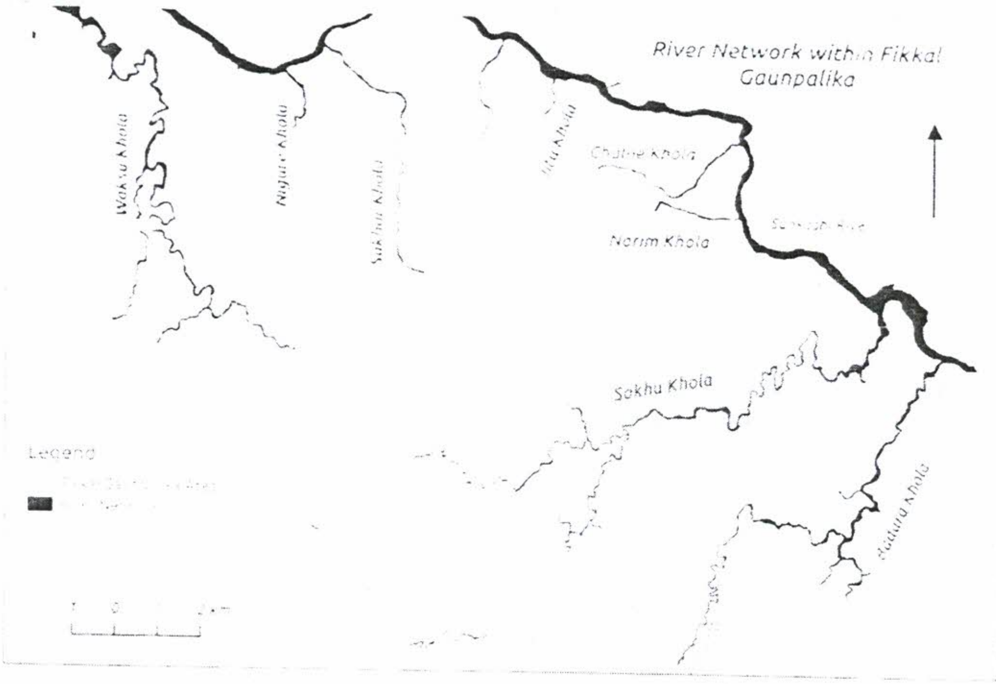

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

१.प्रतिवेदन तयार गर्नेको नाम र ठेगाना

प्रतिवेदक फिक्कल गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय सिन्धुली रहेको छ । प्रतिवेदक को ठेगाना निम्नानुसार रहेको छ।

फिक्कल गाउँपालिकाको कार्यलय,खाडसाङ, सिन्धुली

फोन नं :-०४७-६९२०२६

२. पृष्ठभूमि

फिक्कल गाउँपालिका भएर बग्ने चादुरा खोला,मांखु खोला,नागिम खोला ,चाल्ने खोला,जिनु खोला,माखुर खोला,निडुर खोला,बाक्सु खोला,डाँडेनी खोला,मिंदाली खोला र गाउँपालिका सिमाना भएर बग्ने सुनकोशी नदीबाट विभिन्न किसिमका निर्माण सामग्री जस्तै ढुङ्गा,बालुवा र गिट्टीहरु उपलब्ध हुँदै आईरहेका छन् । यसरी सकलन गरिएको निर्माण सामग्रीहरु स्थानीय बासीन्दाहरुको मानवीय आवश्यकता अनुसार घर निर्माण गर्ने साथसाथै अन्य विकास निर्माणका कार्यहरु जस्तै पुल, बाटो, नदि नियन्त्रण आदिको निर्माणका लागि पनि यथेष्ट रुपमा प्रयोग हुँदै आइरहेका छ ।

अव्यवस्थित तथा अनियन्त्रित रुपमा उत्खनन कार्यहरु हुँदा वातावरणमा विभिन्न नकारात्मक असर पर्नुका साथै खेतीयोग्य जमिन,बस्तीहरुमा प्रत्यक्ष रुपमा हानी हुने विषय सर्वविदितै छ । तसर्थ वातावरण संरक्षण ऐन २०७६, वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७, बाग्मती प्रदेश द्वारा जारी वातावरण संरक्षण सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको अध्यादेश २०७७ र स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ बमोजिम दैनिक १०० देखि ३०० घन मिटर सम्म ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा सकलन, उत्खनन् र निकासीको अनुमति दिनु पूर्व प्रस्तावनाको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गरी फिक्कल गाउँकार्यपालिकाको कार्यपालिकको बैठक बाट स्वीकृत गर्नुपर्ने प्रावधान रहेको छ ।

सोही बमोजिम यस अघि त्यस कार्यालय द्वारा स्वीकृत प्रतिवेदनका आधारमा माथि उल्लेखित क्षेत्रमा ढुङ्गा, गिट्टा, बालुवा सकलन, उत्खनन कार्य भई आएकोमा स्वीकृत प्रतिवेदनको म्याद गत आ व २०७९।०८० को असार मसान्त मा समाप्त हुन लागकाले नयाँ प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार पार्ने उद्देश्यका लागी वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ अनुसुचि ७ ले तोकेको ढाँचामा, सिन्धुली फिक्कल गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय बाट स्वीकृतीका लागि यो कार्यसूची तयार पारीएको छ ।

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

फिक्कल गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
खाडसाङ सिन्धुली
बागमती प्रदेश नेपाल
२०७४

तालिका १: प्रस्तावकको प्रमुख विशेषताहरु

	प्रस्तावकको काम फिक्कल गाउँपालिका भाग बग्ने बादुर खोल्ला,सोस्नु खोल्ला,नागिम खोल्ला ,चाम्ले खोल्ला,जितु खोल्ला,साम्खर खोल्ला,सिहुर खोल्ला,बाक्सु खोल्ला,डाडनी खोल्ला,सिदाल्ती खोल्ला र गाउँपालिकाको सिमाना भाएर बग्ने सुनकोशी नदीमा बगर क्षेत्र बाट दिगो रुपमा ढुंगा,बालुवा तथा गिट्टिको संकलन उत्खनन गर्ने कार्य

क्र.स.	प्रस्तावकको अवस्थिति	
१	जिल्ला	सिन्धुपाल्चोक
२	गाउँपालिका	फिक्कल
३	प्रभाव पर्ने वडा	[illegible] वडा
४	संकलन उत्खनन गर्ने क्षेत्र प्रस्ट	ढुंगा, बालुवा, गिट्टि नदीजन्य पदार्थ

२.१ प्रस्तावकका उद्देश्यहरु

२.१.१ प्रस्तावहरुको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षणको कार्यसूचिका उद्देश्यहरु

- प्रस्तावनाले पार्ने असरहरुमा अध्ययन गरिनु पर्ने विषयहरु पत्ता लगाउने ।
- अध्ययनका लागि कार्य निर्देशन र प्राविधिक Guidelinesहरु तयार पार्ने ।
- अध्ययनका लागि गरिनु पर्ने कार्यको कार्यसूचि तयार पार्ने ।
- अध्ययनका लागि चाहिने निति, नियम र कानुनहरुको छनोट गर्ने ।

२.१.२ प्रस्तावनाको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणका उद्देश्यहरु

प्रस्तावनाको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणका उद्देश्यहरु निम्न लिखित रहेका छन् ।

- प्रस्ताव कार्यान्वयनस्थलको जैविक, भौतिक, रसायनिक तथा सामाजिक आर्थिक तथा सांस्कृतिक अवस्थितिको पहिचान गरी तिनको लेखाजोखा गर्नु ।
- उपयुक्त अनुकुल प्रभावहरुको अभिवृद्धि तथा प्रतिकुल प्रभावहरुको न्युनिकरणका उपायहरु सुझाव गर्नु ।
- प्रस्तावका विभिन्न विकल्पहरुको विश्लेषण गर्नु ।
- ढुंगा, बालुवा, गिट्टी संकलनको लागि उपयुक्त स्थानको पहिचान गर्नु र वार्षिक उत्पादन क्षमता पत्ता लगाउनु ।
- उक्त क्रियाकलापको लागि वातावरणीय व्यवस्थापन योजना र अनुगमन योजना तर्जुमा गर्नु ।
- सम्बन्धित सरोकारवालाहरुलाई प्रस्तावको वातावरणीय पक्षको बारेमा जानकारी गराउनु ।

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

- जथाभावी उत्खनन् सकलनबाट हुनसक्ने वातावरणीय प्रभावहरु जस्तै नदीको बहाव परिवर्तन, भू-क्षय का साथसाथै अन्य सामाजिक सम्पत्तिहरुमा हुनसक्ने हानी नोक्सानी नहुने गरि वातावरणमैत्री रुपमा ढुङ्गाँ,गिट्टी र बालुवा संकलन, आपूर्ति र व्यवस्थापन गर्ने ।
- स्थानीय स्तरमा आय आर्जन वृद्धि गरि स्थानीय विकासका आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्ने ।
- खेर गईरहेका प्राकृतिक सम्पदाबाट स्थानीय अर्थतन्त्रको विकासमा योगदान पुर्याउने

२.१.३ प्रस्ताव कार्यन्वयनको उद्देश्य:
यो प्रस्तावको मुख्य उद्देश्य भौतिक, आर्थिक,जैविक, रासायनिक र सामाजिक र सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने सम्भाव्य असरहरु न्यूनिकरण गर्दै नगरपालिकाको दिगो बिकासका लागि ढुङ्गा,बालुवा र गिट्टी लगायत निर्माण सामाग्रीको वातावरणमैत्री ढंगबाट संकलनउत्खनन् कार्य मेशिन तथा उपयुक्त प्रविधिको प्रयोग गरी गर्ने रहेको छ ।

२.१.४ तयार गरिनु पर्ने प्रतिवेदनहरु:

बादुरा खोला,सोंखु खोला,नागिम खोला ,चाल्ने खोला,जितु खोला,साखर खोला,निहुरे खोला,बाक्सु खोला,ढोडेनी खोला,सिंदाली खोला र गाउँपालिका सिमाना भएर बग्ने सुनकोशी नदीबाट दिगो रुपमा ढुङ्गा,बालुवा र गिट्टी उत्खनन तथा सकलन कार्यका लागि तयार पारिने प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन ।

प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण अध्ययन गनको लागि विभिन्न खण्डमा विभाजन गरिएको छ । बादुरा खोला,सोंखु खोला,नागिम खोला ,चाल्ने खोला,जितु खोला,साखर खोला,निहुरे खोला,बाक्सु खोला,ढोडेनी खोला,सिंदाली खोला एउटा खण्ड र गाउँपालिका सिमाना भएर बग्ने सुनकोशी नदी एउटा खण्ड बनाई जम्मा २ वटा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन तयार गरिनेछ ।

२.१.५ प्रस्ताव क्षेत्रको अवस्थिति

अध्ययन गर्न पर्ने प्रस्तावित क्षेत्रको अवस्थिति अनुसूचिका नक्सामा देखाइएको छ । प्रस्ताव कार्यान्वयनको प्रभावित क्षेत्रमा वडा नं. १ देखि ८ का सम्पूर्ण वडाका नदी तथा खोला वरपरका कृषियोग्य भुमि तथा वस्तीहरु रहेका छन् ।

तालिका २ प्रस्ताव कार्यान्वयनका प्रभावित क्षेत्रहरु

नदी तथा खोलाहरु	अध्ययन गरिने बहाव क्षेत्रहरु	प्रभावित हुनसक्ने क्षेत्रहरु
सुनकोशी नदी	सुनकोशी नदीको दायाँ बायाँ अर्थात सिन्धुलीको सिमाना बहाव क्षेत्र	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको वडा न २,३,४,५,६ का सुमनाम पोखरी,नवलपुर,निहुरे डेम्री,सोंखु डेम्री ,[illegible] सोंखु डेम्री,[illegible] लगायतका बस्ती तथा कृषियोग्य जमिनहरु

पार्वती सुनुवार
पार्वती
अध्यक्ष

वादुग खोला,सोंखु खोला,नागिम खोला ,चाल्ने खोला,जितु खोला,ताखर खोला,निहुरे खोला,वाक्सु खोला,डाँडेनी खोला,सिदाली खोला	वादुग खोला,सोंखु खोला,नागिम खोला ,चाल्ने खोला,जितु खोला,माखुर खोला,निहुरे खोला,वाक्सु खोला,डाँडेनी खोला,सिदाली खोला [illegible]	फिक्कल गाउँपालिका वडा नं १, २, ३, ४, ५, ६ [illegible] कृषियोग्य जमिनहरु

३. प्रतिवेदन तयार गर्दामा अपनाइने विधिहरु

३.१ सम्बन्धित सन्दर्भ सामाग्रीहरुको पुनरावलोकन र स्थलगत अध्ययनको तयारी

तालिका ३. अध्ययन विधि

विधि	विवरण
द्वितीय [illegible] अध्ययन तथा पुनरावलोकन	प्रतिवेदन तयार गर्ने क्रममा प्रथम तथा द्वितीय श्रोत मार्फत उपलब्ध [illegible] अध्ययन र सन्दर्भ सामाग्रीहरुको पुनरावलोकनबाट प्रारम्भ गरिने । [illegible] प्रतिवेदन तयार पार्दा प्रमुख रुपमा नेपाल सरकारको मार्ग, ऐन, नियम तथा निर्देशिकाहरु र [illegible] गरिएको प्रतिवेदनहरुलाई र अन्य सान्दर्भिक सहयोग सामग्रीहरुलाई ध्यान दिई विभिन्न दस्तावेजहरुका पुनरावलोकन गरि [illegible] । मौसम र वर्षा सम्बन्धि तथ्याङ्कहरु द्वितिय श्रोतबाट सङ्कलन गरिएका छन
नक्साहरुको अध्ययन र टोपो नक्सामा भौगोलिक अवस्थितिको चित्रण	प्रस्ताव कार्यान्वयन [illegible] भौगोलिक अवस्था, [illegible] जानकारी हासिल गर्नका लागि गाउँपालिकाको टोपो नक्साको आधारमा अध्ययन गरी प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने खोलाहरु र त्यहासम्म पुग्ने बाटाहरुको पहिचान गर्ने र त्यस खोल्सामा रहेका [illegible] तथा उक्त कार्यबाट प्रभाव पर्ने सक्ने वडाहरु को जानकारी नक्साबाट लिइनेछ ।
प्रस्ताव सम्बन्धि चेकलिष्ट र प्रश्नावलीको तयारी	यस चरणमा अध्ययनमा उपलब्ध सन्दर्भ सामग्रीहरुको पुनरावलोकन, नक्साहरुको अध्ययन र [illegible] विश्लेषण तथा [illegible] चेकलिष्टहरुको तयारी र ती सामग्रीहरुको अन्तिम रुप दिन कार्य [illegible] सूचनाहरुको पुष्ट्याइँ [illegible] जानकारीहासिल गर्नका लागि कार्यसूची तथा [illegible] नियमावली २०[illegible] [illegible] विभिन्न समयमा भएका निर्णयहरु , गाउँपालिकाको अधिकार, आगामी योजना, रणनीति तथा अन्य प्रावधानको जानकारीका लागि फिक्कल गाउँकार्यपालिका (कार्यसम्पादन) नियमावली २०७४, स्थानीय सरकार सचालन ऐन २०७४ तथा स्थानीय सरकार सचालनका लागि स्वीकृत नियमावली र कार्यविधिहरुमा उल्लेख भएका प्रावधानहरु अनुरुप हुने गरी आवश्यकतानुसार चेकलिष्ट र प्रश्नावलीहरु विकास गरिनेछ ।

पार्वती [illegible]
अध्यक्ष

फिक्कल गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय
[illegible], सिन्धुली
बागमती प्रदेश, नेपाल
२०७३

३.२ फिल्ड सर्भे एवं प्रस्ताव क्षेत्र निरिक्षण:

भौतिक, सांस्कृतिक तथा जैविक वातावरण सम्बन्धि आवश्यक सम्पूर्ण जानकारीहरु स्थलगत भ्रमण तथा अवलोकन बाट गरिने छ। आवश्यकता अनुसार सम्पूर्ण बुँदाहरु समावेश हुने गरी चेकलिष्टहरु निर्माण गरिनेछ।

प्रस्तावित उत्खनन क्षेत्र मध्य वातावरणीय हिसावमा उच्च प्रभाव क्षेत्र (High Impact Area: HIA) र न्यून प्रभाव क्षेत्र (Low Impact Area: LIA) गरि क्षेत्र निर्धारण गरिनेछ।

उच्च प्रभाव क्षेत्र(High Impact Area: HIA): उत्खनन् क्षेत्र तथा त्यसको २०० मि. परिधि सम्मको क्षेत्रलाई उच्च प्रभावको क्षेत्रको रुपमा छुट्याइ उत्खनन् कार्य गर्न सकिने परिमाण तथा सकलन क्षेत्र स्पष्ट निर्धारण गरिनु पर्नेछ।

न्यून प्रभाव क्षेत्र(Low Impact Area: LIA): न्यून प्रभव क्षेत्रमा प्रत्यक्ष उत्खनन, सकलनका कार्यहरु नहुने भएता पनि सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्रमाप्रभाव पर्न सक्ने कुरालाई मध्य नजर गर्दैर क्षेत्र निर्धारण गर्नु पर्नेछ। उच्च प्रभाव क्षेत्र बाट ५ कि.मि परिधि भित्र पर्ने क्षेत्र तथा मानव बस्तिहरुलाई यस क्षेत्र भित्र सिमाङ्कन गरिनुपर्नेछ।

३.३ आवश्यक जानकारी तथा तथ्याङ्कको सकलन तथा वर्तमान अवस्थितिको विश्लेषण

प्रस्तावको क्षेत्र निर्धारण गरी सकेपछि परामर्शदाता विज्ञहरुको टोलीले प्रस्ताव क्षेत्रमा निरीक्षण र अध्ययन गरी आधारभूत तथ्याङ्कहरु संकलन गर्नेछन्।

३.३.१ स्थलगत गरिने अध्ययन

प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रहरुमा स्थलगत भ्रमण गरी जैविक, भौतिक, आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक वातावरण र प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट आउन सक्ने असरहरु सम्बन्धि आवश्यक जानकारी चेकलिष्ट, प्रश्नावली, प्रमुख सूचनादाता अन्तर्वार्ता, लक्षित समूह छलफलबाट लिइनेछ र सोही बमोजिम प्रस्ताव क्षेत्रको पुनरावलोकन, अध्ययन र तथ्याङ्क समेत संकलन पनि गरिनेछ।

क. जैविक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन कार्य

तालिका ४ जैविक वातावरण सम्बन्धि तथ्याङ्क सकलन विधि

वनस्पति सम्बन्धि तथ्याङ्क सकलन	प्रस्ताव क्षेत्रको वन र वनस्पतिहरुको अध्ययन, वाक ओभर सर्भे, अवलोकन र प्रश्नावली सर्वेक्षणद्वारा गरिनेछ।प्रमुख सूचनादाता अन्तर्वार्ताद्वारा प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट हुनसक्ने असरहरु र आवश्यक न्यूनिकरणका उपायहरुको बारे जानकारी लिइनेछ भने चेकलिष्ट र प्रश्नावलीद्वारा जैविक वातावरणको विस्तृत जानकारी लिइनेछ। स्थानीय बासिन्दाहरुसित पनि प्रस्ताव कार्यान्वयनमा वनस्पतिमा पर्नसक्ने असरहरु र वनस्पतिको उपयोग र उपलब्धता सम्बन्धि छलफल गरिनेछ।
वन्यजन्तु सम्बन्धि तथ्याङ्क संकलन	प्रस्ताव क्षेत्रको वन्यजन्तुहरुको अध्ययन वन्यजन्तुको पगमार्क अवलोकन र नजिकका खुला जंगलमा ट्र्याकिंग तथा प्रश्नावली सर्वेक्षण द्वारा गरिनेछ। प्रमुख सूचनादाता अन्तर्वार्ता द्वारा प्रस्ताव क्षेत्रमा प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट वनजन्तुहरुमा पर्न सक्ने असरहरु र आवश्यक न्यूकिरणका उपायहरुको बारे जानकारी लिइनेछ। भने चेकलिष्ट र प्रस्नावली द्वारा जैविक वातावरणको विस्तृत जानकारी लिइनेछ। स्थानीय बासिन्दाहरु सग प्रस्तावका कार्यान्वयनले वन्यजन्तुमा पर्नसक्ने असरहरु र वनस्पतिको उपयोग र

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

	उपलब्धता सम्बन्धि विषयमा छलफल गरिनेछ
जलचर सम्बन्धि तथ्याङ्क संकलन	प्रस्ताव क्षेत्रको जलचरहरुको अध्ययन, अवलोकन र प्रश्नावली सर्वेक्षण द्वारा गरिनेछ । प्रमुख सूचनादाता अन्तर्वार्ता द्वारा प्रस्ताव क्षेत्र [illegible] असरहरु र आवश्यक न्यूनिकरणका उपायहरुको बारे जानकारी लिइनेछ [illegible] क्षेत्रको विस्तृत जानकारी लिइनेछ । स्थानीय [illegible] प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट जलचरहरुमा पर्न सक्ने असरहरु तथा माछाहरुको अवस्था सम्बन्धि छलफल गरिनेछ
वनस्पतिहरुको अवस्थिति र संरक्षणको अवस्था	प्रस्ताव क्षेत्रको नदी किनारका [illegible] अवस्था, अध्ययन अवलोकन गरिनेछ । प्रमुख सूचनादाता अन्तर्वार्ता द्वारा [illegible] आवश्यक सूचना लिई, प्रस्ताव क्षेत्रमा प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट [illegible] असरहरु र आवश्यक न्यूनिकरणका उपायहरुको बारे जानकारी लिइनेछ

ख. भौतिक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन कार्य

यो प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रहरुमध्ये महत्वपूर्ण स्थानहरुको नमुना क्षेत्रहरुको छनौट गरी सर्भेक्षण गरिनेछ । यसरी अध्ययन गर्ने भ्रमण गर्ने काममा स्थानीय जनताहरुसँग त्यस क्षेत्रको माटो, बालुवा, चट्टान जलाधार क्षेत्र, भूक्षय हुने क्षेत्र, खोलानालामा पानीको अवस्था र प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट प्रत्यक्ष पर्नसक्ने भौतिक असरहरुका बारेमा जानकारी संकलन गर्ने कार्य गरिनेछ ।

तालिका ५: भौतिक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन विधि

विषय	विवरण
भौगर्भिक अध्ययन	यो प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रहरुमध्ये मुख्य खोलाहरुको क्षेत्रहरुको नक्सा अध्ययन, गगुल अर्थ तस्वीरहरुको अध्ययन, भौगर्भिक नक्साहरुको अध्ययन गरी उक्त स्थानहरुका सर्भेक्षण गरिनेछ । यसरी अध्ययन भ्रमण गर्ने क्रममा स्थानीय जनताहरुसँग त्यस क्षेत्रको माटो बालुवा, चट्टानको उपलब्धता बारे अध्ययन गरी स्थलगत जानकारी लिइनेछ । त्यसैगरी भू क्षय हुन सक्ने क्षेत्र पहुँच सडकको भौगोलिक अवस्था र सम्भावित असरहरुबारे स्थानिय जनतासँग छलफल तथा स्थलगत अध्ययन गरिनेछ ।
हाइड्रोलोजिकल अध्ययन	जलाधार क्षेत्र, खोलानालामा पानीको अवस्था र जलको बहाव, नदीको धार परीवर्तन नदीको भार व्यवस्थापनको सम्भाव्यता र प्रस्तावित उत्खननले भौतिक वातावरणमा प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रुपमा पर्नसक्ने असरहरुका बारेमा समूहगत रुपमा छलफल गरी प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा पर्नसक्ने प्रभाव आदि बारेमा जानकारी संकलन गरिनेछ ।
मौसम र हावापानी सम्बन्धी अध्ययन	मौसम र हावापानी सम्बन्धि अध्ययन द्वितीय स्रोतहरुको सहयोगबाट गरिनेछ ।

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

तालिका ६: पानी, हावा, ध्वनीको गुणस्तर तथा ठोस फोहरमैलाको मापन

मापन	विवरण
पानीको गुणस्तर	Visual Inspection बाट पानीको गुणस्तरमा उत्खननको समयमा पर्न सक्ने प्रभावको अनुमान गरिनेछ ।
	Samplingको लागि प्रस्तावित उत्खनन क्षेत्रको पानि प्लास्टिकको बोतलमा संकलन गरी प्रयोगशालामा गुणस्तर मापन गरिनेछ ।
हावाको गुणस्तर मापन	हावाको गुणस्तरको मापन Visual Inspectionद्वारा गरिने छ ।
धुलोको मापन	धुलोको मापन ग्लिसिरिन स्लाइड विधिबाट गरिनेछ ।
ध्वनिको मापन	साउण्ड लेभल मिटरको को प्रयोग गरी गरिनेछ ।
Samplingक्षेत्र	प्रस्तावित उत्खनन क्षेत्र र पहुँच सडक

(ग) सामाजिक, आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरण सम्बन्धि तथ्याङ्क संकलन कार्य

यसको लागि खासगरी स्थलगतरुपमा प्रस्ताव कार्यान्वयन क्षेत्र वरपरको केही घरहरुको घरधुरी सर्भेक्षण र ग्रामिण [illegible] विधिको प्रयोग गरी आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक सामाजिक अध्ययनका लागि स्थलगत अवलोकन र चेकलिष्ट र प्रश्नावली सर्वेक्षणद्वारा गरिनेछ । साथै यस अध्ययनको लागि निम्न स्याम्पलिङ्ग विधिहरुको प्रयोग गरिनेछ ।

तालिका ७: Sampling Method

Sampling Method	विवरण
Judgement Sampling विधि	क्षेत्र निर्धारणको लागि Judgement Sampling Method को प्रयोग गरिनेछ ।
Random Sampling विधि	सामाजिक सर्वेक्षणका लागि Random Sampling Method को प्रयोग गरिनेछ ।

प्रमुख सूचनादाता अन्तर्वार्ताद्वारा प्रस्ताव क्षेत्रमा [illegible] कार्यान्वयनबाट [illegible] पर्न सक्ने असरहरु र आवश्यक न्यूनिकरणका [illegible] जानकारी लिइनेछ [illegible] क्षेत्रको विस्तृत जानकारी लिइनेछ । स्थानीय [illegible] अवस्था सम्बन्धि छलफल गरिनेछ । सामाजिक र साँस्कृतिक [illegible]

- प्रमुख सूचनादाता साथै अन्तर्वार्ता [illegible]
- स्थानीय वासिन्दाहरु साथ
- घरधुरी सर्वेक्षण
- लक्षित समूहसँग छलफल

(घ) श्रोत सर्वेक्षण र पुराना उत्खनन गर्नाका अध्ययन

[illegible] प्रकाशित वा अप्रकाशित सन्दर्भ सामग्रीको समेत अध्ययन गरिनेछ । श्रोत सर्वेक्षण देहाय विधि प्रयोग गरि गरिनेछ ।

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

१.प्रस्तावित उत्खनन कार्यान्वयन क्षेत्रको टोपो नक्सा उतार गरिनेछ र उक्त नक्सामा खोलाको सञ्चालन गर्न सकिने क्षेत्रहरू उल्लेख गरिनेछ।

२.प्रत्येक खोलाको उत्खनन सङ्कलन गर्ने क्षेत्रको क्षेत्रफल निकाल्नको लागि लम्बाइ र औसत चौडाइ निकालिने छ र प्रत्येक ठाउँ विस्तृत रूपमा [illegible] चौडाइ र उचाइको [illegible] गरी उत्खनन गर्न मिल्ने र नमिल्ने ठाउँ अध्ययन गरिने छ [illegible] गरी [illegible] र उत्खनन गर्न मिल्ने पदार्थको मात्रा [illegible] गरिनेछ।

$Q = (LW \times D)$

जहाँ L= उत्खनन क्षेत्रको लम्बाई, Length of the extraction site (m)

W = उत्खनन क्षेत्रको चौडाई Effective average width of the extraction site used for excavation (m)

D= उत्खनन क्षेत्रको उचाई Replenishable depth of the sedimentation deposition

Q= पदार्थ सञ्चितिको मात्रा Quantity of sediment deposition (m3)

उत्खनन क्षेत्रको उचाईको अनुमान गर्न [illegible] Flood Plain Sediment Level को [illegible] पनि अनुमान गरिनेछ [illegible] [illegible] उत्खनन गर्न सकिने क्षेत्र, परिमाण र [illegible] पदार्थको अनुमान गरिनेछ।

3.४ तथ्याङ्कहरूको विश्लेषण :

प्रस्तावित क्षेत्रको प्रथम र द्वितिय श्रोतबाट सङ्कलन जानकारीलाई संक्षिप्तिकरण गरी आवश्यकता अनुसार तालिकामा राखी तथा प्रतिवेदनको उपयुक्त भागमा समावेश गर्ने [illegible] राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड र अन्य अध्ययन संग तुलना गरी प्रतिशतको अनुमान र औषत मान साथै विज्ञहरूको सुझावको आधारमा विश्लेषण गरिनेछ।

3.५ तथ्याङ्कहरूको Interpretation,प्रभावहरूको पहिचान तथा असरहरूको मुल्याङ्कन

पहिचान गरिएका सकारात्मक, अनुकुल र प्रतिकुल असरहरूको स्थानीय वातावरणमा भविष्यमा हुनसक्ने परिवर्तनहरूको अनुमान निम्नविधि अपनाई गरिनेछ। राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन निर्देशिका २०५० बमोजिम प्रभावलाई प्रकृति (Nature), मात्रा (Magnitude), सिमा (Extent) र समयावधी (Duration)मा वर्गीकरण गरिए बमोजिम प्रकृतिलाई प्रत्यक्ष (Direct)र अप्रत्यक्ष (Indirect)मात्रालाई उच्च मध्यम र निम्न, सिमालाई स्थानीय, स्थान विशेष र क्षेत्रीय र अवधिलाई दीर्घकालिन , मध्यम र अल्पकालिन गरी ३ भागमा विभाजन गरी विश्लेषण गरिनेछ। यसमा गरिने मापन तल दिइएको छ।

तालिका नं. ८ तथ्याङ्क मापनको तरीका

मात्रा	स्कोर	फैलावट	स्कोर	अवधि	स्कोर
उच्च	६०	क्षेत्रीय	६०	लामो समय	२०
मध्यम	२०	स्थानिय	२०	मध्यम समय	१०
निम्न	१०	क्षेत्रविशेष	१०	छोटो समय	०५

स्रोत:राष्ट्रिय वातावरणिय प्रभाव मुल्याङ्कन निर्देशिका, २०५०

धेरै महत्वका असरहरूको Significant Impact निक्यौल गर्न तल दिईएका Cumulative scores हरुको प्रयोग गरिने छ।

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

तालिका १: औचित्यता मापनको तरीका

जम्मा स्कोर मापन	औचित्यता
३० भन्दा माथि	धेरै औचित्यपूर्ण अथवा धेरै महत्वपूर्ण
१५ देखि ३० सम्म	औचित्यपूर्ण अथवा महत्वपूर्ण
१५ सम्म	औचित्यहीन अथवा महत्वहीन

स्रोत: राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन निर्देशिका, [illegible]

प्रस्तावले पर्ने असरहरूका लागि मात्रा, फैलावट र अवधि छुट्याउन तलका विधि प्रयोग गरिनेछ

मात्रा : यो Scale or Severity of Changeको आधारमा मध्यम, उच्च र निम्न गरिनेछ।

फैलावट : यदि कार्यको असर प्रस्ताव क्षेत्र मै छ भने यसलाई क्षेत्र विशेष नाम दिइनेछ, यदि कार्यको असर प्रस्ताव क्षेत्रभन्दा बाहिर स्थानीय क्षेत्रमा सिमित भए स्थानीय र क्षेत्रभन्दा बाहिर असर पर्ने भए क्षेत्रीय नाम दिइनेछ।

अवधि : समयको मापन न्यून अवधि (तीन वर्ष भन्दा कम), मध्यम अवधि (तीन देखि दश वर्षसम्म) र दीर्घकालीन (दश वर्ष देखि माथि) को आधारमा गरिनेछ।

३.६. प्रभाव न्यूनिकरण विधिहरुको पहिचान र डिजाइनगन

प्रस्ताव कार्यान्वयन क्षेत्रबाट ढुंगा, बालुवा र गिट्टी उत्खनन तथा संकलन गर्दा उत्पन्न क्षेत्रहरूमा पर्ने प्रतिकूल प्रभावहरूको रोकथाम तथा न्यूनिकरणका उपयुक्त उपायहरूको विवरण तयार गरी मेट्रिक्समा राखिनेछ। साथै उक्त उपायहरूको कार्यान्वयनको प्रभावकारिता सुनिश्चित गर्नका लागि वातावरण व्यवस्थापन योजना र सरल वातावरणीय अनुगमन योजना तयार पारिनेछ।

३.७ मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी

वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ को अनुसूची ११ बमोजिम प्रारम्भिक वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनको ढाँचा र [illegible] मन्त्रिपरिषद तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय वातावरण व्यवस्था शाखाले तयार पारेको विस्तृत प्रतिवेदनको खाका, स्वीकृत गरिएको कार्यसूची अनुरुप स्थलगत सर्वेक्षणबाट संकलन गरिएको तथ्यांक र अन्य प्रथम र द्वितिय श्रोतबाट प्राप्त विवरणका आधारमा मस्यौदाप्रतिवेदन तयार गरिनेछ।

३.८ प्रतिवेदन तयारीको क्रममा जनसहभागिता तथा सार्वजनिक करण :

३.८.१ सार्वजनिक सूचनाको प्रकाशन

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अध्ययन प्रक्रियालाई पारदर्शी बनाउन र प्रस्ताव कार्यान्वयन बाट उक्त क्षेत्र वरिपरिका समुदायमा पर्न सक्ने सकारात्मक प्रभाव बढाईने र नकारात्मक असरको न्यूनिकरणका लागि उक्त क्षेत्रको समुदायबाट राय सुझाव संकलन गर्ने गरी र सम्बन्धित समुदायबाट सही सुचना सूचना लिन तथा प्रस्ताव कार्यान्वयन बाट सम्बन्धित क्षेत्रमा पर्ने सम्पूर्ण बातावरणीय असरहरुको लेखाजोखा गर्न राष्ट्रिय दैनिक पत्रीकामा निकायहरुवाट सरोकार बाला सम्बन्धित व्यक्ती तथा संस्थाबाट लिखित राय माग गरी सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरिनेछ।

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

३.८.२ सार्वजनिक सूचना टाँस र मुचुल्का संकलन

प्रकाशित सूचनाका प्रतिलिपिहरु विभिन्न संघ संस्थाहरुका सूचनापाटीमा टाँसगरेको मुचुल्का तयार गरिनेछ ।

३.८.३ सिफारिस पत्रहरुको सकलन

प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट प्रभावित हुन सक्ने गाउँपालिका वडाबाट सिफारिस लिनु पर्ने व्यवस्था बमोजिम सम्बन्धित निकायबाट उक्त सिफारिसहरुको संकलन गरिनेछ ।

३.९ अन्तिम मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी

वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ को अनुसूची ११ बमोजिम प्रारम्भिक वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन को ढाँचा र श्री संघिय मामिला तथा स्थानिय विकास मन्त्रालय वातावरण व्यवस्था शाखाले तयार पारेको विस्तृत प्रतिवेदनको खाका तथा स्विकृत कार्यसुची अनुरुप स्थलगत सर्वेक्षणबाट संकलन गरिएका र अन्य पहिलो र दोश्रो किसिमका विवरणको आधारमा प्रतिवेदन तयार गरि उक्त प्रतिवेदनमा संकलीत मुचुल्काहरु र सिफारिस पत्रहरु संलग्न गरी अन्तिम मस्यौदा प्रतिवेदन फिक्कल गाउँपालिकाको प्राविधिक समितीमा पेश गरिनेछ । फिक्कल गाउँकार्यपालिकाको कार्यालयमा प्रस्तुतीकरण गरिएको दस्तावेजलाई पुनरावलोकन समितिहरुको लिखित र मौखिक सुझावहरु समेटी अन्तिम रुप दिइनेछ

४. विधान, नीति, कानुनी व्यवस्था, निर्देशिका तथा मापदण्डका पुनरावलोकन

यस सम्बन्धमा नेपाल सरकारले तथा सम्बन्धित मन्त्रालयहरुले तयार तथा कार्यान्वयन गरेको विभिन्न कानुनी व्यवस्था निर्देशिका मापदण्ड एवं नेपाल सरकारले हस्ताक्षर गरेका विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय सन्धिले तोके बमोजिम प्रकृयागत प्रतिवेदन तयारिका क्रममा नेपालका विद्यमान रहेका नीति नियमहरुको पुनरावलोकन गरिने छ ।

नेपालको संविधान,२०७२

नीति तथा रणनीतिक योजनाहरु

- राष्ट्रिय जैविक विविधता सम्बन्धि रणनिति, २०५९
- वन क्षेत्रको गुरुयोजना,२०४६
- राष्ट्रिय सिमसार निति, २०५९

ऐन तथा नियमहरु

- वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७
- वाग्मती प्रदेश द्वारा जारी वातावरण संरक्षण सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको अध्यादेश २०७७
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४
- भू तथा जलाधार संरक्षण ऐन, २०३९ तथा भू तथा जलाधार संरक्षण नियमावली, २०४२
- वन ऐन २०४९ र वन नियमावली,२०५१
- राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन,२०२९
- खानी तथा खनिज पदार्थ ऐन,२०४२

सिन्धुली
बागमती प्रदेश, नेपाल

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

- फोहर व्यवस्थापन ऐन, २०६८
- श्रम ऐन, २०७४ तथा नियमावली, २०७५

निर्देशिका एवं मापदण्ड

- राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन निर्देशिका, २०६०
- वन सँग सम्बन्धित अन्य निर्देशिकाहरु
- ढुगा, गिट्टी वालुवा तथा मिस्कट सकलन सम्बन्धमा सर्वोच्चको निर्णय

अन्तराष्ट्रिय सन्धि तथा महासन्धिहरु

- जैविक विविधता महासन्धी (१९९२)
- CITES महासन्धी (१९७३)
- Convention of Wetland of International Importance

२ प्रतिवेदन तयार गर्दा लाग्ने

२.२ समय

वातावरणीय अध्ययनको समय तालिका तल दिइएको छ।

तालिका १ वातावरणीय अध्ययन तालिका

क्र.स.	क्रियाकलाप	महिना १				महिना २			
		१	२	३	४	१	२	३	४
१	अध्ययन र पुनरावलोकन	■	■						
२	सार्वजनिक सूचनाको प्रकाशन		■	■					
३	स्थलगत अध्ययन र समुदाय सँग को परामर्श			■	■				
४	स्थानिय र सरोकारवालाहरु सँग विभिन्न सूचना सकलन			■	■				
५	मुल्याङ्कन र विश्लेषण			■	■				
६	स्थानिय बाट सुझाव सकलन				■				
७	मस्यौदा प्रतिवेदनको तयारि				■				
८	मस्यौदा प्रतिवेदन प्रस्तुति				■				
९	मुल्याङ्कन समितिले पठाएका कमेन्टहरुको समावेश र अन्तिम प्रतिवेदन फिक्कल गाउँकार्यपालिकाको कार्यालयमा पेश					■	■		
१०	प्रतिवेदन प्रस्तुती र स्वीकृति					■	■		

फिक्कल गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय
खाङसाङ, सिन्धुली
बागमती प्रदेश नेपाल
२०७३

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

६. प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने प्रभावहरु र सकारात्मक प्रभाव बढोत्तीकरण एवं नकारात्मक प्रभाव न्यूनिकरण गर्ने उपायहरु

प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्न सक्ने प्रभावहरुका पहिचान ढुंगा, गिट्टी, बालुवा आदी संकलन तथा उत्खनन् कार्य सञ्चालन गर्दा र उक्त कार्यले भविष्यमा निम्त्याउन सक्ने प्रभावहरुको पहिचान र जैविक, भौतिक, रसायनिक आर्थिक- सामाजिक तथा सांस्कृतिक वातावरणलाई ध्यानमा राखी गरिनेछ । प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट मुख्य गरी सकारात्मक र नकारात्मक प्रभावहरु हुने गर्दछन । सामान्यतया सकारात्मक प्रभावहरुलाई अधिकतम र नकारात्मका प्रभावहरुलाई न्यून गर्दै ढुंगा, गिट्टी, बालुवा आदी संकलन तथा उत्खनन कार्य गर्नुपर्दछ । प्रस्ताव कार्यान्वयनका वातावरणीय असरहरु वस्तुगत वातावरणीय अवस्थाको बयान र प्रस्तव कार्यान्वयन विधिहरुको विश्लेषणको आधारमा पहिचान गरिन्छ । यसले प्रस्तावले पर्न सक्ने केही तत्व दिइएका प्रभावहरु र अन्य असरहरु पहिचान गरी अध्ययन गरिनेछ ।

प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट पर्ने प्रभावहरु

सकारात्मक प्रभावहरु

- आय श्रोतको एवं रोजगारीका अवसर
- गाउँपालिकाको आयश्रोत वृद्धि
- विकास निर्माण सामाग्रीको उपलब्धता
- बाटो सडक सञ्जालमा वृद्धि
- जलउत्पन्न प्रकोपमा कमि

नकारात्मक प्रभावहरु

क) भौतिक वातावरण (Physical Environment)

- भिरालोपनमा वृद्दि
- सिंचाईका कुलो नहरमा असर
- भौतिक संरचनामा हुने क्षति
- पानी तथा सरसफाईमा असर
- वायु प्रदुषण एवं ध्वनी प्रदुषण
- जग्गा उपयोगमा बदलाव
- [illegible]
- खेतीयोग्य जमीनको कमी
- River bank Cutting, Embankment Instability, Sedimentation, बाढीको र भूक्षयको असर

ख) सामाजिक आर्थिक एवं सांस्कृतिक वातावरण (Socio-economic and Cultural Environment)

- कामदार र स्थानिय बिच मनमुटाव तथा झै-झगडा हुन सक्ने
- नदीको वरपर बस्ती बिस्तार एवं नदी अतिक्रमण

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

- धर्मिक सांस्कृतिक एवं एतिहासिक स्थलमा असर
- बाटोघाटो तथा सिंचाई र अन्यमा श्रोतका कतिका असर

ग. जैविक वातावरण (Biological Environment)

- माछा एवं अन्य जलचरमा पर्ने प्रभाव
- वन्यजन्तुको आवतजावतमा पर्ने प्रभाव
- गैरकानुनी सिकार
- वन्यजन्तु एवं वनपैदावरको गैरकानुनी व्यापार

घ. रसायनिक वातावरण (Chemical Environment)

- इन्धन, लुब्रीकेन्टस, अम्ल तथा अन्य रसायनहरुको चुहावले जल प्रदुषण
- तल्ला क्षेत्रमा पानीको उपलब्धता तथा पानी प्रदुषण

उक्त अध्ययन सँग अनुकुल र प्रतिकुल प्रभावलाई अधिकतम र न्यूनिकरण गर्न लाग्ने अनुमानित बजेट योजना र प्लान पनि तयार पारिनेछ।

७. प्रस्ताव कार्यान्वयनका विकल्पहरुको अध्ययन

विकल्प विश्लेषण वातावरणीय प्रभाव अध्ययनको महत्वपूर्ण अंगको रुपमा लिइन्छ। ढुगा, गिट्टी, बालुवा आदी संकलन गर्दा वन क्षेत्रका साथै संकलन क्षेत्रमा कुनै किसिमको हानी नोक्सानी नपार्ने तथा वातावरणीय अवस्थामा कुनै प्रभाव नपर्ने गरी संकलन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ। नदी खोलाहरुमा बाढी नआएका बखत संकलन गर्न दिइनेछ। संकलन कार्यबाट वातावरणमा असर नपर्ने परम्परागत तथा आधुनिक साधनको मात्र प्रयोग गरिनेछ। जैविक विभिधताका संरक्षणलाई ध्यानमा राखी निर्धारित स्थानमा मात्र प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने र यो प्रस्तावले वातावरणलाई क्षति नपुर्याई प्रस्तावमा उल्लेखित श्रोत सर्भेक्षणबाट निर्धारित भए बमोजिमको परिमाण मात्र संकलन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ को दफा ४ मा उल्लेख भए अनुसार विश्लेषण गर्नुपर्ने विकल्पहरु मध्ये यस प्रस्तावको सम्भावित विकल्प निम्नानुसार रहेका छन्।

विकल्प १ : प्रस्ताव कार्यान्वय नै नगर्ने

विकल्प २ : परम्परागत विधिद्धारा प्रस्तावित कार्यान्वयन गर्ने।

विकल्प ३: वैज्ञानिक व्यवस्थापन प्रणाली अनुसार प्रस्तबा कार्यान्वयन गर्ने।

भिन्न विकल्पहरुको वातावरणीय तुलनात्मक प्रभावहरुको विश्लेषण कार्यान्वयन गर्दा अनुकुल वातावरणीय प्रभाव कार्यन्वयन नगर्दा पर्ने प्रतिकुल वातावरणीय प्रभावका आधारमा गरिनेछ।

८.वातावरणीय व्यवस्थापन योजना (EMP)

बतावरणीय व्यवस्थापन योजनाले वातावरण संरक्षणका उपायहरु उपयुक्त रुपमा कार्यान्वयन गर्ने र यसको प्रभावकारी अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्न सहयोग पुर्याउछ। वातावरण संरक्षणका लागि प्रस्ताव गरिएको कुराहरुको कार्यान्वयन तथा पालना भए नभएको सम्बन्धमा र प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरु अवलम्बन गरिएको नगरिएको सम्बन्धमा अनुगमन गर्ने उद्देश्यले राष्ट्रि वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन निर्देशिका २०५० र वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ ले पनि वातावरणीय अनुगमनलाई अनिवार्य गरेको छ र सो कार्यका लागि प्रस्तावक नै जिम्मेवार रहनेछ। वातावरण मैत्री

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

क्रियाकलापहरुको कार्यान्वयनले मात्र वातावरणीय प्रतिकूल प्रभावहरुलाई न्यूनिकरण गर्न सकिनेछ । अनुगमन नियमित र कडाईका साथ भएन भने (EMP)कार्यान्वयन पक्ष फितलो र अप्रभावकारी हुन्छ । त्यसैले प्रस्तावनामा उल्लेखित न्यूनिकरणका उपायहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि प्रस्तावकले नियमित अनुगमन गर्नु पर्दछ । EMPकार्यान्वयन गर्न ढुंगा, गिट्टी, बालुवा तथा मिस्कटको सन्तुलित सङ्कलन, उत्खनन तथा ढुवानी कार्यसँग सम्बन्धित सबै सरोकारवालाहरुको निकायहरुको भूमिका अनिकै महत्वपूर्ण हुन्छ र यस कार्यमा सहयोग गर्ने वातावरणीय व्यवस्थापनका लागि जिम्मेवार निकायहरु को पहिचान गरिने छ । IEE का लागि अनुगमनका सूचकहरु र विधिहरु पनि लगाइने छ । साथै अनुगमनको लागत र आवश्यक पर्ने जनशक्तिको पनि विवरण खुलाइने छ ।

अनुगमन ३ तरीकाको हुनेछ ।

- आधाररेखा अनुगमन
- नियमपालना अनुगमन
- प्रभाव अनुगमन

९ वातावरणीय अध्ययन तालिका र अध्ययन कार्यका लागि आवश्यक विज्ञहरु

[illegible] तलका विज्ञहरुले अध्ययन गर्नेछन्

क्र.स.	विवरण	संख्या	महिना
१	वातावरणविद्	१	२
२	भूगर्भ विद्	१	२
३	जीवशास्त्री	१	१.५
४	समाजशास्त्री	१	१.५
५	सिभिल ईन्जिनियर	१	२

१० निष्कर्ष

यस कार्य सूचिमा आधारित रहि फिक्कल गाउँपालिकाको यादुंग खोला,मांग्रु खोला,नाग्मि खोला ,चाल्ने खोला,जितु खोला,मारखर खोला,निहुँर खोला,वाक्सु खोला,ढोंडनी खोला,मिदाली खोला र गाउँपालिका सिमाना भएर बग्ने सुनकोशी नदीबाट दिगो रुपमा प्रस्तावित ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा उत्खनन तथा संकलनकार्य गर्नको लागि आवश्यक पर्ने प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन तयार गरिने छ ।

११.सन्दर्भ सामाग्रीहरु

- वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ र वातावरण संरक्षण नियावली, २०७७
- वाग्मती प्रदेश द्वारा जारी वातावरण संरक्षण सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको अध्यादेश २०७७
- राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्क निर्देशिका,२०५०
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४
- वन ऐन, २०४९ र वन नियमावली,२०५१

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

- जिल्लास्तरबाट [illegible] सम्बन्धी [illegible] वनक्षेत्रको [illegible] कानूनहरु तथा [illegible] मार्गदर्शन, २०[illegible]
- वन क्षेत्रको नीति, २०७६
- राष्ट्रिय सिमसार नीति, २०[illegible]
- राष्ट्रिय जैविक विविधता सम्बन्धी रणनीति, [illegible]
- रा.नि. तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९
- भू. तथा जलाधार संरक्षण ऐन, २०३९
- वन क्षेत्रको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०[illegible]
- वन पैदावार बिक्री वितरण कार्यविधि निर्देशिका
- सम्बन्धित वडा भित्रका सामुदायिक वन [illegible] कार्ययोजना
- वन क्षेत्र [illegible] राष्ट्रिय प्राथमिकता [illegible] कार्यविधि, २०[illegible]

पार्वती सुनुवार
अध्यक्ष

नेपालमा वैदेशिक लगानी प्रतिबद्धतामा उल्लेख्य गिरावट

काठमाडौं, ३ साउन / गत वर्षमा मुलुकमा आउने वैदेशिक लगानी (एफडिआई) प्रतिबद्धतामा उल्लेख्य गिरावट आएको छ। उद्योग विभागको तथ्याङ्क अनुसार आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा ३२७ परियोजनामार्फत ३८ अर्ब ४० करोड ७५ लाख रुपियाँ वैदेशिक लगानी प्रतिबद्धता आएको छ।

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा २९३ परियोजनामार्फत ५३ अर्ब ९० करोड रुपियाँको लगानी प्रतिबद्धता आएको थियो। गत वर्ष विश्वभर देखिएको आर्थिक मन्दीका कारण वैदेशिक लगानी प्रतिबद्धतामा उल्लेख्य कमी आएको विभागले जनाएको छ।

गत वर्ष सबैभन्दा धेरै सेवामूलक १३४ उद्योग र पर्यटन १३४ परियोजनामा लगानी प्रतिबद्धता भएको छ। यस्तै सूचना प्रविधि १६, उत्पादनमूलक २९, पूर्वाधार १० उद्योगमा लगानी प्रतिबद्धता भएको छ।

गत वर्ष सबैभन्दा कम ऊर्जा र कृषिजन्यमा एक/एक परियोजनामा लगानी प्रतिबद्धता आएको विभागको तथ्याङ्क छ। रुस-युक्रेन युद्धपछि विश्वका धेरै मुलुक आर्थिक सङ्कटबाट गुज्रिरहेका कारण नेपालमा पनि वैदेशिक लगानीमा असर परेको विभागको तथ्याङ्क छ।

विभागको विदेशी लगानी तथा प्रविधि हस्तान्तरण शाखाका निर्देशक शङ्करसिंह धामीले गत वर्ष विदेशी लगानीको सीमा घटाएकाले पनि लगानी प्रतिबद्धतामा कमी आएको जानकारी दिए। अघिल्ला वर्षको तुलनामा संख्यामा लगानी बढे पनि रकममा भने कमी भएको उहाँले जानकारी दिए।

गत वर्ष संख्यामा विदेशी लगानी बढे पनि विश्वभर देखा परेको आर्थिक सङ्कटका कारण वैदेशिक लगानी प्रतिबद्धतामा कमी आएको उहाँले जानकारी दिए।

गत मंसिर महिनादेखि विदेशी लगानीको सीमा पाँच करोडबाट घटाएर दुई करोड रुपियाँमा झारेको थियो। लगानीको सीमा घटाएकाले पनि कम विदेशी प्रतिबद्धता आएको छ। गत वर्षको विभागका अनुसार गत वर्ष असार महिनामा ५[illegible] परियोजनामार्फत ३[illegible] अर्ब १५ करोड ५० लाख रुपियाँ प्रतिबद्धता आएको थियो।

जेठ महिनासम्म सबैभन्दा धेरै सेवा क्षेत्रमा ११९ परियोजनामार्फत लगानी प्रतिबद्धता आएको छ। साउन महिनामा मात्र दुई अर्ब ६४ करोड नौ लाख रुपियाँको वैदेशिक लगानी प्रतिबद्धता आएको छ।

भदौ महिनामा तीन अर्ब ४४ करोड ६५ लाख रुपियाँको लगानी प्रतिबद्धता भएको छ। यस्तै असोज महिनामा एक अर्ब ८५ करोड ४७ लाख रुपियाँको वैदेशिक लगानी प्रतिबद्धता आएको विभागले जनाएको छ। यस्तै कात्तिक महिनामा तीन अर्ब ६५ करोड रुपियाँ, मंसिर महिनामा ८० करोड आठ लाख रुपियाँ प्रतिबद्धता आएको छ।

विभागका अनुसार पुस महिनामा चार अर्ब ८५ करोड २० लाख रुपियाँ, माघ महिनामा एक अर्ब ३९ करोड र फागुन महिनामा एक अर्ब ९२ करोड २९ लाख रुपियाँको वैदेशिक लगानी प्रतिबद्धता आएको विभागले जनाएको छ। चैत महिनामा सात अर्ब ५५ करोड रुपियाँ लगानी प्रतिबद्धता आएको थियो। विभागका अनुसार सुरुदेखि हालसम्म चार खर्ब ५६ अर्ब ३८ करोड रुपियाँ लगानी प्रतिबद्धता आएको छ। वैदेशिक लगानी प्रतिबद्धताको ३० देखि ३५ प्रतिशत रकम मात्र भित्रिने गरेको बताइएको छ। गोरखापत्र अनलाईनबाट साभार

महिना	विदेशी लगानी रकम
असार	तीन अर्ब ७? करोड
जेठ	सात अर्ब ५६ करोड
वैशाख	एक अर्ब ६४ करोड
चैत	सात अर्ब ५५ करोड
फागुन	एक अर्ब ९२ करोड
माघ	एक अर्ब ३९ करोड
पुस	चार अर्ब ८५ करोड
मंसिर	८० करोड
कात्तिक	तीन अर्ब ६५ करोड
असोज	एक अर्ब ८५ करोड
भदौ	तीन अर्ब ४४ करोड
साउन	दुई अर्ब ६४ करोड

स्रोत: उद्योग विभाग

तीन . . .

अन्य स्टकचर बाहेक दुई करोड ८५ लाख रुपैयाँ लागतमा रिमोटबाट चल्ने अटोमेटिक चियरको स्टमेट थियो।

तर दुई करोड ८५ लाखको स्टमेट रहेको अटोमेटिक चियर राख्ने काम जम्मा ८५ लाखमा सम्पन्न गर्ने गरी सुनकोसी-गिरी जेभी काठमाडौंले ठेक्का लिएको र अहिले त्यो काम गर्न नसक्दा निर्माण व्यवसायीले काम कभर्डहल अलपत्र बनाएको स्थानीय जयप्रकाश श्रेष्ठ बताउछन्। 'दुई करोड ८५ लाखको अटोमेटिक चियर राख्ने काम जम्मा ८५ लाखमा ठेक्का परेको र अहिले काम गर्न नसकेको भन्ने सुन्नमा आएको छ, उनले भने। बहुउद्देश्यीय कभर्डहल लामो समयदेखि अलपत्र बन्दा रामेछापका खेलाडीहरूलाई समस्या भएकाले अब नयाँ ठेक्का प्रक्रियाबाट भने पनि यसको निर्माण सम्पन्न गर्नुपर्ने उनको भनाइ छ।

सार्वजनिक निर्माण तथा कार्यान्वयन इकाई काभ्रेपलान्चोकले पटक पटक म्याद थपेको भए पनि निर्माण कम्पनीले काम अघि बढाएको छैन। गत जेठ मसान्तसम्म पनि निर्माण सम्पन्न नगरे सो कम्पनीलाई कालो सूचिमा राख्ने प्रक्रियामा लाग्ने सार्वजनिक निर्माण तथा कार्यान्वयन इकाइले जानकारी दिएको थियो।

तर असार बित्दा पनि काम रोकिएको काम सुरु हुन सकेको छैन। रामेछाप सदरमुकाम मन्थलीमा लामो समयदेखि बेवारिसे बनेको बहुउद्देश्यीय कभर्डहलको निर्माण सम्पन्न गर्ने निर्माण व्यवसायी र निर्माणको ठेक्का लगाउने कार्यालय दुवै आलटाल गरिरहेका छन्।

श्रमिकको . . .

३८५ मा महँगी भत्ता पाँच हजार ६१५ थप गरी १५ हजार पाउँदै आएका छन्। यसका अतिरिक्त श्रम ऐन अनुसार सञ्चय कोष, उपदानसहितका सुविधा पनि उद्योग प्रतिष्ठानले उपलब्ध गराउनुपर्ने हुन्छ। श्रममन्त्री शरत्सिंह भण्डारीले ट्रेड युनियनसँगको भेटका क्रममा पछिल्लो महँगीका आधारमा केही भए पनि श्रमिकको पारिश्रमिक पुनरवलोकन गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नुभएको छ।

संयुक्त ट्रेड युनियन समन्वय केन्द्र (जेटियुसिसी) का अध्यक्ष विनोद श्रेष्ठले श्रमिकको पारिश्रमिक महँगीको अनुपातमा कम्तीमा पनि सरकारका सहायकस्तरका कर्मचारीसरहको हुने गरी वृद्धि हुनुपर्ने बताए। उनले सबै औद्योगिक क्षेत्र, सेवा क्षेत्र तथा चिया र कृषिमा न्यूनतम पारिश्रमिक निर्धारण गर्दा श्रमिकको परिवारको आधारभूत आवश्यकता पूर्ति गर्न पुग्ने गरी निर्धारण गर्नुपर्ने बताए। स्थानीय तहले पनि निर्माण तथा अनौपचारिक क्षेत्रको पारिश्रमिक निर्धारण न्यूनतमभन्दा कम नहुने गरी गर्नुपर्ने उनको भनाइ छ।

यता नेपाल उद्योग वाणिज्य महासङ्घ अन्तर्गतको रोजगार परिषद्का अध्यक्ष ज्योत्स्ना श्रेष्ठले ट्रेड युनियनको माग अनुसार श्रमिकको पारिश्रमिक बढाउन नसके पनि केही बढाउनु पर्छ भन्ने पक्षमा रहेको बताए। ट्रेड युनियनको माग अनुसार श्रमिकको पारिश्रमिक बढाउँदा देशभर लगभग ८० प्रतिशत साना तथा मझौला उद्योग बन्द गर्नुपर्ने अवस्था रहन भन्दै उनले ती उद्योग र ती उद्योगमा कार्यरत श्रमिकलाई हेरी मध्यमार्गी बाटो खोजेर पारिश्रमिक वृद्धि गर्नुपर्ने बताए।

सिन्धुली जिल्लाको सुनकोशी गाँउपालिका वडा नं. ०५ को पूरानो झागाझोली क्षेत्रमा चुनढुंगा उत्खनन् गरी खानी सञ्चालन गर्ने कार्यको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धि सार्वजनिक सूचना

(प्रकाशित मिति २०८० ०४ ०४)

बागमति प्रदेश, सिन्धुली जिल्लाको सुनकोशी गाँउपालिका वडा नं. ०५ को पूरानो झागाझोली क्षेत्रमा श्री कसमस सिमेन्ट ईण्डष्ट्रिज प्रा. लि. द्वारा निम्न बमोजिमको प्रस्ताव कार्यन्वयन गर्न लागिएको छ।

प्रस्तावकको नाम र ठेगाना	श्री कसमस सिमेन्ट इण्डष्ट्रिज प्रा. लि. गैरीधारा, काठमाडौं सम्पर्क नं. [illegible] इमेल : procurementcosmos@gmail.com
प्रस्तावको व्यहोरा	बागमति प्रदेश, सिन्धुली जिल्लाको सुनकोशी गाउँपालिका वडा नं. ०५ को पूरानो झागाझोली क्षेत्रमा दैनिक १००० मे.टन चुनढुंगा उत्खनन् गर्ने कार्य प्रस्ताव गरिएको छ। प्रस्तावित खानी क्षेत्र खानी तथा भूगर्भ विभागले श्री कसमस सिमेन्ट इण्डष्ट्रिज प्रा. लि. को नाममा खनिज कार्य गर्न अनुमति प्रदान गरिएको टोपो सिट नं. [illegible] मा पर्ने [illegible] मि. उचाइको बिन्दु [illegible] मि. पश्चिम [illegible] मि., उत्तर [illegible] मि. र दक्षिण [illegible] मि. गरि जम्मा [illegible] वर्ग कि.मि. क्षेत्रमा पर्दछ। [illegible] वर्ग कि.मि. क्षेत्रफल मध्येबाट [illegible] हे. खानी क्षेत्र छुट्याइ करिब [illegible] हेक्टर सरकारी वन क्षेत्र मा चुनढुंगा Limestone उत्खनन् गरिनेछ। यो खानी वार्षिक करिब २३० दिन सञ्चालनमा रहनेछ।
प्रभाव पर्न सक्ने जिल्ला/न.पा.	सिन्धुली जिल्ला, सुनकोशी गाउँपालिका, वडा नं. ०५

माथि उल्लेखित प्रस्तावको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयारी गर्ने क्रममा सो क्षेत्रको प्राकृतिक भौतिक प्रणाली, जैविक प्रणाली, सामाजिक प्रणाली, सांस्कृतिक प्रणाली र आर्थिक प्रणालीबिच के कस्तो प्रभाव पर्दछ भनि यकिन गर्न सो स्थानको गा.पा. तथा त्यस क्षेत्रका विद्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी तथा सरोकारवाला व्यक्ति वा संस्थाको लिखित राय सुझाव लिन आवश्यक भएकोले यो सार्वजनिक सूचना प्रकाशन भएको मितिले सात दिनभित्र निम्न ठेगानामा आई पुग्ने गरी लिखित राय सुझाव उपलब्ध गराई दिनु हुन अनुरोध गरिन्छ।

राय सुझावको लागि पत्राचार गर्ने

प्रस्तावकको नाम र ठेगाना	श्री कसमस सिमेन्ट इण्डष्ट्रिज प्रा. लि., गैरीधारा, काठमाडौं, बागमती प्रदेश, नेपाल सम्पर्क व्यक्ति, मुकुन्द प्रसाद काफ्ले सम्पर्क नं. : ९८४४०४०४२६ इमेल : procurementcosmos@gmail.com
परामर्शदाताको नाम र ठेगाना	इन्भाइरोमेन्ट एण्ड ईन्जिनियरिङ्ग सर्भिसेस, टोखा- १०, टोखा नगरपालिका, काठमाडौं, नेपाल इमेल : eesconsultancynepal@gmail.com, joshitejkiran@gmail.com फोन नं. : ९८४१६८६२४३, ९८१०२५१५४२

फिक्कल गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

खाड्साड, सिन्धुली

फिक्कल गाउँपालिकाको संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वतावरणिय परीक्षण कार्यविधि २०७७

अनुसूची -८

(दफा ६ को उपदफा (३) सँग सम्बन्धित)

वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना ढाँचा

(प्रकाशन मिति २०८०।०४।०४)

सुनकोशी नदीको तटीय क्षेत्र बगादुरा खोला, सोखु खोला, जितु खोला, साखर खोला, निहुरे खोला, बाक्से खोला, ढोडेनी खोला, सिदाली खोलाहरूको बगरबाट दिगोरूपमा नदीजन्य पदार्थ उत्खनन तथा सकलनको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना

बागमती प्रदेश सिन्धुली जिल्ला फिक्कल गाउँपालिका द्वारा देहाय बमोजिमको प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न लागिएको छ।

[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]

माथि उल्लेखित प्रस्तावको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयारी गर्ने क्रममा सो क्षेत्रको जैविक तथा पारिस्थितिकीय प्रणाली, प्राकृतिक तथा भौतिक प्रणाली, सामाजिक तथा आर्थिक प्रणाली र सांस्कृतिक प्रणालीहरू बीच के कस्तो सकारात्मक तथा नकारात्मक प्रभाव पर्दछ भनी यकिन गर्न फिक्कल गाउँपालिका ६ वटै वडाका वडा समिति विद्यालय स्वास्थ्य संस्था तथा सरोकारवाला व्यक्ति वा संस्थाको राय सुझाव लिन आवश्यक भएकोले यो सार्वजनिक सूचना प्रकाशन भएको मितिले सात दिन भित्र देहायमा उल्लेखित ठेगानामा आई पुग्ने गरी लिखित राय सुझाव उपलब्ध गराई दिनु हुन अनुरोध गरिन्छ।

[illegible]

TVS

साथ था हाम्रो, सम्बन्ध सधैं भरीलाई

श्रेष्ठ ट्रेडर्स

क.न.पा. ६, १ नं. बजार, सिन्धुली

सम्पूर्ण मेशिनरी सामग्रीहरू, कृषि मेशिनरी औजार, वाटर पम्प, मिल, जेनेरेटर पाइनुका साथै यसका सम्पूर्ण पार्टसपुर्जा पनि पाइन्छ। मर्मत पनि गरिन्छ।

०४७-५२११४१ / ९८५४०४५९९९

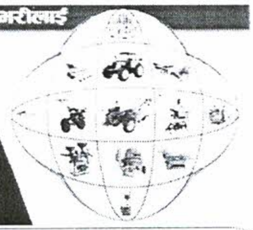

प्रभात समाचार राष्ट्रिय दैनिकका लागि प्रकाशक / प्रधान सम्पादक द्वारिका काफ्ले, प्रबन्ध निर्देशक विमला पाण्डे, कार्यकारी सम्पादक विदुर पौडेल, कार्यालय कमलामाई न.पा.-५, मधुटार सिन्धुली
मुद्रण : लालिगुराँस अफसेट प्रेस सिन्धुली, सम्पादक सञ्जयकुमार दाहाल, फोन : ०४७-५२०३९० Email : pravatsamachar2068@gmail.com, website : www.pravatsamachar.com, www.esajhanepal.com